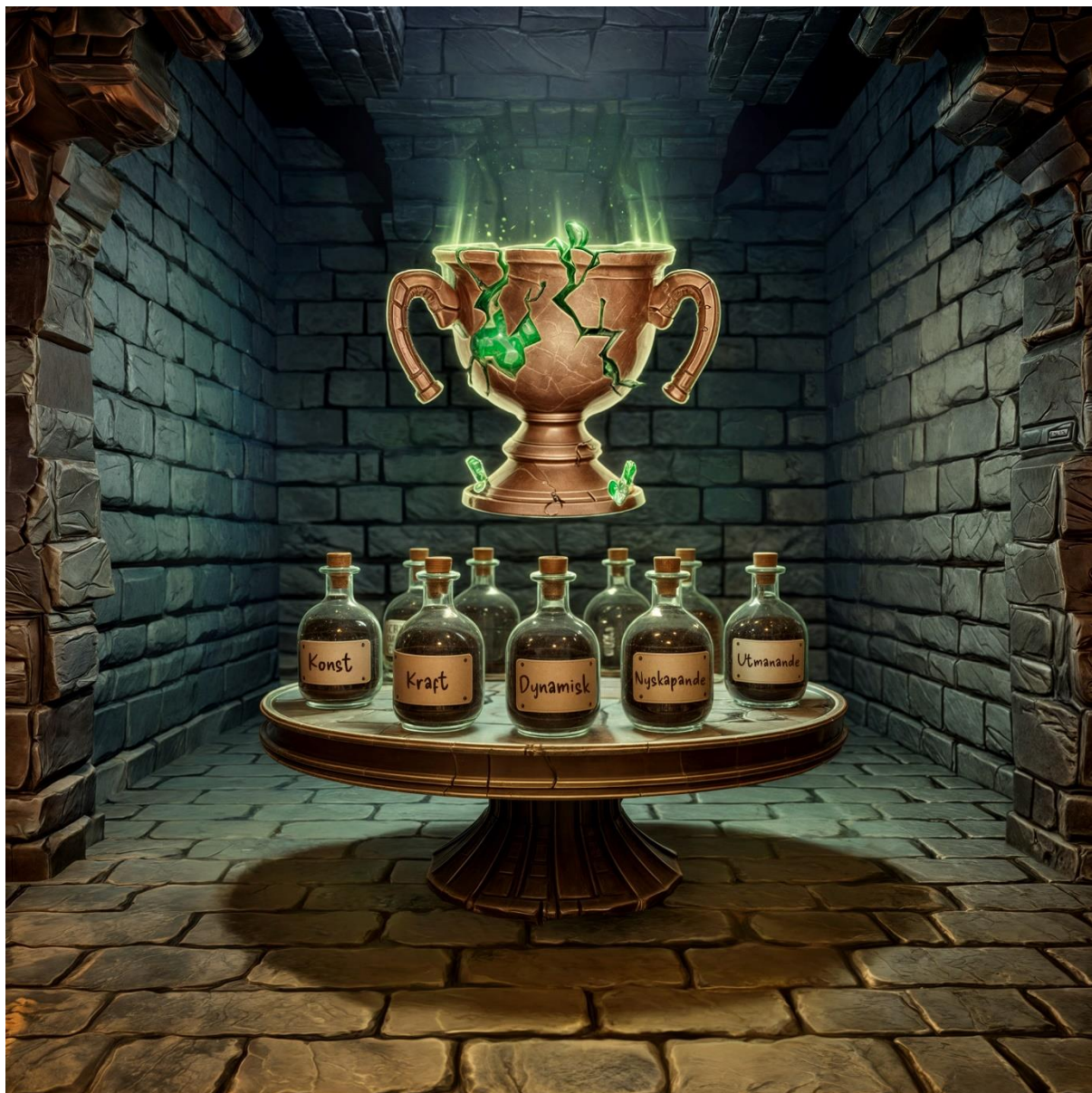




Utlåsningseffekten

– del 2 –

Om stöden till musikarrangörernas infrastrukturer över tid

en rapport av:

Kontaktnätet i samarbete med SUB – Riksförbundet För Subkultur

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Stöden till riksorganisationerna	5
Stöden till de enskilda musikarrangörerna	6
Avgränsningar	7
Kapitel 1: Utlåsningseffekten del 1	8
Om rapporten Utlåsningseffekten del 1.....	8
Uppföljning av rapporten Utlåsningseffekten del 1	9
Kapitel 2: Bidrag till centrala amatörkulturorganisationer (CAKO)	10
Om bidraget.....	10
Sänkningar av anslaget i regeringens budget.....	11
Samlingsbeslutet för CAKO-bidraget år 2025.....	11
Bristande transparens kring besluten	12
CAKO-bidragets omfattning år 2025	13
Stödets utveckling över tid	15
Fördelningen av stöd till de sökande.....	16
De tre skikten.....	17
Jämförelser mellan skikten.....	20
Behovet från de sökande.....	21
Utrymme för nya sökande.....	23
Vad räcker stöden till?.....	25
Har en omfördelning skett?.....	25
Sammanfattning	26
Kapitel 3: Verksamhetsbidrag till musikarrangörer och främjande aktörer	27
Verksamhetsbidrag till musikarrangörer - riksorganisationerna	27
Stödets omfattning över tid.....	27
Behovet av stöd över tid	28
Fördelningen av stöd till de sökande.....	28
Förändringar i fördelningen över tid	29
Kulturrådets prioriteringar	30
Möter stöden behoven?.....	33
Sammanfattning	34
Kapitel 4: Det sammanlagda stödet till riksorganisationerna	35
En samlad bild.....	35
Den totala fördelningen av stöd till de sökande	36

De olika skikten återkommer	36
Gemensamma nämnare	37
Tillväxt av nya förbund	38
Kontinuerliga stöd gör skillnad	38
Sammanfattning	41
Kapitel 5: De nationella infrastrukturerna och de enskilda musikarrangörerna	42
Om stöden till de fria och ideellt organiserade musikarrangörerna i kulturlivet.....	42
Verksamhetsbidrag till musikarrangörer.....	42
Riksorganisationerna och främjande verksamhet.....	43
Riksorganisationerna vidarefördelade stöd	45
Om genreförbundens strukturer	45
Kulturpolitiskt etablerade strukturer	48
Mer om kulturpolitiskt etablerade strukturer	48
Om andra infrastrukturer	48
Riksorganisationernas roll och möjligheter.....	49
Kulturrådet förändrar förutsättningarna.....	51
Pandemins konsekvenser	51
Stora omställningar för musikarrangörerna.....	52
Konkurrens med de egna medlemmarna.....	52
Riksorganisationerna lyfts ut	53
Stöd till riksorganisationerna minskar.....	53
Kritik mot Kulturrådets stödformer.....	54
Summering	55
Kapitel 6: Verksamhetsbidrag till musikarrangörerna – riksorganisationerna och de enskilda arrangörerna	56
Stödets omfattning över tid.....	56
Behovet från de sökande.....	60
Andelen av sökt behov	63
Mängden sökande organisationer.....	64
Hur många arrangörer nås av stöden?	65
Vilka typer av organisationer söker stödet?.....	67
Möter stödet behoven?.....	68
Företagen tar plats	71
Förnyelse och förändring.....	80
Riksorganisationernas roll över tid.....	82
Sammanfattning	84

Kapitel 7: Diskussion	85
Fördelning via riksorganisationerna – fanns andra alternativ?	85
Avslutande summering och slutsatser	90
Källor	95
Källor.....	95
Avsändare.....	96

Sammanfattning

Stöden till riksorganisationerna

2024 släpptes rapporten "Utlåsningseffekten – del 1" som betraktade utvecklingen av de statliga stöden från Kulturrådet till riksorganisationerna. De stödformer som rapporten omfattade var Bidrag till Centrala amatörkulturorganisationer samt den del av Verksamhetsbidrag till musikarrangörer som fördelades till riksorganisationerna. Nu har även fördelningen år 2025 gått att lägga till i statistiken.

Denna rapport fördjupar sig ytterligare i stöden till riksorganisationerna, hur de utvecklats och vilka konsekvenser det får för landets fria och ideellt organiserade infrastrukturer inom kulturlivet; riksorganisationerna. Det är tydligt att de trender som tidigare påvisats i statistiken tenderar att fortsätta.

Nedan följer några av rapportens viktigaste slutsatser gällande stöden till riksorganisationerna:

- Kulturrådet har fått generella sänkningar av anslagen inför 2025 men har själva valt att sänka de totala stöden till riksorganisationerna inom dessa ramar. De senaste tre åren har de totala stöden minskat med mer än 4 miljoner, en minskning med 20%. Detta trots att riksorganisationerna under flera år signalerat akuta behov av ökade stöd.
- Stöden räknas inte upp mot inflation och minskar i penningvärde, vilket blir ytterligare en faktor för de sökande riksorganisationerna.
- Allt färre antal sökande får ta del av stöden, samtidigt som fler sökande tillkommer över tid.
- Stöden räcker endast för att möta i genomsnitt ungefär hälften av de uttryckta behoven från de sökande. Andelen beviljat belopp i förhållande till sökt belopp varierar mycket.
- Stöden är mycket ojämnt fördelade bland de som beviljas. 6 av 27 aktörer delar på ca 63% av det totala stödet. En betydande andel sökande delar på en mycket liten andel av stödet.
- Majoriteten av de som beviljas stöd får minskade stöd över tid.
- Gemensamt för de som får minskade stöd över tid inom musikområdet är att de valt att samverka över förbundsgränserna i en paraplyorganisation, som även den får minskat stöd.
- Den enda som fått betydande och kontinuerliga ökning av stöden över tid är en aktör som företräder verksamheter med tydlig kommersiell inriktning, ett förbund som har en hög andel aktiebolag och andra företag som medlemmar. Samtidigt får motsvarande aktör med fokus på ideella kulturföreningar minskade stöd och avslag.
- De flesta nya sökande får avslag. De få nya som får beviljade stöd möts av en otillräcklig och mycket inkonsekvent tilldelning. Merparten av de som låses ute är förbund som företräder strukturer, former och uttryck som inte är kulturpolitiskt traditionellt etablerade. Kulturrådet väljer bort sökande som representerar festivaler, nya uttryck, unga och glesbygd och inland.
- När man betraktar stöden samlat så finns tydliga indikationer på en inlåsningseffekt av medel och vissa aktörer, samt en utlåsningseffekt av aktörer.

När det kommer till musikområdet så har riksorganisationerna där av Kulturrådet sedan år 2019 frångått möjligheten att vidarefördela stöd till sina medlemsföreningar, genomföra turnéer och andra viktiga insatser för musiklivets infrastrukturer. Konsekvenserna av detta drabbar många, framför allt mindre arrangörer runt om i landet. Flera hundra arrangörer måste numera söka sina stöd direkt från Kulturrådet, där de var och en bedöms av en referensgrupp.

Stöden till de enskilda musikarrangörerna

Denna rapport betraktar även de årliga verksamhetsbidrag som ges från Kulturrådet till landets enskilda musikarrangörer över tid. Rapporten presenterar en samlad statistik som omfattar 10 års stödgivning och över 800 sökande aktörer. Slutsatserna om vad som händer med stöden till de enskilda musikarrangörerna tenderar att i mångt och mycket rimma med vad som händer med stöden till riksorganisationerna.

Nedan följer några av rapportens viktigaste slutsatser gällande Verksamhetsbidrag till de enskilda musikarrangörerna.

- Det totala sökbara stödet har ökat över tid, delvis eftersom Kulturrådet övertagit uppdrag och medel som tidigare var sökbara från Musikverket.
- Trots att stödet ökat delar allt färre sökande på stödet över tid.
- Det är mycket stora skillnader i fördelningen. Det går utläsa olika skikt av stödmottagare. Få stödmottagare delar på en stor andel av stödet.
- Allt fler av de som får ta del av de ökade medlen är företag i form av aktiebolag och ekonomiska föreningar. Detta är en tydlig trend sedan år 2019, oberoende av förändringar i landets politiska styrning.
- Andelen stöd till företag har ökat över tid och uppgår år 2025 till 25% av det totala stödet.
- Medlen koncentreras alltmer till fördel för de största stödmottagarna, däribland flera aktiebolag och ekonomiska föreningar. Det genomsnittliga stödet till ideellt organiserade uppgår till mindre än hälften av de genomsnittliga stöden till ekonomiska föreningar och aktiebolag.
- Mindre arrangörer förlorar sina stöd, som i praktiken omfördelas till fördel för stora aktörer, varav flera med kommersiell verksamhet.
- Det finns en inlåsningsseffekt av medel som dessutom tenderar att koncentreras till allt färre sökande. Det resulterar i en utlåsningsseffekt av nya sökande. Förnyelsegraden till faktiska nya sökande i fördelningen är mycket låg, kring 2 %. Få nya sökande beviljas stöd.
- Stödet når inte ut i glesbygd och inland i en balanserad omfattning.
- De demokratiska och ideellt organiserade kulturföreningarna verkar vara förlorare i förändringen, både sett till antal stödmottagare som till stödets storlek.
- Stödets totala omfattning möter inte på långa vägar de av sökande uttryckta behoven, framför allt inte över längre tid. Det är en sluttande kurva. År 2025 mötte stödet mindre än 40% av det uttryckta behovet från de sökande.
- Statistiken pekar på att återstarten efter pandemin tar längre tid för kulturföreningarna än för företagen. Samtidigt minskar stödet till kulturföreningarna efter pandemin från år 2023.

Sammanfattningsvis visar rapporten på mycket stora utmaningar när det kommer till de statliga stöden till landets riksorganisationer och musikarrangörer. Resultaten talar för att stöden är bristfälliga gentemot de sökandes behov och att stöden brister i förmåga att bidra till de nationella kulturpolitiska målens efterlevnad och uppfyllelse. Myndigheten har inte resurser att klara sitt uppdrag. Det verkar saknas en kulturpolitisk strategi som förmår skapa hållbara förutsättningar för det fria och ideellt organiserade kulturlivets infrastruktur.

Avgränsningar

Denna rapport beskriver och resonerar kring offentliga stöd och stödstrukturer som finns för det fria och ideellt organiserade kulturlivets infrastrukturer. Detta emedan det är de offentliga stöden som politiken också styr över och som kan användas för att nå de kulturpolitiska syftena och målen. Huvudsakligt fokus är på de offentliga nationella stöden och stödstrukturerna och hur de förhåller sig till det fria och ideellt organiserade kulturlivets infrastrukturer, med utgångspunkt i musikområdet och arrangörsleden. Fokus ligger här på de stöd som är kontinuerligt sökbara för riksorganisationer i det fria och ideellt organiserade kulturlivet samt och för enskilda arrangörer inom musikområdet.

Rapporten betraktar därmed inte i någon egentlig omfattning internationella stöd (exempelvis nordiska, EU, osv), stöd från fonder och stiftelser, privatpersoner eller sponsring från näringslivet.

Rapporten omfattar inte heller i första hand aktörer i kulturlivet som:

- får stöd för att de pekats ut i regleringsbrev (särskilt utpekade aktörer)
- får stöd för sin verksamhet/nisch från egen nämnd (t.ex. Nämnden för hemslöjdsfrågor)
- är att räkna som fackförbund eller rena intresseorganisationer för utövare
- är att räkna som rena branschorganisationer som företräder näringsidkare eller liknande
- får stöd direkt via kultursamverkansmodellens strukturer (t.ex. Ideell kulturallians)
- inte har kultur som huvudsakligt syfte (folkbildningsaktörer, religiösa, politiska eller andra intresseinriktningar)
- Undantaget från ovan är de företag och andra aktörer som inte är idéburna och som söker stöden som rapporten omfattar.

Rapporten tar avstamp i rapporten "Utlåsningseffekten del 1 – Stöden till kulturlivets riksorganisationer över tid" som släpptes 2024 av Kontaktnätet i samarbete med SUB – Riksförbundet För Subkultur.

Kapitel 1: Utlåsningsseffekten del 1

Om rapporten Utlåsningsseffekten del 1

Rapporten "Utlåsningsseffekten – del 1 – Stöden till kulturlivets riksorganisationer över tid" (nedan kallade Utlåsningsseffekten del 1) släpptes april 2024, men redan i februari hade besökarna på kulturkonventet Folk och Kultur möjlighet att ta del av ett urval av resultaten. Rapporten har också delgivits kulturutskottet, kulturdepartementet och Kulturrådet. Kulturrådet menade på att de var tacksamma för att få rapporten då den, enligt enhetschefen för bidrag till fri konst och litteratur, var något som de inte själva hade resurser att ta fram. I uppföljande samtal har rapportens innehåll även diskuterats med kulturpolitiker från kulturutskottet, vilka även de uttryckte uppskattning för att få ta del av kunskapsunderlaget.

Rapporten lyfte stödfördelningen till landets riksorganisationer inom kulturområdet och hur stöden sett ut över tid under perioden 2012-2024. Underlagen var framför allt Kulturrådets data från de offentliga beslut som finns på området. Rapporten ställde frågor som exempelvis: Vilka möjligheter finns det för organisationer att utvecklas inom stödgivningen och vilka möjligheter finns det för nya sökande organisationer att kunna få stöd? Sammantaget kunde följande konstateras i rapporten:

- Kulturrådets stöd till riksorganisationerna har haft en tydlig inriktning över tid, där merparten av de som beviljats stöd erhållit ett tämligen statistiskt stöd.
- Stöden till riksorganisationerna har inte ökat i takt med inflationen, vilket urholkar stödets värde.
- Färre antal riksorganisationer delar på den totala andelen stöd över tid, detta trots att fler sökande tillkommer.
- De sökande aktörerna som beviljas stöd går att dela in i tre skikt av stödnivåer. Dessa skikt tenderar att vara statiska över tid, där de riksorganisationer som mottar mest stöd har de mest förutsägbara stödnivåerna.
- Nya sökande riksorganisationer, samt de som historiskt tillfälligt beviljats mindre medel är de som Kulturrådet avslår.
- Kulturrådet har prioriterat att stärka den riksorganisation som företräder marknadsaktörer på andra sökandes bekostnad.
- Det finns även tendenser att Kulturrådet minskar stöd till de enskilda riksförbunden och ökar stöd till paraplystrukturer.

Detta indikerar en inlåsningsseffekt av stöden till vissa utvalda sökande och en utlåsningsseffekt av övriga aktörer.

Resultaten talade för att stöden är bristfälliga gentemot de sökandes behov och att stöden brister i förmåga att bidra till de nationella kulturpolitiska målens efterlevnad och uppfyllelse. Rapporten pekade på att det saknas en kulturpolitisk strategi som förmår skapa hållbara förutsättningar för de fria och ideellt organiserade kulturlivets infrastrukturer.

Under år 2024 har en samlad och enig skara riksförbund (28 stycken) i flera skrivelser till kulturdepartementet, kulturutskottet och kulturrådet uttryckt att det råder en kris och att behoven av förstärkta stöd är akuta för landets nationella infrastrukturer, riksorganisationerna.

Ett år senare har Kulturrådet med tillgång till nya kunskapsunderlag hunnit med att göra en ny stödfördelning till landets riksorganisationer inom det fria och ideellt organiserade kulturlivet. Vad har då hänt sedan rapporten Utlåsningseffekten - del 1 släpptes?

Uppföljning av rapporten Utlåsningseffekten - del 1

Sedan rapporten Utlåsningsseffekten del 1 släpptes har Kulturrådet beslutat om fördelning av medel för år 2025. Mot bakgrund av detta har statistiken uppdaterats och det är nu möjligt att se vilka eventuella förändringar som skett för år 2025 och vilka konsekvenser beslutet kan tänkas ha för kulturlivets nationella infrastrukturer.

De stödformer som rapporten omfattade var Bidrag till Centrala amatörkulturorganisationer samt Verksamhetsbidrag till musikarrangörer, där båda stödformerna är relevanta var för sig men framför allt bör de betraktas sammantaget, sett till en helhet. År 2025 sökte 32 riksorganisationer inom det fria och ideellt organiserade kulturlivet stöd inom någon eller båda av dessa stödformer. För en mer utförlig beskrivning av den valda avgränsningen av stödformer, se rapporten Utlåsningseffekten del 1.

Kapitel 2: Bidrag till centrala amatörkulturorganisationer (CAKO)

Om bidraget

Kulturrådet fördelar årligen ett bidrag som riktar sig till "centrala amatörkulturorganisationer", i denna rapport förkortat till CAKO. Kulturrådet använder förkortningen CAMKO. Detta stöd är möjligt för riksorganisationer inom kulturlivet i Sverige att söka, förutsatt att de uppfyller stödets kriterier. Stödet är en form av ett generellt årligt organisatoriskt stöd till sökande som – enligt kulturrådets riktlinjer är vad Kulturrådet beskriver som "centrala amatörkulturorganisationer verksamma i Sverige". Sökande ska då vara en juridisk person som representerar:

- en nationell organisation som samlar lokala amatörkulturföreningar på kulturområdet och som arbetar för att stärka och stödja medlemmarnas möjlighet att verka inom det amatörkulturella området,
- eller
- en nationell samarbetsorganisation som är bildad av centrala amatörkulturorganisationer i syfte att samordna och samverka med de nationella.

Det går också att söka projektbidrag inom dessa ramar. Sådana projektbidrag delas väldigt sällan ut. De övergripande kriterierna för stödet har inte förändrats över tid, i alla fall inte under perioden 2012-2024. Dock finns vissa tendenser till att trösklarna för att kunna söka stödet har höjts, samt att tillägg skett som försvårat möjligheten för organisationer med många unga personer som medlemmar att söka stödet. Samtidigt har vissa hinder som exkluderade vissa sökande tagits bort.

Inte heller inför år 2025 förändrades kriterierna nämnvärt, men det skedde en formell upplättnad av krav på annan finansiering när Kulturrådet ändrade formuleringarna från att del av annan finansiering *ska* vara medlemsavgifter, till att det *kan* bestå av medlemsavgifter. I sammanhanget kan sägas att regleringsbrevet till Kulturrådet statuerar endast att det behövs annan finansiering som förutsättning för statsbidrag, men inte art eller grad. Kravet på specifikt medlemsavgifter som intäkt var formulerat av Kulturrådet själva i deras riktlinjer för stödet. Det har funnits kritik mot detta förfarande och en sådan kritik är att om en sökande part lever upp till demokrativillkoren så blir det mycket känsligt om myndigheten utöver detta i sina kriterier begränsar möjligheten att söka offentliga stöd med sådant som direkt stör demokratisk ordning, så som friheten för en organisation att avgöra medlemsavgift. Det kan ses som en form av indirekt myndighetsstyrning. Kulturrådet kan ha hört sammat denna kritik, vilket kan varit skäl till förändringen.

Förändringen som sådan kan tyckas vara bagatellartad, men kravet som tidigare ställdes var enligt dialog i efterhand med Kulturrådets handläggare anledningen till avslag av stöd för en organisation år 2024. Dock finns inga faktiska bevis för att detta var anledningen till avslaget vid beslutstillfället, då Kulturrådet inte ger motiveringar till enskilda ansökningar och ingen dokumentation om bedömningen av de enskilda sökande finns att ta del av. Oavsett, efter påpekande från flera

riksorganisationer om att det står föreningar fritt att ange medlemsavgift och att en medlemsavgift kan vara 0 kr, har denna riktlinje alltså justerats för stöd som avser år 2025.

Sänkningar av anslaget i regeringens budget

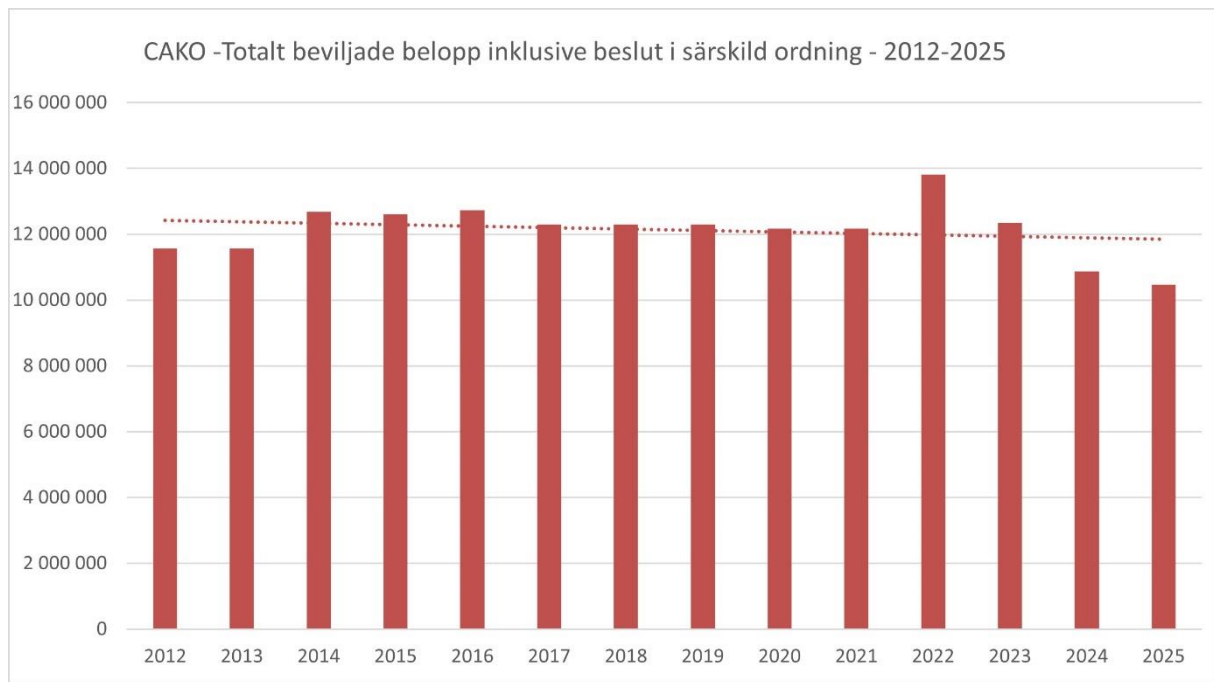
Inför 2025 kom som brukligt ett nytt regleringsbrev där regeringens uppdrag till Kulturrådet för det kommande året tydliggjordes. Här hade regeringen sänkt stödet inom anslag 1:2, inom vilket CAKO-bidraget finns. I budgeten och regleringsbrevet fanns ingen ytterligare styrning kring huruvida sänkningen av anslagsposten skulle påverka stöden till "centrala amatörkulturorganisationer" eller ej. Enligt dialog med Kulturdepartementet så var så inte fallet. Den aviserade sänkningen för anslag 1:2 skulle inte påverka omfattningen av CAKO. Ej heller verkar det finnas någon annan betydande förändring i förhållande till föregående år som borde påverka CAKO-stödet.

Detta innebär att myndigheten har till uppgift att besluta om omfattningen av den del av anslagsposten som ska utgå till CAKO-bidraget i förhållande till övriga delar av anslagsposten, samt om CAKO-bidragets omfattning blir oförändrad, eller om den ökar eller minskar.

Samlingsbeslutet för CAKO-bidraget år 2025

Beslutet om CAKO-bidragets fördelning för år 2025 kom 1 februari 2025 – i form av ett samlingsbeslut. I beslutet fanns en avvikelse kontra alla andra beslut de senaste 13 åren, vilket var att ett ärende bordlagts. Bordläggningen avsåg en ansökan från den organisation som – sett till beslut i särskild ordning – är den sökande som historiskt alltid fått mest stöd inom ramarna för bidraget. Detta beslut har enligt uppgift fattats senare men Kulturrådet har inte publicerat något underlag. Det innebär att det i skrivande stund – för denna rapport - finns en viss statistisk osäkerhet gällande utfallet av CAKO-stödet i sin helhet, , det vill säga inklusive stöd som kan beredas och beslutas i särskild ordning, eller fattas som "enskilt beslut". Den berörda organisationen har själva publicerat uppgift om bidragets omfattning och uppgivit att det rör sig om en minskning av stödet med 200 tkr kontra föregående år, men detta har ej kunnat vidimeras gentemot ett underlag från Kulturrådet. Detta gör att viss statistik för år 2025 kan påverkas av detta beslut, så kan det alltså finnas en mindre avvikelse i statistikens utfall för år 2025.

I och med att uppgiften saknas finns två alternativ. Det ena vore att betrakta stödet till den organisationen som 0 kr, men det skulle troligen vara missvisande. Det andra alternativet utgår från att uppgiften är korrekt och att stödets utveckling därmed följer trendlinjen av fördelning över tid. För att denna rapport ska kunna återge en av allt att döma rättvisande – om än kanske inte exakt – bild av hur stödfördelningen ser ut för år 2025 så tillämpas i skrivande stund därför det senare alternativet.



Bristande transparens kring besluten

Att beslut fattas utanför ett så kallat *samlingsbeslut* får dock en märklig effekt på hur omvärlden får möjlighet att ta del av den faktiska fördelningen. Vissa sökande får beslut i särskild ordning/enskilda beslut. I sig är det inte konstigt och vanligt förekommande. Dessa beslut tas mot bakgrund av ansökningarna, men Kulturrådet redovisar inte dessa beslut till övriga sökande, utöver att det i samlingsbeslutet refereras till att vissa ansökningar bereds och/eller beslutas utanför samlingsbeslutet. Det vill säga det faktiska samlade utfallet är okänt om sökande inte specifikt efterfrågar den informationen från Kulturrådet efter att ett sådant beslut skett, vilket för sökande också är okänt i tid.

Samlingsbeslutet består av ett beslut där alla sökande listas och där det inte finns enskilda motiveringar. Men det uppstår de facto enskilda motiveringar i enskilda beslut, vilka däremot inte framgår i samlingsbesluten. I samlingsbeslutet framgår inte heller beloppen som de enskilda besluten omfattas av, inte ens i de fall där sådana beslut fattats innan samlingsbeslutet. Ej heller uppdateras sökande med ett nytt samlingsbeslut som omfattar utfallet för alla sökande när beslut fattats i särskild ordning.

Oavsett hur myndigheten formellt hanterar besluten så finns ett återkommande problem i hur besluten kommuniceras. Det finns föga transparens kring vad som faktiskt händer med de ansökningar som inte ingår i samlingsbesluten och om de beviljas stöd eller ej, då ingen egentlig uppföljning från Kulturrådet kommuniceras till de som ingår i samlingsbeslutet. Myndigheten har inte ens en statistik tillgänglig som förmår beskriva det samlade stödet över tid på ett sätt som inbegriper de beslut som i sammanhanget måste ses som relevanta, såväl för myndigheten som för de sökande och allmänheten.

Detta kan skapa en betydande skevhet i förhållandet mellan sökt belopp, som – på olika sätt – speglar ett uttryck av behov från de sökande, kontra beviljade belopp, vilka visar på myndighetens faktiska

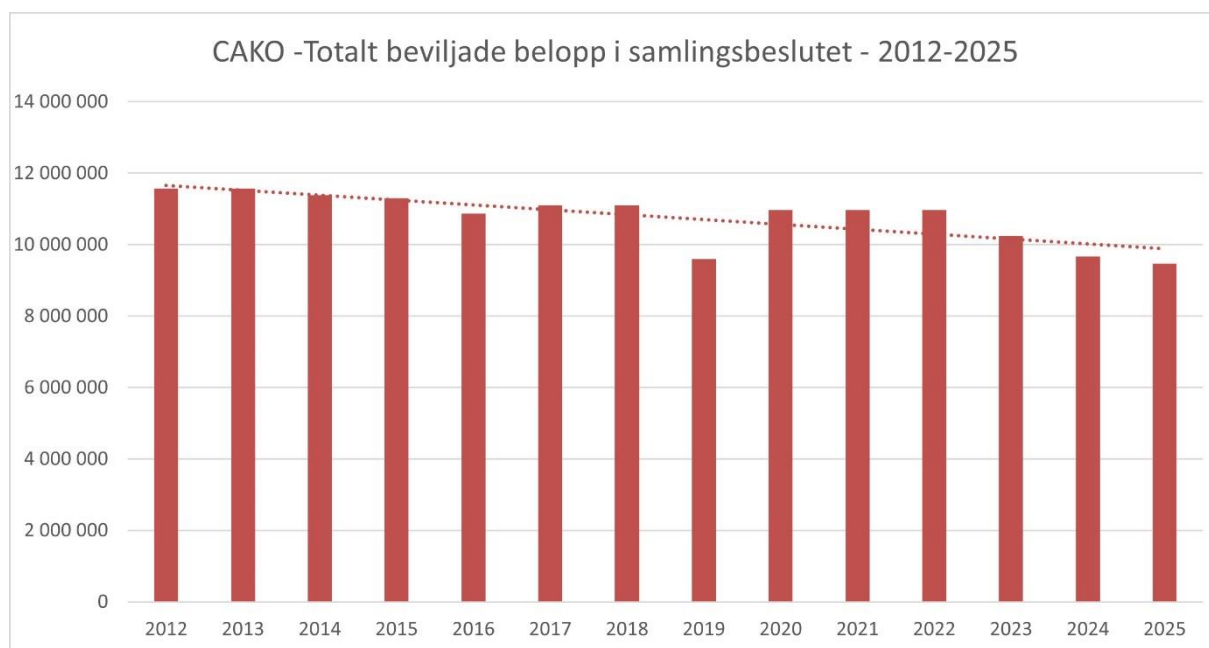
stödgivning. Vidare kan det skapa en missvisande bild av vilka som faktiskt erhållit stödet eller ej. För de sökande riskerar detta att resultera i missuppfattningar kring hur stödfördelningen faktiskt ser ut.

Än värre blir det om politiken och instanser som har ansvar för kulturpolitikens förverkligande – exempelvis departementet - tar del av utfallet av sådana beslut utan att kunna se en helhetsbild över vad som för dem också är ett mycket viktigt perspektiv; en relevant överblick över de samlade stöden till kulturlivet och den faktiska effekten av stödfördelningen i praktiken. Utan rättvisande underlag så går stödens utfall inte att ställa mot de kulturpolitiska direktiven och idéerna och huruvida myndighetens arbete faktiskt svarar upp mot de ställda kulturpolitiska målen eller inte.

Sammanfattningsvis ger Kulturrådets hantering av besluten betydande utmaningar när det kommer till transparens och det ger därmed begränsad möjlighet för utomstående att kunna ta del av en samlad och rättvisande bild av stödfördelningen.

Denna rapport strävar efter att ge en så rättvisande bild av stöden som möjligt givet förutsättningarna. I fallet med CAKO-bidragen kommer rapporten därför inkludera samtliga kända beslut i särskild ordning/enskilda beslut som varit möjliga att ta del av. Det innebär att det Kulturrådet skriver i ett samlingsbeslut rörande totalt sökta och totalt beviljade belopp ett visst år kan skilja sig från denna rapport, som inkluderar helheten, det vill säga utfallet för samtliga sökande.

CAKO-bidragets omfattning år 2025



Diagrammet visar totalt beviljat belopp i samlingsbesluten, exklusive eventuella beslut i särskild ordning till de sökande. Bordläggningen av en ansökan i samlingsbeslutet skapar vidare en viss otydlighet kring hur mycket medel som omfattas av 2025 års CAKO-bidrag. Kulturrådet skriver i samlingsbeslutet att:

”Kulturrådet har på grund av omprioriteringar inom anslag 1:2 ap.1 Bidrag till allmän kulturverksamhet, internationell verksamhet och nationella minoriteters språk och kultur beslutat om en minskning av verksamhetsbidraget till centrala amatörkulturorganisationer jämfört med 2024 med 200 000 kronor.”

Kulturrådet har alltså valt att sänka den totala omfattningen av stödet med 200 000 kr för år 2025. Detta rör dock endast den del som omfattas av samlingsbeslutet, vilket nödvändigtvis inte är detsamma som det faktiska utfallet av stöd till samtliga sökande av stödformen.

Kulturrådet har varje år mellan 2012 och 2024 beslutat i särskild ordning/enskilt beslut om ett stöd till en aktör som söker CAKO-bidraget. Detta syns i diagrammet ovan, vilket även innefattar andra beslut i särskild ordning/enskilt beslut som tagits under perioden. Det är dock bara en aktör som fått ett beslut i särskild ordning konsekvent över samtliga år. Övriga har varit tillfälliga, vilket även markerats av Kulturrådet i motiveringarna till de besluten.

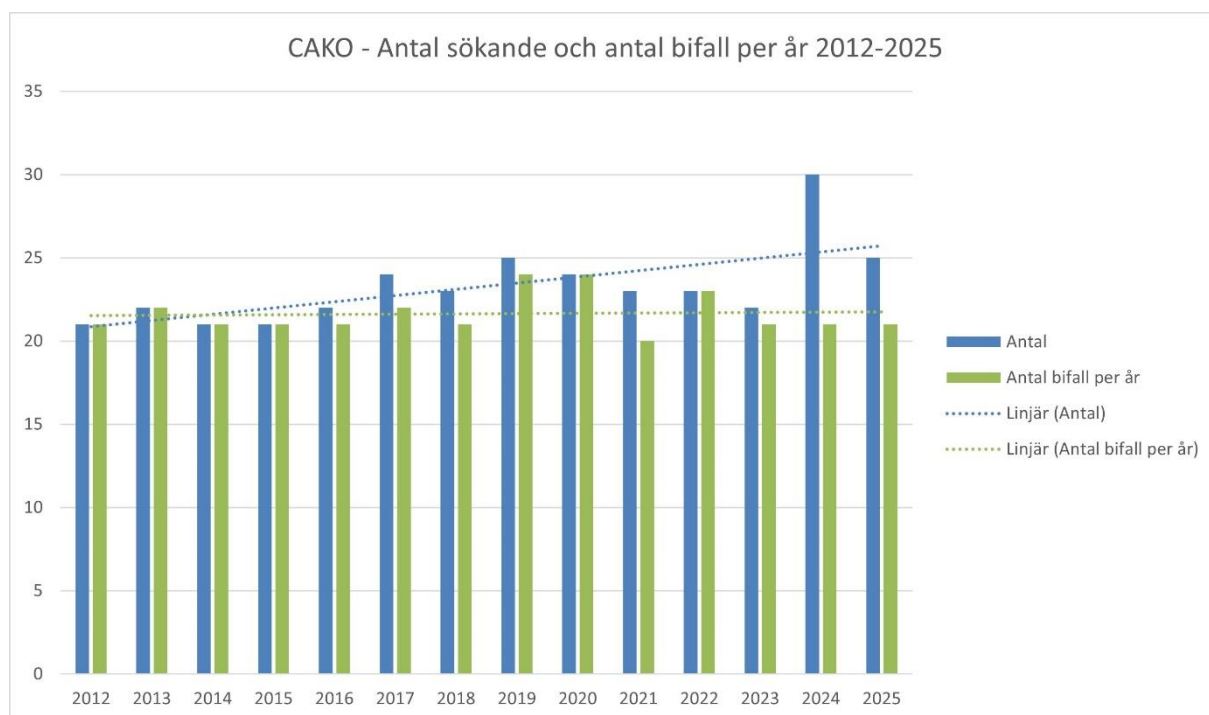
Dessa beslut i särskild ordning har alltid skett utanför samlingsbesluten och såldes också utanför den ram mot vilken Kulturrådet återger omfattningen av CAKO-bidraget, trots att beslutet fattas gällande ansökningar som sker inom CAKO-bidragets ansökansform. Det är därför troligt att Kulturrådet i samlingsbeslutet för år 2025 refererar till en minskning av det totala stödet som inte innefattar beslut i särskild ordning. Kulturrådet har såklart full rätt att göra dessa enskilda beslut, men som tidigare nämnts så brister transparensen kring hur stöden till de sökande aktörerna inom ett område av kulturlivet faktiskt ser ut i ett samlat perspektiv, vilket torde vara poängen med ett så kallat samlingsbeslut.

År 2024 omfattade samlingsbeslutet 9 670 000 kr, alltså 1 260 000 kr mer än vad Kulturrådets samlingsbeslut omfattar år 2025. Detta kan ha ett direkt samband med det bordlagda ärendet, att formuleringen åsyftar avsätta medel inom ramen för verksamhetsbidraget för anslagsposten, där Kulturrådet alltså avser besluta om ytterligare 1 260 000 kr inom den ordinarie ramen för verksamhetsbidrag. Då blir minskningen 200 000 kr. Om så är fallet blir också omfattningen av det ordinarie stödet 2025 till denna sökande oförändrat i jämförelse med 2024. Däremot framgår inte i samlingsbeslutet vilket belopp som omfattas av ett kompletterande beslut i särskild ordning, som sett till historiken är att vänta. Det ordinarie stödet omfattar 9 670 000. Baserat på de uppgifter som finns tillgängliga har då omfattningen av det enskilda beslutet medfört en minskning med ytterligare 200 000 kr, vilket då innebär att den totala effekten för de sökande är en minskning av 400 000 och inte 200 000 kr, som samlingsbeslutet indikerar.

I sammanhanget bör även beaktas att bidragen aldrig har justerats för inflation. Detta får stora konsekvenser för de sökande, framför allt sett över tid. Sökande måste uppbåda allt större andel annan finansiering om de ska kunna täcka löpande kostnader. Det går exempelvis i teorin för de sökande att försöka öka exempelvis biljettintäkter eller medlemsavgifter, men det blir en försvårande faktor för de sökande att CAKO-stödet inte följer utvecklingen av penningvärdet. Om stödet hade kompenserat för inflation så hade det bidragit till att verksamheternas förutsättningar åtminstone inte försämrats i förhållande till anslagen, det vill säga att ett stöd i praktiken ska kunna motsvara samma verksamhet som föregående år om det verkligen ska kunna betraktas som oförändrat. Så är dock inte fallet i nuvarande stödgivning.

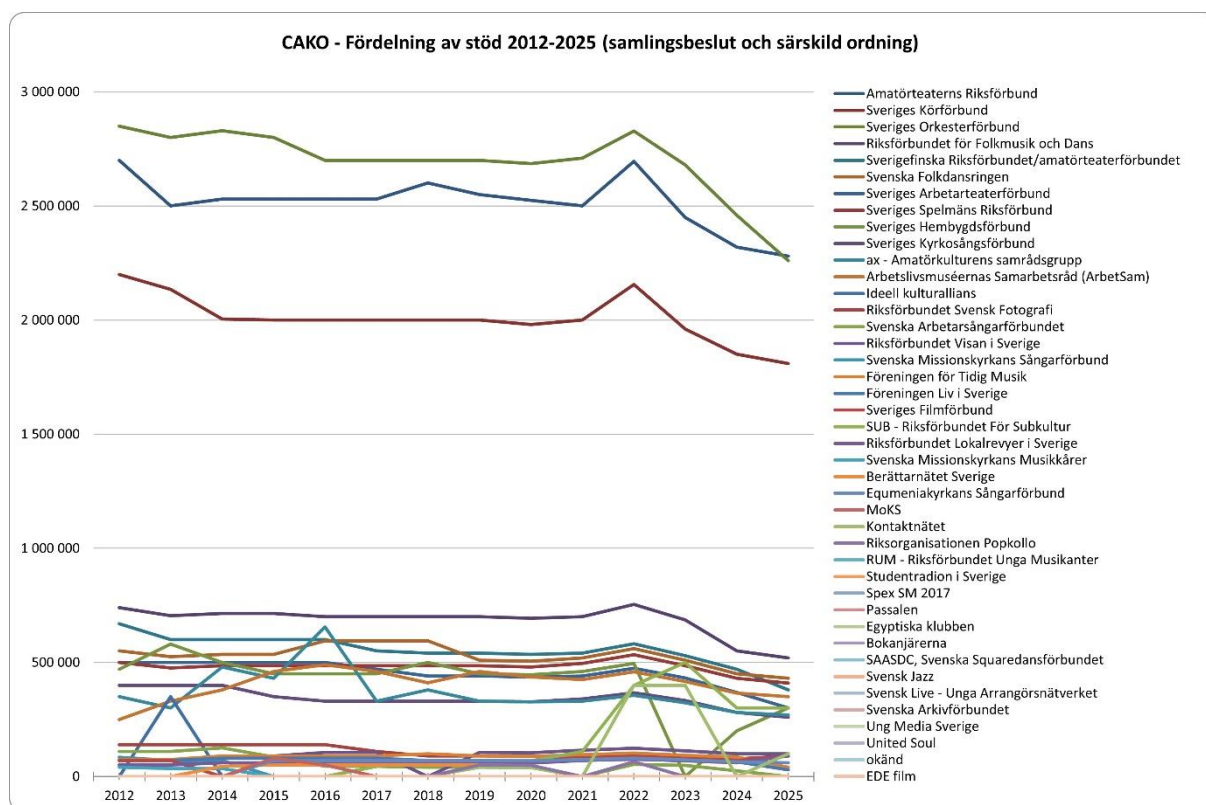
CAKO-stödets totala omfattning fortsätter att minska över tid och följer en trend som pågått länge och som fortsätter år 2025. Däremot indikerar de senaste två årens minskningar att trenden bryts en aning, eftersom stödet nu verkar minska i ännu högre tempo än tidigare.

Stödets utveckling över tid



Diagrammet ovan visar på antal sökande aktörer och antal bifall per år. År 2025 minskar mängden sökande men antalet bifall är oförändrat de senaste åren. Det finns en tydlig tendens att antalet sökande ökar, även om det är färre år 2025 i jämförelse med år 2024. Detta säger dock inget om stödfördelningen till de sökande, huruvida det sker någon förnyelse av sökande som får bifall eller inte, eller för den delen om stöden möter behoven från de sökande eller inte.

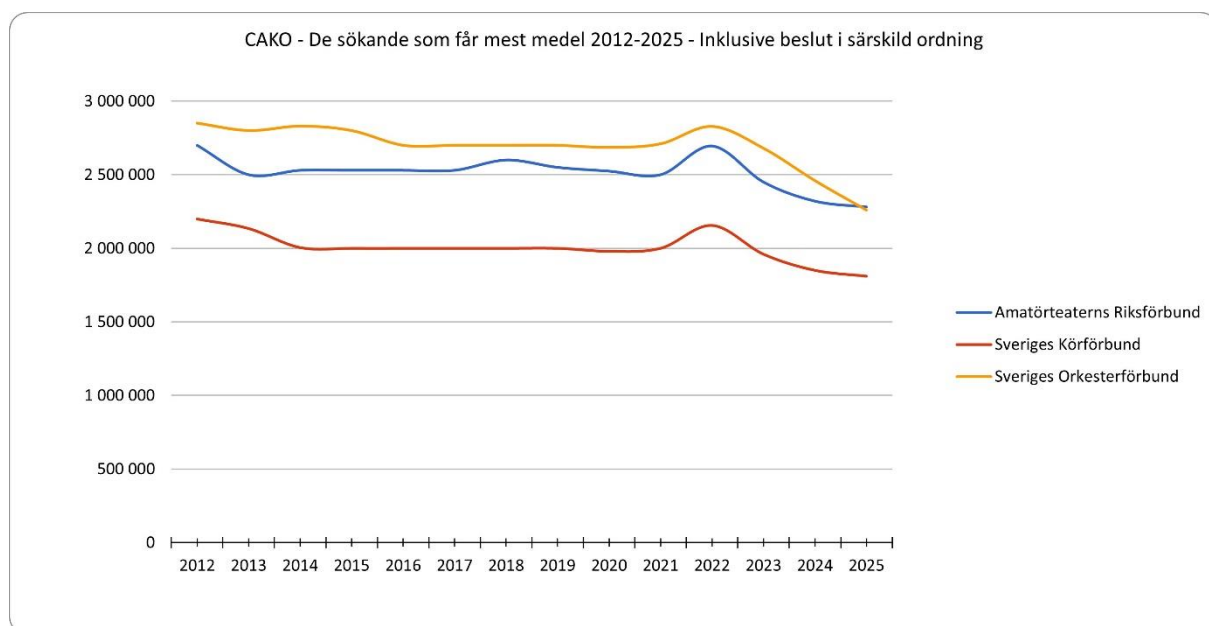
Fördelningen av stöd till de sökande



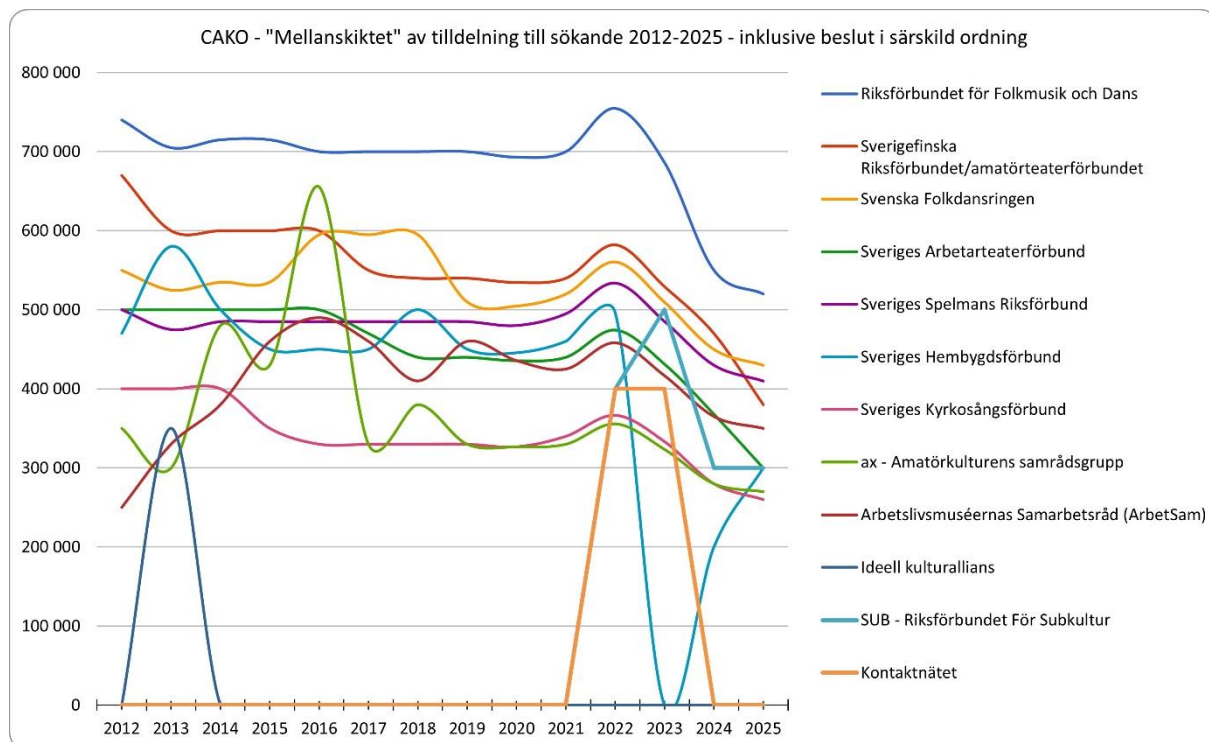
Diagrammet ovan visar fördelningen av stödet till olika sökande aktörer över tid. I och med att det är så många linjer så blir diagrammet framför allt relevant som ett verktyg för att se de övergripande trenderna, där det går urskilja tre tydliga skikt. Dessa skikt påvisades redan av rapporten Utlåsningseffekten – del 1 och trenden håller alltså i sig, åtminstone från ett helikopterperspektiv.

2025 har, bortsett från det bordlagda ärendet, tämligen få avvikelser sett till de tre skikten, men det sker förändringar inom skikten. Kulturrådet beskriver i beslutet att de "... bedömer att en omfördelning av verksamhetsbidraget blivit nödvändig för att i större utsträckning motsvara organisationernas verksamheter samt hur de uppfyller de krav och intentioner som framgår av riktlinjen för bidraget.". Detta indikerar att Kulturrådet gjort större förändringar, men frågan är hur omfattande dessa förändringar egentligen är och vad som egentligen menas med omfördelning.

De tre skikten



Om man zoomar in på de olika stödnivåerna så ser vi att de tre stödmottagare som får i särklass störst tilldelning fortsätter att få det år 2025. Här är det alltså 3 aktörer som tillsammans delar på ca 61% av det totala bidraget inom CAKO. Totalt är det alltså ca 14% av sökande som får ca 61% av medlen. Över lag syns en trend av minskade stöd. År 2025 motsvarar minskningarna ca 2% för de som hittills beslutats.



Ser man till mellanskiktet är det med ett undantag samma aktörer som föregående år som förblir kvar i detta skikt år 2025. Majoriteten får minskade stöd. Endast en får samma tilldelning som föregående

år, vilket också Kulturrådet kommenterar i sitt beslut och det på ett sätt som är problematiskt, givet i vilken omfattning myndigheter bör utöva styrning gentemot de sökande.

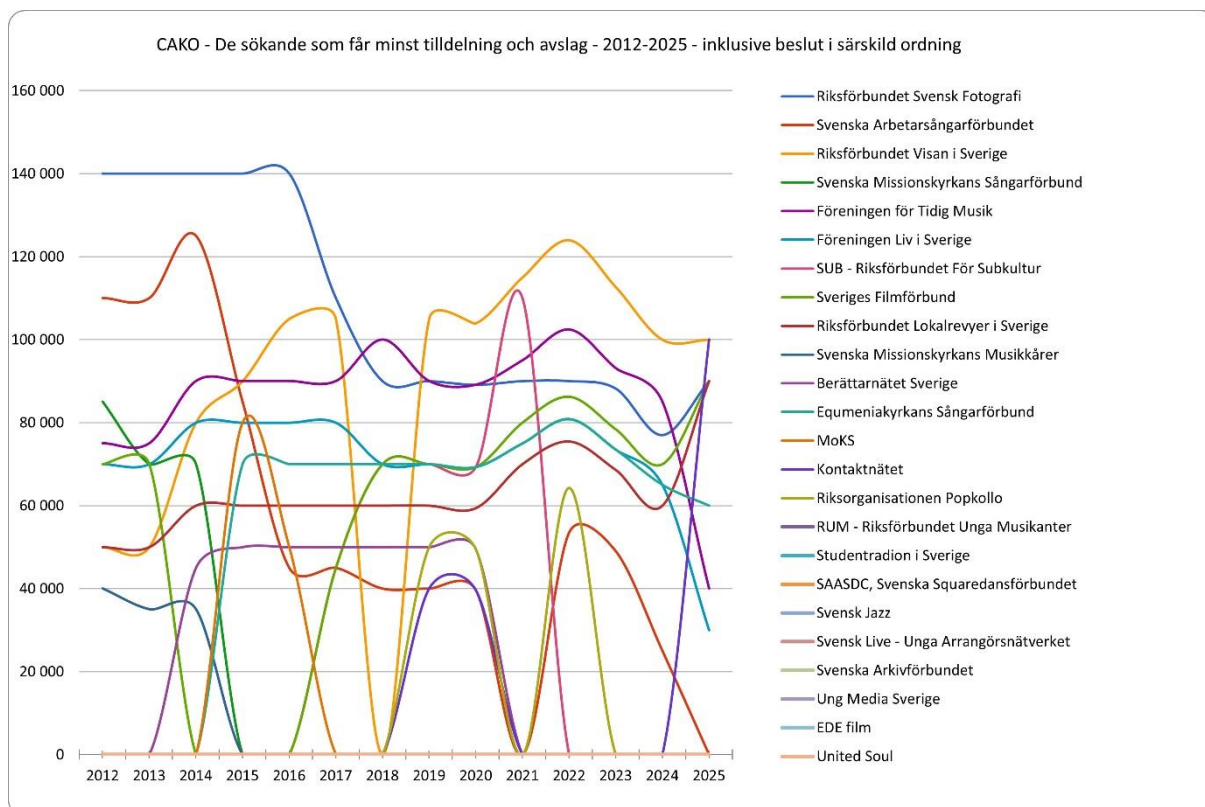
Inom detta skikt ser vi en övergripande trend av att de flesta sökande får mindre medel. I genomsnitt handlar det om sänkningar med 8%, men en sökande får hela 19% sänkning och en annan 18%. Detta är det enda som hittills åtminstone delvis svarar mot Kulturrådets uttalande om en omfördelning för att "...i större utsträckning motsvara organisationernas verksamheter samt hur de uppfyller de krav och intentioner som framgår av riktlinjen för bidraget.". Men om det är en omfördelning så bör det även innebära att det sker en ökning av stöd för vissa. I sammanhanget bör påpekas att Kulturrådet minskat den totala omfattningen av stödet med 200 000 kr och även detta får effekt på det samlade utfallet.

Endast en sökande ökar sitt stöd. Frågan är dock om detta ska ses som en sökande som Kulturrådet anser ska ha mer tilldelning i allmänhet, eller om ökningen beror på något annat? Det går konstatera att just denna sökande inte sökte stödet år 2023. Innan det hade denna sökande beviljats stöd samtliga år och fram till och med år 2022 fått viss ökad tilldelning. När så sökande återkom med ansökan för år 2024 så beviljades ungefär 40% av 2022 års nivå. År 2025 ökar tilldelningen och motsvarar nu 60% av tidigare nivå. Om den trenden håller i sig så kommer denna sökande att ha åter fått sin tidigare nivå av stöd år 2027. Givet hur stödfördelningen sett ut över tid är inte detta ett ologiskt antagande. Detta verkar alltså av allt att döma inte handla om en omfördelning utan att Kulturrådet successivt ökar stödet mot tidigare nivå.

Här går det alltså att se att Kulturrådet menar att alla sökande utom två inom detta skikt ska få mindre medel än föregående år, även med hänsyn till stödets totala minskning och att inflationen också drabbar alla sökande. Det finns skäl varför två aktörer undantas, men det förklarar inte i sig varför övriga får mindre tilldelning än föregående år. Frågan är vad som egentligen händer.

Minskningarna som sker år 2025 inom detta skikt motsvarar inte stora omfördelningar, sett till bidraget som helhet, då det handlar om ungefär 1% av det totala stödet. Men då det totala stödet har sänkts med ca 2% kan detta vara del av förklaringen. Men ser man till minskningarna så är det fråga om betydande förändringar för de som får sänkningar som grupp betraktat, i förhållande till helheten. Totalt sänks stöden med 273 000 kr i mellanskiktet för de som får minskade stöd. Det är bara en aktör som får ett ökat stöd, vilket är den aktör som av allt att döma är på väg att återfå sitt tidigare stöd. Ökningen omfattar 100 000 jämfört med 2024. Mellanskillnaden är 173 000 kr. Det som sker är alltså att Kulturrådet egentligen minskar stöd till alla som fått stöd över tid i mellanskiktet i en omfattning som nästan motsvarar den totala sänkningen av stödet.

Avslutningsvis kan konstateras att inom detta skikt delar 10 stödmottagare på ca 34% av de totala medlen inom CAKO-bidraget och att de organisationer som tilldelas medel och återkommit som sökande över tid, prioriteras ned i stödgivningen i förhållande till de sökande som mottar de största stöden, som inte drabbas av lika stora nedskärningar procentuellt sett.



Ser vi då till det skikt av stödmottagare som får minst stöd så är det 8 aktörer som tillsammans delar på ca 5,7 % av det totala CAKO-bidraget. Det sker rätt stora förändringar i detta skikt över tid, vilket också gör att Kulturrådets utlåtande om att göra en omfördelning år 2025 egentligen inte innebär något nytt för detta skikt av stödmottagare. Förändringar av stödets omfattning är snarare en norm, sett relativt till skiktet i sig. Sett till helheten är det heller inte stora förändringar som sker, men det som sker kan vara dramatiskt för de sökande som ingår i detta skikt med låg tilldelning. Det är däremot ytterst oklart om detta perspektiv är något som Kulturrådet själva väger in i bedömningen när de talar om omfördelningar - och om så hur.

År 2025 sker alltså fortsatta förändringar. En aktör som tidigare alla år fått stöd får avslag efter att över flera år fått sänkta stöd. Av de övriga som tidigare år fått stöd har en sökande oförändrad tilldelning i förhållande till föregående år. Tre sökande får ökningar med i genomsnitt 32%. Detta är väldigt betydande för de enskilda sökande, men sett till helheten motsvarar det en omfördelning av mindre än 1% av det totala stödet inom CAKO-bidraget. Det är allt annat än en omfattande förändring sett till helheten av stödet.

Vidare får två sökande minskade stöd, motsvarande ca 53% respektive 54% kontra föregående år. Det rör sig alltså om mer än en halvering i båda fallen. Motsvarande har inte skett vare sig i för aktörerna i mellanskiktet eller för de tre största stödmottagarna (med reservation för utfallet av det bordlagda ärendet). Ser vi till helheten för alla sökande inom detta skikt som tidigare år fått stöd och som detta år beviljats stöd, så sänks det samlade stödet med 47 000 kr. Detta motsvarar 9% sänkning.

Det tillkommer förvisso en ny sökande som fått bifall till detta skikt. Det är en sökande som - om man endast ser till föregående år - kan tyckas debutera med ett stort belopp i förhållande till övriga sökande inom skiktet. I det perspektivet ska sägas att den aktören har tidigare beviljats CAKO-bidrag,

dock inte ett stöd inom ordinarie ramar de senaste åren. Denna sökande har däremot två tidigare år fått stöd i form av så kallade "tillfälliga förstärkningar" i beslut i särskild ordning. Denna aktör har också fått avslag på alla andra stöd från Kulturrådet under 2023 och 2024. Ser man till en helhet så är detta stöd i linje med en omfattande sänkning av stöden över tid till denna aktör, om än utgör tilldelningen år 2025 en försiktig vändning jämfört med år 2023.

År 2023 räknades denna aktör in i mellanskiktet av stödmottagare. Det blir därför inte särskilt rättvisande att räkna in denna aktör i det lägsta skiktet för att se utvecklingen för de stödmottagare som år 2025 ska betraktas med perspektiv på Kulturrådets omfördelning jämfört med år 2024. Det blir heller inte rättvisande att räkna in aktören i mellanskiktet eftersom stödnivån år 2025 är för låg. Kulturrådets inkonsekventa bedömningsförfarande för denna sökande bidrar inte till tydlighet för vad som egentligen sker. Det kan gå mena på att det är inom ramarna för minskningarna av stöden i de två andra skikten som medel omfördelas till denna sökande, samtidigt som det kan gå mena på att delar av den omfördelningen sker inom ramen för de som mottar de lägsta stöden. I sammanhanget bör också påminnas om att Kulturrådet själva valt att minska den totala omfattningen av CAKO-bidraget och att det inte är tydligt vad som utgör omfördelning respektive direkt effekt av den totala minskningen av stödet.

Om man väljer att ändå räkna in denna sökande i skiktet av de som får minst stöd så blir resultatet en total ökning med 53 000 kr eller 0,5 % av det totala stödet som då "omfördelas" till detta skikt. Det vore dock inte särskilt rättvisande att mena på att det skett en omfördelning av medel från de aktörer som fått mindre stöd till förmån för den aktör som tillkommit i stödet år 2025. Om en omfördelning skett så borde den rimligen varit från de största stödmottagarna och eventuellt stödmottagare i mellanskiktet, till förmån för de som tilldelas mindre. Det anmärkningsvärda är alltså inte att ett stöd tilldelas en aktör utan snarare hur inkonsekvent Kulturrådet agerat gentemot aktören historiskt och i vilket perspektiv detta ska betraktas sett till en samlad bedömning.

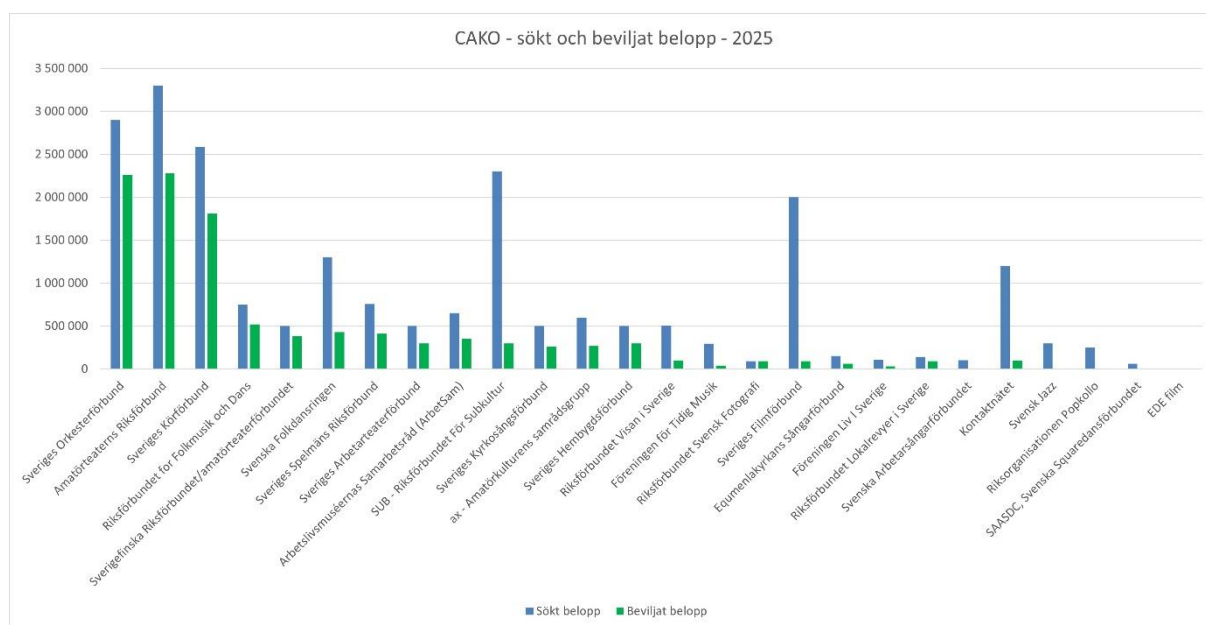
Oavsett om man räknar in denna aktör eller ej i perspektivet av omfördelning så fortsätter detta skikt att kännetecknas av de största förändringarna, procentuellt sett. Det är även mycket stor skillnad på stödets storlek i detta skikt kontra de övriga skikten. Det är många aktörer som delar på en bråkdel av det totala stödet. Det är också i detta skikt vi ser flest förändringar i stödet för de som tillkommer eller försvinner ur skaran av sökande som får stöd över tid.

Jämförelser mellan skikten

Det mest betydande som hänt är att det totala stödet sänkts. Detta verkar ha slagit mot alla tre skikten av stödmottagare. Det finns egentligen tre undantag bland de sökande, där det går urskilja olika men tydliga motiv till varför de inte följer samma trend som övriga. För övriga har till synes vissa omfördelningar skett, men vad som i detta fall är nedskärningar med anledning av det totala stödets minskade omfattning eller nedskärningar mot bakgrund av vad Kulturrådet motiverar som skäl för omfördelningen, är oklart. Oavsett går det konstatera att sett till stödets helhet är omfördelningarna små, men sett till de som får mindre tilldelning av stödet, innebär det dramatiska förändringar och i vissa fall så mycket som sänkningar med över 50%. Likaså är det tydligt att ju högre tilldelning av stöd, desto mindre blir påverkan av omfördelningarna procentuellt. Det går alltså konstatera att Kulturrådet prioriterar att inte påverka förutsättningar för de som får mest medel och det på bekostnad av de som får mindre tilldelning.

Ytterligare en aspekt av detta är att de sökande som ges avslag kan i teorin också drabbas av Kulturrådets prioriteringar av fördelningen i samlingsbeslutet och att de väljer att prioritera de största stödmottagarna. Det finns inget i samlingsbeslutet som motiverar avslagen. Det framgår inte ens om det handlar om att sökande inte kvalificerar, det vill säga att ansökan inte möter kriterierna. Det betyder att det finns ingen säkerhet huruvida det finns aktörer som kvalificerar men som ändå inte får bifall. En sådan otydlighet kan delvis korrigeras om Kulturrådet väljer att synliggöra detta i besluten, exempelvis att de i samlingsbeslutet gör åtskillnad på vilka som får avslag baserat på att de ej kvalificerar och vilka som får avslag i en faktisk samlad bedömning gentemot övriga sökande.

Behovet från de sökande



Diagrammet ovan visar på skillnaden mellan sökt belopp (blå färg) och beviljat belopp (grön färg) för alla sökande år 2025. Detta kan även betraktas i samband med diagrammet som visade på antal sökande och antal bifall över tid.

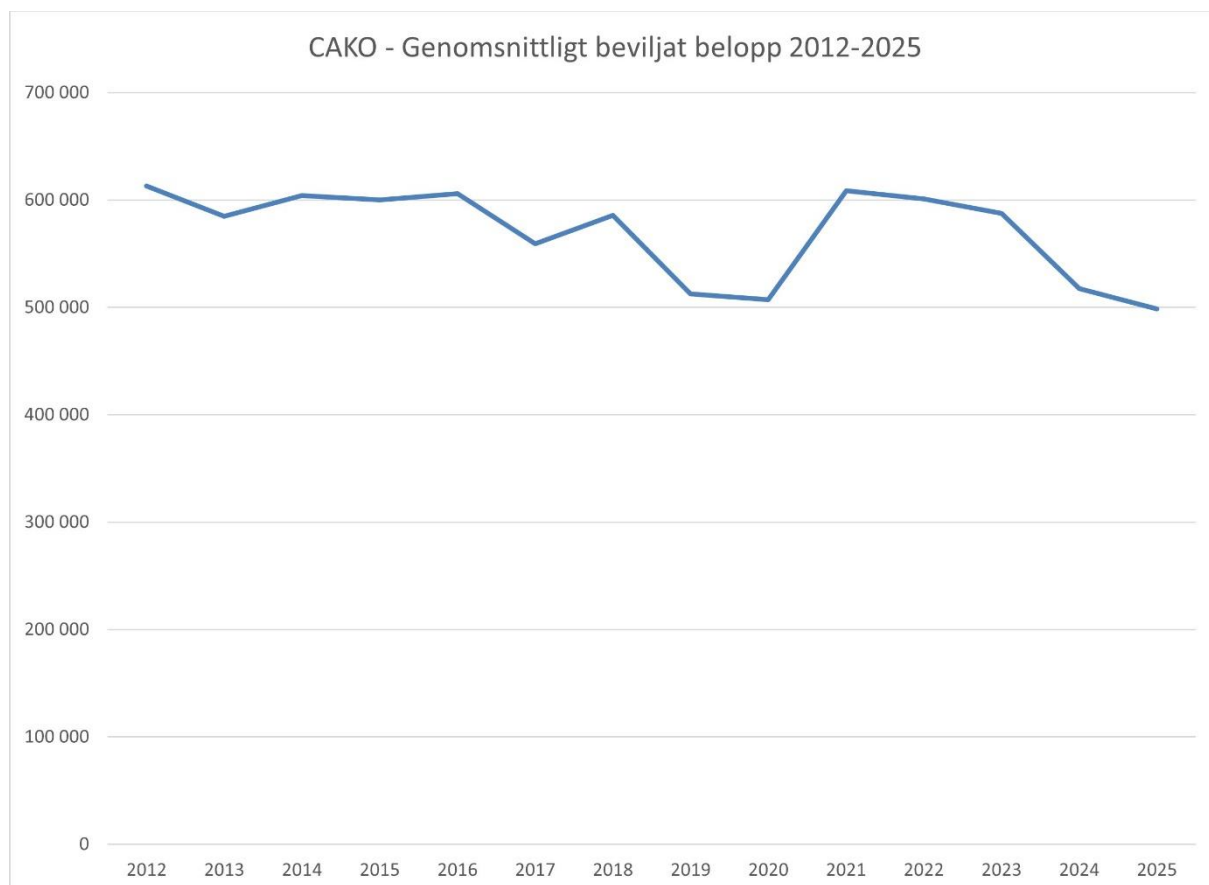
Frågan om stödet möter behoven från de sökande är svår att svara på, men en tydlig indikator är att år 2025 är genomsnittlig beviljandegrad är ca 47%. De tre sökande som delar på de största stöden har en beviljandegrad av ca 72%. Mellanskiktet har ca 52% och i lägsta skiktet får de beviljade sökande endast 35% av vad de söker. Endast en av alla sökande tilldelats 100% av sökt belopp och det är en aktör som beviljas ett av de lägsta stöden.

En aktör som tidigare fått stöd under samtliga år som statistiken omfattar får dock avslag 2025. Det var den stödmottagare som år 2024 fick det i särklass lägsta beviljade stödet som år 2025 får avslag. Alla andra aktörer som föregående år sökt beviljats stöd får fortsatta stöd. Av dessa har alla utom en beviljats stöd i någon utsträckning och form de senaste fem åren. Den sökande som avviker sökte helt enkelt inte stödet ett av dessa år. En sökande som fått varierade avslag och bifall genom åren fick detta år bifall.

Av de kvarvarande tre sökande som fått avslag har en sökt men aldrig tidigare fått bifall, en är helt ny som sökande och den tredje har historiskt fått bifall tre av sex ansökningar. Jämför man med år 2024

så försvinner 5 sökande jämfört med år 2024. Samtliga av dessa fem fick avslag och söker inte stödet år 2025. Däremot framgår inte varför de inte provat att söka stödet även år 2025.

Det går dock att anta att några av de sökande år 2024 som inte återkom 2025 fick avslag på grund av att de uppbär stöd för ungas organisering. Kulturrådet skriver nämligen att de inte prioriterar dessa sökande. Detta är något som Kulturrådet lagt till i bidragsvillkoren, efter att fler sökande till CAKO-bidraget började tillkomma. Detta kan i sig motverka syftet med ett stöd för ungas organisering som avser kompensera för ungas förutsättningar att vara delaktiga i civilsamhället. Ett sådant stöd borde inte diskvalificera för att söka stöd på samma villkor som "vuxna" utan snarare vara utjämnande.



Totalt klarar Kulturrådet av att möta endast ca 47% av behoven från de sökande som beviljats och det alltså med en mycket skev fördelning. Sett till den rådande fördelningen och utvecklingen över tid direkt missvisande att anta att ett riksförbund skulle ha reell möjlighet att få denna genomsnittliga tilldelning.

Det finns uttryckta sökta behov om 11 116 927 kr från de som beviljas. Därtill fanns de behov som uttryckts av de sökande som fått avslag, vilket år 2025 handlade om ytterligare 852 100 kr. Motsvarande siffror för 2024 var 9 776 126 kr respektive 3 802 000 kr.

Medelvärdet av beviljade belopp över tid tenderar att minska. Det höjdes dock tillfälligt tack vare diverse tillfälliga stöd under pandemiåren 2022 och 2023. Däremot återgår stödet år 2024 till 2020 års nivå. Sammantaget indikerar detta att Kulturrådets prioriteringar inte bara har med senaste årens nedskärningar av anslaget att göra – eller för den delen rådande politisk inriktning - utan att detta

reflekterar en mer långtgående trend där Kulturrådet prioriterat att minska stöd till landets riksorganisationer i kulturlivet.

2012 var genomsnittet av beviljade belopp 612 857 kr. Detta motsvarar 809 799 kr år 2024. År 2025 är det genomsnittliga stödet 500 476. Det är en dramatisk minskning av stödet. Det totala stödet år 2012 var 12 870 000 kr och motsvarar med 2024 års penningvärde 17 000 006 kr, en förändring med 32%. Det innebär också att det är stora belopp som sökande organisationer har behövt finna annan finansiering för, förutsatt att de haft ungefär samma omfattning av verksamhetskostnader över åren. Stödet urholkas.

Utrymme för nya sökande

Det är lätt att fokusera på de som får beviljade stöd och då glömmer man bort alla de som söker men som får avslag. Det är tydligt att avslagen inte endast beror på att sökande inte formellt kvalificerar för stödet utan att avslagen beror på att Kulturrådet gjort vad de kallar en samlad bedömning, där ansökningarna ställs mot varandra och där vissa väljs bort. Detta är alltså en betydande skillnad jämfört med exempelvis hur MUCF delar ut stöd till ungas organisering, där det är tämligen strikta men tydliga villkor där samtliga som kvalificerar tilldelas ett stöd och stödets omfattning svarar direkt mot vissa nyckeltal. Dock bör understrykas att även om MUCFs system är tydligare så innebär det dock inte att det är ett bättre system eller att det i sig bättre svarar mot de kulturpolitiska målen.

De som får avslag av Kulturrådet möts däremot inte av en sådan tydlighet. Kulturrådet använder i dialog termen prioritera för att beskriva orsaken till avslag, alltså att de beskriver att sökande inte kunde prioriteras. En prioritering är per definition att ge någon förtur och frågan är om det är korrekt att mena på att alla som beviljas ett stöd har prioriterats, då en prioritering snarare borde åsyfta om en sökande prioriteras i förhållande till övriga som beviljas. Då vore det mer korrekt att exempelvis i fallet om CAKO-bidraget mena på att de tre sökande som mottar över 60% av det totala stödet är de som Kulturrådet prioriterat.

Vad som föranleder avslagen är däremot oklart. Det framgår inte alls av samlingsbeslutet och det framgår som tidigare nämnts inte ens om en sökande får avslag på grund av att den inte kvalificerar för stödets villkor, eller om den sökande tekniskt sett kvalificerar, men får avslag i en samlad bedömning. Eftersom Kulturrådets kriterier också är riktlinjer snarare än absoluta krav är det även möjligt för myndigheten att också kunna göra avsteg från riktlinjerna, om så är motiverbart. Med andra ord är det alltså fullt möjligt för Kulturrådet att bifalla sökande som inte möter alla kriterier om det föreligger särskilda skäl. I sig är det inte konstigt, snarare logiskt sett till myndighetens uppdrag i förhållande till de kulturpolitiska målen. Samlingsbeslutet förblir dock lika oklart gällande varför en sökande ges avslag eftersom det inte framgår mer än att sökande fått avslag.

Ser man till antalet sökande över tid så är trenden att fler sökande tillkommer. De senaste 10 åren har 18 nya sökande tillkommit totalt. Vissa har sökt återkommande tillfällen och av dessa har endast 4 fått bifall, varav två fått sporadiska bifall och två har därefter fått bifall över tid, med en tilldelning av ett ordinarie stöd om i genomsnitt 80 000 kr per år. Under samma tidsperiod har Kulturrådet också gett avslag till två sökande som tidigare fått stöd. Det som kännetecknar de senare är att de tidigare fått väldigt små beviljade belopp och att det är oklart vad som egentligen föranlett att de givits avslag. Det finns heller inget samband mellan dessa avslag i sig och tillkomsten av nya aktörer som fått bifall i den samlade stödgivningen. Det går dock konstatera att majoriteten av de sökande som fått stöd över

tid fortsätter att få det. Det sker alltså föga förnyelse av sökande som tillkommer. Det sker en inlåsning av medlen till vissa sökande över tid.

Bland de nya sökande får de flesta avslag. Flera av dem är organisationer som har många unga aktiva. Något annat som tenderar att förena flera av de sökande som får avslag är att de representerar kulturverksamheter som inte är traditionellt kulturpolitiskt etablerade, exempelvis musikrörelser och uttryck som tillkommit efter 1970-talet. Huruvida alla dessa sökande kvalificerade för stödet eller ej framgår inte, det vill säga om sökande inte möter kriterierna eller om det finns betydande brister i ansökningarna. Däremot talar den påvisade inlåsningsen av medel och aktörer för att det troligen är just inlåsningsen som är anledningen till avslag. Med andra ord så finns inget utrymme för tillväxt utan att det sker på bekostnad av övriga sökande. Stödet är inte dynamiskt i sin utformning.

I sammanhanget blir det särskilt intressant att betrakta stödet till en sökande som är ett av få nybildade riksförbund i landet de senaste decennierna. Denna sökande fick avslag första året men bifall andra året, dock med ett av de lägsta beviljade beloppen. Därefter fick denna sökande fortsatta beviljade ansökningar. De första fem åren skedde väldigt liten förändring, om än mindre ökningsar av stödet. Sökande fick tidigt i dialog med Kulturrådet höra att det var viktigt med hög andel annan finansiering. Detta var något som sökande också uppbadade genom en riktig kraftansamling för förbundets ideellt organiserade medlemmar, som alla satsade stort på förbundets tillväxt, med förhoppningen att Kulturrådet skulle svara mot detta på samma sätt som de menat på att de gett övriga tilldelning. Så blev inte fallet. Kulturrådets stöd förändrades i princip inte alls. Detta trots att organisationen hade ökat andelen annan finansiering med sex-siffriga belopp.

Som nytt förbund blev det då väldigt tufft att växa när stöden i princip inte utvecklades alls under de första fem åren av tillväxt, trots att förbundet följde Kulturrådets uppmaning. Det blev snarare mer och mer uppgivna reaktioner från förbundets medlemmar. Bristen på utveckling av stödet var en stark signal från Kulturrådet om att det inte spelade någon roll om förbundet faktiskt utvecklades eller inte eller vilka behov som uttrycktes i ansökningarna. Sedan kom pandemin och då hade förbundet ett mycket utsatt läge, men klarade sig igenom pandemin. Under och efter pandemin har stödet till detta förbund varierat och även bestått av beslut i särskild ordning. Men sett till totalen över tid så fick förbundet en sedan många år behövd ökning först år 2023, för att sedan år 2024 få en sänkning av detta stöd med 40%, en nivå som därefter bibehölls i beslutet för år 2025.

Nästan tio år efter bildandet har detta förbund inte på ett hållbart sätt inkluderats i de ordinarie stöden och inte tilldelats ett belopp som motsvarar behoven - eller som ens till någon del är förutsägbart på samma sätt som för övriga sökande. Trots denna brist på utveckling har Kulturrådet i skrift till denna sökande anmärkningsvärt nog menat att myndigheten anser att de kommande år behöver öka andelen annan finansiering.

Denna sökande har alltså inte haft någon som helst förutsägbart tilldelning eller för den delen en förutsägbart utveckling av stöden över tid och statistiken visar också på att beviljade belopp för denna sökande efter tio år är avsevärt lägre än genomsnittet av stöd och mycket lägre än sökt behov. Detta understryker att de som fått stöd över längre tid tenderar att fortsätta få det men det indikerar också att det är väldigt svårt för nya sökande att få återkommande stöd.

Sett till nuvarande utveckling av stödet så tar det minst 10 år till innan denna sökande kan nå en genomsnittlig tilldelning av stödet. Mot samma bakgrund tar det alltså 20 år för en ny sökande att

kunna få ett genomsnittligt stöd inom CAKO-bidraget, vilket är en anmärkningsvärt lång tid. Det är dock väldigt svårt att jämföra med något eftersom det finns inga andra nya förbund som sökt och fått återkommande stöd inom ramarna för CAKO-bidraget de senaste 10 åren.

Sammanfattningsvis går det konstatera att antalet sökande som får bifall är ungefär samma antal över tid och att det samtidigt syns en tydlig tendens att fler sökande tillkommer. Nya sökande ges sällan stöd och i de fallen så sker så är stöden vare sig förutsägbara eller stabila över tid, snarare mycket inkonsekventa och oförutsägbara. Detta indikerar tydligt att det inte finns något utrymme för tillväxt av nya demokratiska nationella infrastrukturer, det vill säga riksorganisationer, inom ramarna för stödet. Det sker en utlösningseffekt av nya sökande.

Vad räcker stöden till?

CAKO-bidraget är ett tämligen litet stödområde sett till Kulturrådets totala budget och sett till statsfinanserna som helhet är det så små belopp att det troligen knappt finns på radarn, vilket får konsekvensen att myndigheten har ett mycket stort ansvar för hantering av bidraget. CAKO-bidraget är endast en mindre del av anslagsposten, som Kulturrådet disponerar och till stor del själva beslutar om disposition av.

Detta stöd syftar till att stärka "centrala amatörkulturorganisationer", eller om man så vill; nationella infrastrukturer i det fria och ideellt organiserade kulturlivet som har medlemmar som bedriver verksamhet med ideellt verksamma kulturutövare. Det senare är en definition som denna rapport gör för att förtydliga det som i praktiken sker, även fast Kulturrådet använder en helt annan terminologi för att definiera målgruppen. En central fråga är om stödet faktiskt klarar av att möta behoven.

De stödmottagare som mottar minst medel får i genomsnitt 75 000 kr i stöd år 2025. Som en jämförelse om man ser till vad stödet kan räcka till ur ett nationellt perspektiv så motsvarar det genomsnittliga statliga stödet till en sökande i detta skikt mindre än 3 600 kr per region, vilket kan jämföras med de största stödmottagarna, som i motsvarande fall har ca 100 000 kr per region.

Om man slår ut det genomsnittliga stödet av 75 000 kr per kommun så motsvarar det ca 259 kr. Det motsvarar ca 0,7 öre per invånare. 75 000 kr kan taget ur sin kontext uppfattas som rätt mycket pengar, men sett i förhållande till att detta handlar om verksamheter som har nationellt övergripande infrastrukturer så väcker det många frågor om vilka förväntningar som kan och bör ställas på sökande i sådana perspektiv, samt i förlängningen hur adekvat stödets omfattning faktiskt är i förhållande till de nationella kulturpolitiska målen.

Har en omfördelning skett?

Kulturrådet beskriver år 2025 att de "... bedömer att en omfördelning av verksamhetsbidraget blivit nödvändig för att i större utsträckning motsvara organisationernas verksamheter samt hur de uppfyller de krav och intentioner som framgår av riktlinjen för bidraget."

Denna rapport visar på att det är tveksamt huruvida det skett några betydande omfördelningar år 2025. Statistiken visar på att de flesta sökande får mindre medel, där detta procentuellt slår hårdast mot de stödmottagare som får minst stöd. Det finns några undantag. En sökande får oförändrat belopp. En aktör som tidigare fått stöd får avslag. En aktör får höjt, men i praktiken är denna aktör på

väg att återgå till tidigare nivå av stöd efter ett år med utebliven ansökan. En aktör som tidigare fått avslag får denna gång ett bifall, dock med mindre belopp. En aktör, som sett till omständigheterna ändå betraktas som ny, som fått mycket inkonsekventa stöd över tid får i praktiken en minskning av stödet i och med oförändrad stödnivå.

Den totala sänkningen som Kulturrådet beslutar om har i praktiken större påverkan än de faktiska omfördelningarna och är med stor sannolikhet den faktor som framför allt orsakar sänkningar för majoriteten av stödmottagare. Faktum är att de totala förändringarna år 2024 kontra 2023 var mycket mer dramatiska procentuellt sett för stödmottagarna än förändringarna 2025 kontra 2025. Kulturrådets omfördelning verkar framför allt vara ett tecken på att riksförbunden inte prioriteras inom anslagsområdet i sin helhet. Även om det beskrivs som omfördelning så är det som sker att den trend som pågått länge fortsätter även år 2025.

Sammanfattning

Sammantaget går det alltså även år 2025 konstatera att Kulturrådets stöd till riksorganisationerna inom denna stödform visar på att stödet har haft en tydlig inriktning över tid, där de sökande som tidigare fått stöd över tid fortsätter att få stöd i ungefär samma omfattning, men där stöden minskar över tid. Det totala stödet har minskat, så även år 2025.

Kulturrådet beskriver att de har gjort omfördelningar av stödet år 2025. De samlade förändringarna är dock mindre än föregående år och det mest betydande effekterna beror på de kontinuerliga minskningarna av stödet, som urholkas. Kulturrådet har fått mindre anslag inom område 1.2 år 2025. Kulturrådet beslutar att minska CAKO-bidragets totala omfattning med 2%. Det är dock möjligt för myndigheten att själva också fördela hur dessa sänkningar ska påverka stöden.

Sett till fördelningen mellan aktörer är det stora skillnader mellan olika stödmottagare. Stödets utveckling över tid innebär att de som sökt och fått – relativt stödets totala omfattning - större eller mellanstora stöd över tid tenderar att få mindre stöd, samtidigt som en betydande andel sökande får dela på en mycket låg andel av helheten, där förändringarna är dramatiska. Stödet har heller inte uppräknats för att möta inflationstakten och sedan 2012 handlar det om mer än 30% skillnad.

De sökande som mottar lägst andel av stödet möts kontinuerligt av tämligen dramatiska förändringar, främst minskningar. Stöden är också mycket ojämnt fördelade. 3 av de 21 sökande aktörerna (ca 15%) tilldelas ca 60% av stödet och får även högst andel av sökt belopp. Även om dessa också får minskningar av stödets omfattning är det procentuellt bland de minsta förändringarna. Kulturrådet prioriterar alltså de största stödmottagarna.

Stödet möter inte heller behoven från de sökande, vare sig sett till helheten eller till de enskilda sökande. År 2025 möter stödet endast ca 47% av de uttryckta behoven. Förnyelsen av aktörer som beviljas stöd är mycket låg, vilket står i kontrast med totala antalet sökande riksorganisationer, som generellt har ökat över tid. Nya sökande får generellt avslag. Stöden låses inne och nya sökande låses ute. Det sker både en inlåsnings- och en utlåsningseffekt.

Det går slutligen konstatera att Kulturrådet inte har prioriterat att hörsamma de akuta behov som under det gångna året uttryckts från landets riksorganisationer.

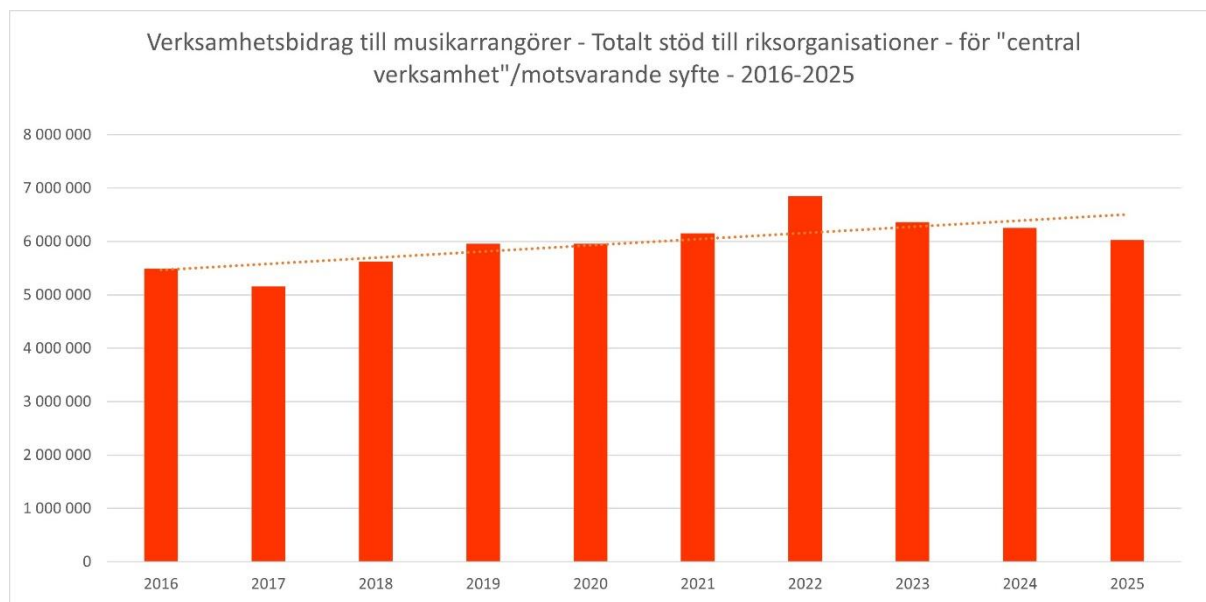
Kapitel 3: Verksamhetsbidrag till musikarrangörer och främjande aktörer

Verksamhetsbidrag till musikarrangörer - riksorganisationerna

Kulturrådet fördelar årligen ett bidrag i form av ett "Verksamhetsbidrag till musikarrangörer". Detta stöd är möjligt att söka för riksorganisationer inom kulturlivet i Sverige, förutsatt att de uppfyller stödets kriterier. Denna rapport gör i detta sammanhang samma avgränsning som rapporten Utlåsningseffekten - del 1 och betraktar i detta kapitel alltså endast stöden till landets riksorganisationer inom det fria och ideellt organiserade kulturlivet. Stödformen i sig är öppen för långt fler än riksorganisationer att söka inom. Besluten om stöd till riksorganisationerna har sedan 2022 däremot brutits ut från helheten, men ingår ändå i samma stödform och huvudsakliga anslagspost.

Stödet för år 2025 beslutades redan 8 oktober 2024 på bemyndigande, redan innan regleringsbrevet för år 2025 kommit. Regleringsbrevet har inte inneburit någon förändring för beslutet.

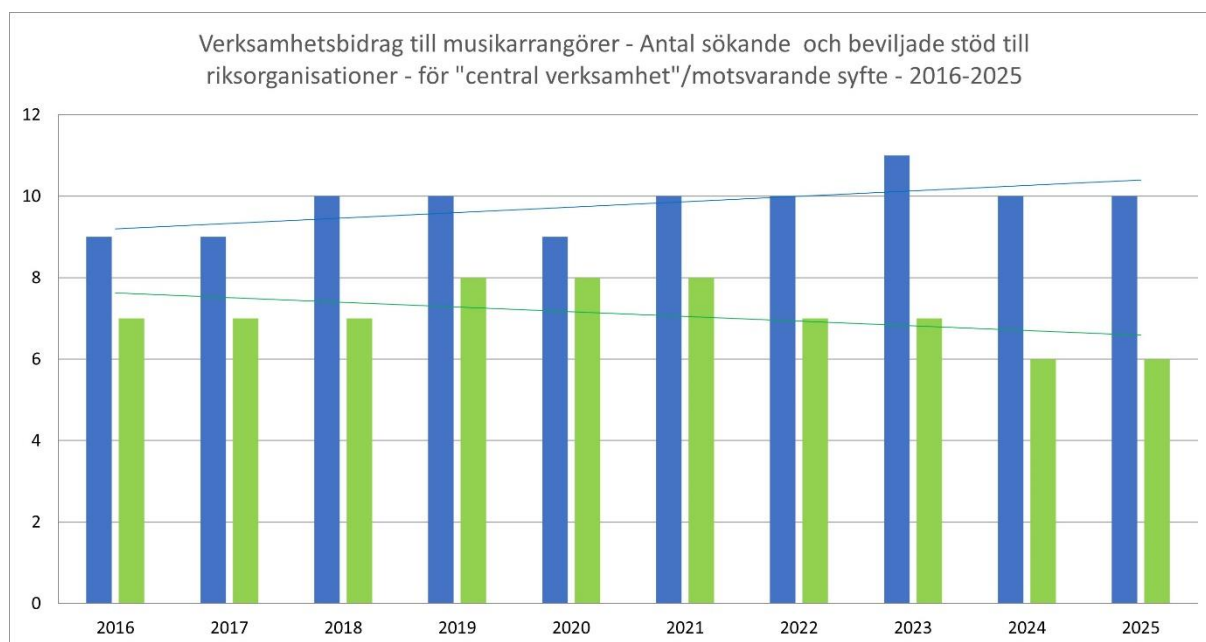
Stödets omfattning över tid



Diagrammet ovan visar det totala stödet som Kulturrådet beviljat till riksorganisationer inom ramarna för "Verksamhetsbidrag till musikarrangörer". Då omfattas det stöd som riktas till dessa organisationers "centrala verksamhet". Här framgår att stödet tenderar att öka en aning sett till trendlinjen, men i stort har det totala stödet varit i det närmsta oförändrat mellan 2019 och 2025, med undantag av år 2022. Dock bör det påpekas att stödets utveckling inte tar hänsyn till inflation, så sett till penningvärde har stödet i praktiken minskat över tid. År 2016 omfattade stödet 5 490 000 kr, vilket motsvarar ca 7 200 000 kr år 2024, så i praktiken har stödet minskat sett till penningvärdet.

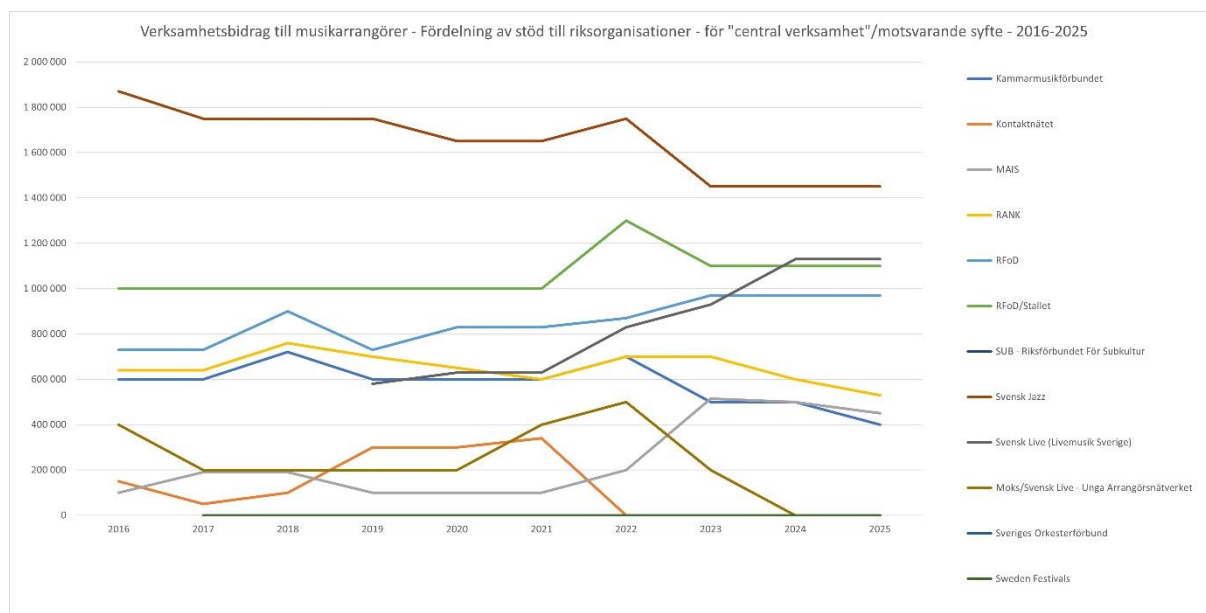
Trendlinjen pekar uppåt men det som sker de senaste åren är att stödet minskar. 2025 minskade stödet med 220 000 kr jämfört med år 2024. Sett till de senaste fyra åren sker en kontinuerlig och tämligen konsekvent minskning där stödet minskat med över 800 000 kr. Minskningen 2025 följer alltså denna trend, trots att många av de sökande aktörerna signalerat att behoven inte möts.

Behovet av stöd över tid



Diagrammet ovan visar på att fler sökande tillkommer, men allt färre sökande beviljas stöd över tid. Det är en tydlig trend. Om man då ser till stödets omfattning så innebär detta att färre aktörer delar på mer medel. Kulturrådets övergripande prioritering syns tydligt över tid.

Fördelningen av stöd till de sökande



Diagrammet ovan visar hur stödet till de sökande riksorganisationerna fördelats över tid. Precis som i fallet med CAKO-bidraget så går det att urskilja tre skikt av stödnivåer, där det i detta fall finns en aktör som mottar en stor andel av stödet, tre aktörer som tillhör ett "mellanskikt", samt tre aktörer som tillhör de som får minst stöd, därtill många som får avslag. Under alla år har endast en ny aktör getts bifall och det är den aktör som har hög andel företag som medlemmar. Det finns två aktörer

som fått avslag samtliga år som de sökt stödet. Den ena aktören är ett relativt nytt riksförbund (bildat 2014). Den andra är ett riksförbund som har en särskild inriktning på festivalen som form.

Vidare har Kulturrådet även valt att avslå en aktör från år 2022 och framåt. Bilden förstärker alltså tidigare påstående av att färre aktörer delar på mer medel samt visar att Kulturrådet prioriterat aktörer som tidigare fått stöd, med ett undantag.

En linje i diagrammet skiljer sig från de övriga, då den visar ett stöd som ges till den Stockholmsbaserade nationalscen som en av stödmottagarna söker för. Om man slår samman detta stöd till en helhet blir denna sökande den som får mest medel av alla (2 070 000). Det går argumentera för att detta inte blir rättvisande, men Kulturrådet tar med detta stöd inom ramarna för samlingsbeslutet som omfattar stödet till riksorganisationer. Således är det i praktiken inte 7 utan 6 sökande organisationer som beviljas stöd. Därför går det även mena på att det finns två aktörer i skiktet av de som får mest och endast en i mellanskiktet. Ser man däremot till syfte med medlen så är stödet till den enskilda scenen avgränsat och utgör inte ett stöd som avser stärka en nationell infrastruktur utan mer av en karaktär i linje med de enskilda musikarrangörer som söker stödet. Då det inte finns ett helt rättvisande sätt att synliggöra detta stöd återges stödet till den lokala scenen ändå som en separat aktör i diagrammet för största möjliga tydlighet i hur stödet fördelas.

Förändringar i fördelningen över tid

Det som händer i stödgivningen år 2025 är framför allt att tre sökande får minskade stöd. Två av dessa sökande är riksförbund och en av de sökande är en paraplyorganisation som samlar majoriteten av riksförbund som i sin tur har musikarrangörer som medlemmar. Verksamheten i paraplyorganisationen består främst av samverkan och övergripande insatser. Denna aktör får minskat stöd motsvarande 10% för år 2025.

De två riksförbund som får minskade stöd är båda medlemmar i paraplyorganisationen. Det ena förbundet får 20% minskning kontra föregående år. På tre år har Kulturrådet minskat stödet till denna sökande med ca 43%. Det andra förbundet får minskat stöd med ca 12% och även här går det se en tydlig minskning de senaste fyra åren med ca 24%. I sammanhanget bör även nämnas att mellan år 2022 och 2023 fick även ett annat förbund en minskning motsvarande ca 17% och ett förbund blev helt av med sitt stöd år 2022.

Tre aktörer har fått ökade stöd över tid. En har fått väsentliga ökningar. En har ökat långsamt över 6 år med ca 30%. Den tredje aktören är paraplyorganisationen, där alla utom en av de sökande valt att samverka övergripande. Här blir det dock anmärkningsvärt att konstatera att de förbund som valt att samverka i paraplystrukturen har ett märkligt samband, sett till stödets förändring. Stöden sänks till flera av medlemsförbunden och i ett fall ges avslag. Totalt omfattar detta en minskning med 1 010 000 kr över fem år. Två av medlemmarna får dock ökade stöd med totalt 350 000 kr i samma period. Sammantaget är det dock en avsevärd minskning av stöden som sker gentemot de förbund som valt att samverka. Samtidigt ökar stödet till den aktör som valt att inte samverka och samarbeta med de övriga riksförbunden.

Det totala stödets omfattning tenderar att minska de senaste fem åren, med undantag av att år 2022 fanns ett tillskott på 600 000 i tillfälliga stöd som riktades mot satsningar på barn och unga som fördelades bland de sökande. Det var dock inte ett stöd som i sig var möjligt att söka då det tillskottet

inte var känt vid ansökningstillfället, så det gick inte som sökande att förutse att detta tillskott skulle vara möjligt. Frånsett den ökningen så går det se att år 2022 det skedde en omfördelning där stödet från den aktör som då fick avslag fördelades till fördel för fyra andra förbund, varav två sökande som inte ingick i paraplyorganisationen.

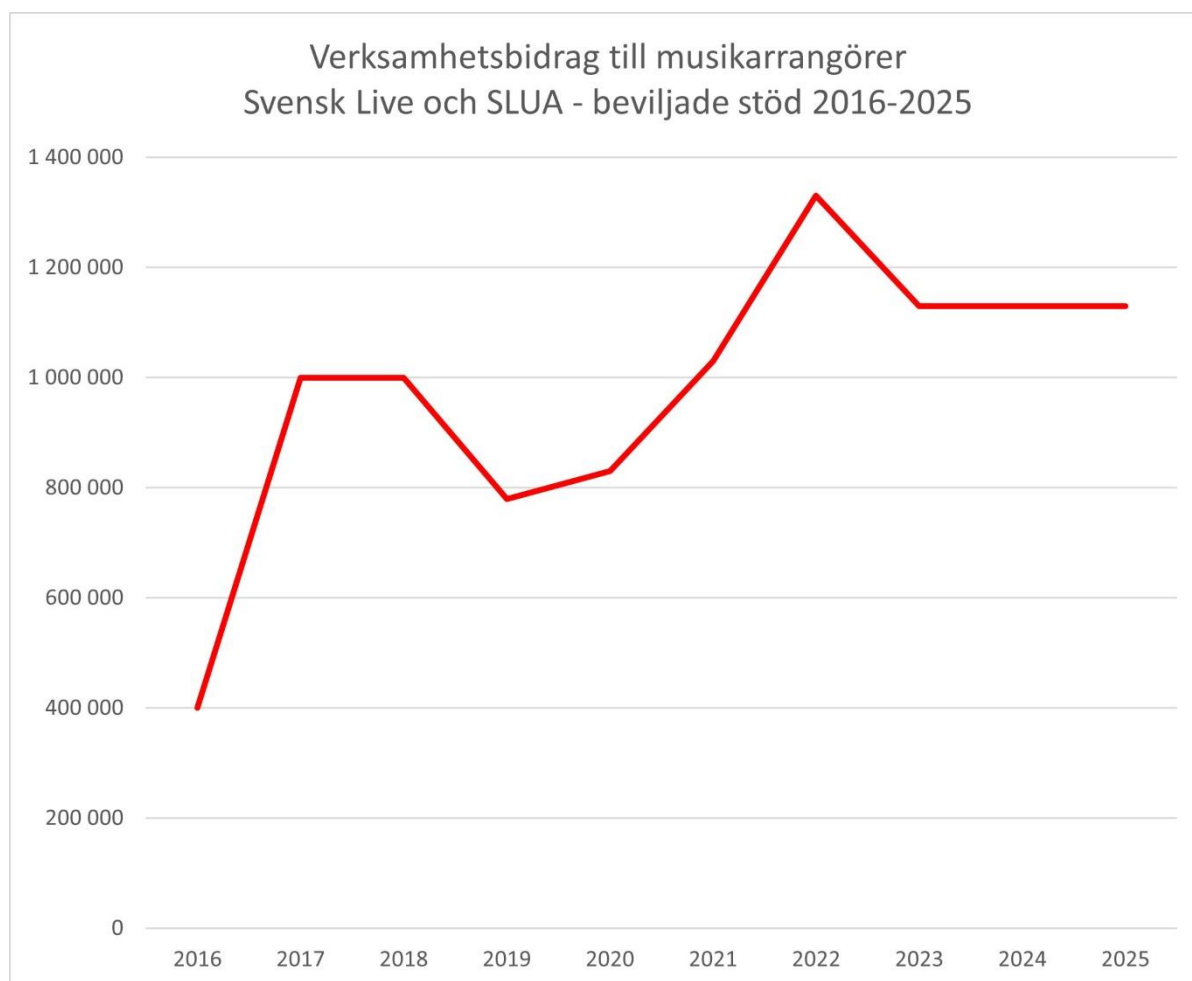
Om man bortser från de tillfälliga satsningarna år 2022 så ökar det totala stödet ändå år 2023. Detta år sker däremot ytterligare en förskjutning av fördelningen där två av paraplyorganisationens medlemmar får minskade stöd med sammanlagt 300 000 kr. Paraplyorganisationen tillskjuts motsvarande belopp samt ytterligare 115 000. En annan omfördelning sker mellan de två förbund som inte är del av paraplyorganisationen för samverkan. Denna omfördelning kommenteras senare men Kulturrådet tillskjuter också 100 000 kr till ett av dessa förbund i fördelningen.

Det verkar dock som om Kulturrådet i tillskottet av ordinarie medel identifierar två kluster i stödgivningen av de som tilldelats stöd över tid; ett som består av de förbund som valt att samverka och ett av de förbund som valt att inte samverka.

År 2024 kännetecknas främst av att Kulturrådet minskar stödet till paraplyorganisationen samt till ett av dess medlemsförbund. År 2025 fortsätter minskningarna att slå mot de samverkande förbunden som helhet, samt att paraplyorganisationen också får minskade stöd. Däremot förblir stödet oförändrat till de som valt att inte samverka i paraplyorganisationen.

Merparten av riksorganisationerna som beviljas stöd drabbas alltså av minskade stöd över tid och det blir allt färre aktörer som beviljas stöd. Samtidigt omfördelas stöd till fördel för en sökande på bekostnad av andra sökande, som alla kännetecknas av att de samverkar. Samverkan verkar alltså straffa sig för de sökande.

Kulturrådets prioriteringar



Det finns några aktörer som fått ökade stöd över tid. Detta framstår ganska tydligt i diagrammet över fördelningen mellan sökande. Däremot är det lätt att missa att två av de sökande riksförbund som har fått betydande ökningar i mångt och mycket är en och samma struktur. Om man ser till förbunden var och ett har en blivit av med sitt kontinuerliga stöd medan den andra är en nytilkommen sökande som fått kontinuerligt ökade stöd, men om man betraktar de båda tillsammans framstår en tydlig bild.

Dessa två sökande har valt att inte samverka med övriga förbund i den samverkande paraplystrukturen. Den ena sökande är ett riksförbund som kännetecknas av och sticker ut från alla övriga sökande då detta riksförbund har många aktörer med kommersiell inriktning och verksamhet, alltså företag, som medlemmar. Detta förbund benämns nedan som "moderförbundet". Den andra sökande är ett förbund som - vad som går utläsa - endast har ideella föreningar som medlemmar, men det förbundet är tekniskt sett i mångt och mycket en del av det förbund som har kommersiella aktörer som medlemmar. Detta förbund kallas därför nedan "dotterförbundet". Moderförbundet är en ombildning av ett annat förbund, som gick samman med dotterförbundet för att bilda ett nytt förbund, samtidigt som dotterförbundet också behöll sin organisation.

Kopplingen mellan dessa två förbund är alltså på flera sätt tydlig, men också på flera områden diffus. Exempelvis framgår i stadgarna att förbundet "...arbetar under gemensamt namn och kommunicerar

båda via en gemensam hemsida och konton på sociala medier, etc.” och stadgarna för dotterförbundet har moderförbundets namn och logotyp. Vidare listas båda förbundens medlemmar gemensamt på hemsidan för moderförbundet utan åtskillnad. Dessa två förbund är alltså av detta att döma att betrakta som en och samma struktur och i mångt och mycket även som en och samma organisation. Av stödets utveckling att döma verkar det också som om Kulturrådet betraktat organisationen på det sättet, åtminstone efter år 2023.

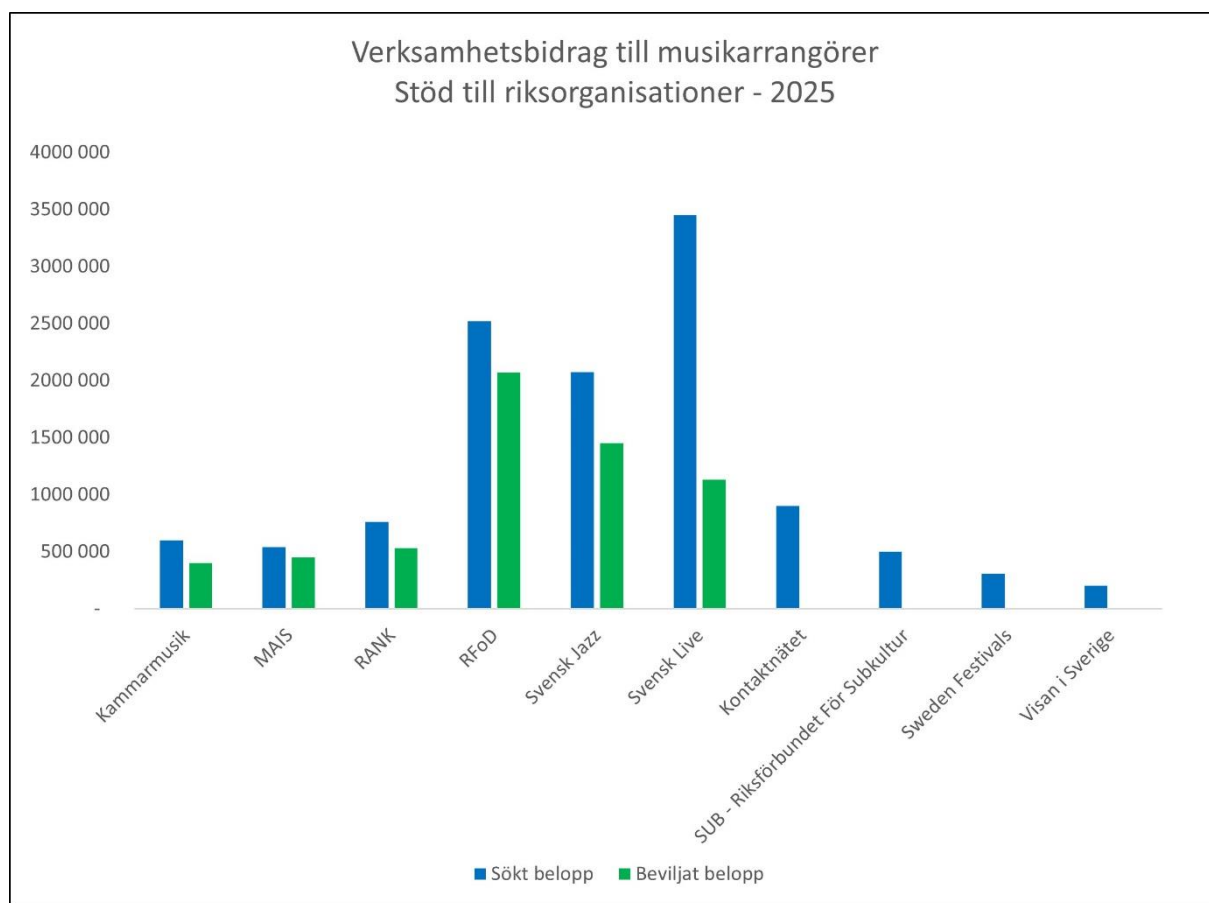
Värt att notera i sammanhanget är att dotterförbundet har profilen av ett ungdomsförbund och har genom åren uppburit stöd från MUCF för ungas organisering, samtidigt som förbundet sökt och beviljats Verksamhetsbidrag från Kulturrådet. Detta är de inte ensamma om, då även ett annat sökande förbund har haft motsvarande stöd för deras unga medlemmar och så också över lång tid, men detta förbund gav Kulturrådet avslag från år 2022 och framåt. Avslagen till denna sökande började alltså mitt under pågående pandemirestriktioner och detta trots att förbundet inte minskat eller förändrat sin verksamhet nämnvärt, trots pandemin. Samtidigt som Kulturrådet avlog denna sökande så prioriterade Kulturrådet att samma år öka stödet till ”dotterförbundet” och ”moderförbundet”, motsvarande det stöd som tidigare givits aktören som avlogs.

Två år senare, år 2024, avslår Kulturrådet stöd till dotterförbundet, men ökar samtidigt moderförbundet med exakt samma belopp. Detta indikerar tydligt att Kulturrådet betraktar dessa två sökande som en och samma aktör och att Kulturrådet i sin stödgivning alltså har prioriterat denna aktör. Diagrammet synliggör utvecklingen för båda organisationer. Stödet till denna aktör har på 10 år gått från att de minst stöd till att motta det näst högsta stödet, en ökning med nästan 300%.

Som tidigare nämnts är i sammanhanget anmärkningsvärt att aktören sticker ut med att den har en hög andel aktörer av medlemsorganisationer med kommersiella verksamheter, varav många aktiebolag. Aktören skiljer sig även från många av de övriga sökande sett till verksamheten och till vilka kulturuttryck som verksamheterna inbegriper. Det finns dock andra sökande där verksamheterna har motsvarande konstnärlig inriktning, men endast ideellt organiserade medlemmar. Där har Kulturrådet i stället minskat stöden över tid för att från och med år 2022 helt avslå stöd. Detta indikerar tydligt att Kulturrådet prioriterar sökande vars medlemmar har kommersiella verksamheter och vare sig det är del av Kulturrådets bedömning eller ej, så är det utfallet av beslutet. Denna förändring är dock relativt långsam över tid och framstår inte tydligt från år till år.

Det sker alltså en tydlig omfördelning av resurser där Kulturrådets prioriteringar inte syns från år till år, men blir väldigt synliga i ett samlat perspektiv över tid. Färre aktörer delar på mer medel. Vissa släpps inte in och vissa stängs ute.

Möter stödet behoven?



Staplarna i diagrammet visar sökt belopp kontra beviljat belopp för år 2025. Den genomsnittliga beviljandegraden är ca 67% bland de som fått beviljade stöd. Det genomsnittliga beviljade stödet är 821 667 kr om man undantar stödet till nationalscenen. Mot bakgrund av att stödet över tid inte förändrats så indikerar detta att stödets totala omfattning troligen inte möter behoven ens från de sökande som beviljas. Än mindre möter stödet i sin helhet behoven från alla sökande. Kulturrådet svarar bara mot ca 51 % av det samlade behovet från de sökande riksorganisationerna.

Av tio sökande organisationer får fyra avslag, alltså 40% av de sökande. Tre av dessa sökande får däremot beviljade CAKO-bidrag år 2025, om än förhållandevis låga belopp sett till behoven. Det går alltså på ett sätt anta att Kulturrådets avslag baseras på att sökande får andra stöd. I det sammanhanget bör beaktas att två av dessa tre inte har någon historik av att få CAKO-bidraget på en kontinuerlig basis, samt att beslutet om CAKO-bidraget tas flera månader efteråt, vilket gör att Kulturrådet inte rimligen på något sätt kan ta beslut om avslag för Verksamhetsbidrag till musikarrangörer mot bakgrund av att de är säkra på att dessa sökande tilldelas andra statliga stöd. I sammanhanget bör också betonas att den sökande som sammantaget mottar mest stöd inom Verksamhetsbidraget till musikarrangörer, inklusive stödet för en nationalscen, även över tid beviljats ett tämligen substantiellt CAKO-bidrag. Det är alltså fullt möjligt för en aktör att få båda stödformerna. Detta bör med andra ord inte utgöra anledning till avslag.

Det framstår däremot inte rimligt att anta att Kulturrådet kan väga in fördelningen av CAKO-bidraget i sin bedömning vid tillfället för beslutet om fördelning av Verksamhetsbidraget, då det skulle betyda

att det redan innan CAKO-bidraget utlyses finns ett informellt beslut om vilka som ska få stöd eller inte.

Ser man till andra dimensioner som kan utgöra skäl för stöd eller avslag så blir det relevant att konstatera att Kulturrådet i sin stödgivning prioriterar de aktörer som företräder medlemmar vars verksamheter huvudsakligen antingen är traditionellt kulturpolitiskt etablerade uttryck, samt den aktör som företräder en mängd medlemmar som bedriver i huvudsakligen ren kommersiell verksamhet. De aktörer som får avslag kännetecknas av att de företräder nya, utmanande och/eller ej kulturpolitiskt etablerade musikuttryck.

Ser vi i stället till perspektiv av glesbygd och inland så kan vi konstatera att Kulturrådet avslår en aktör vars medlemmar i princip uteslutande verkar utom de tre största städerna och har ett starkt glesbygds- och inlandsperspektiv, samt samlar många unga arrangörer. Ser vi till form så får vi ytterligare en intressant avvikelse, då en av de sökande som får kontinuerliga avslag representerar arrangörer av kulturfestivaler (det vill säga denna aktör skiljer sig från övriga riksorganisationer då den är inriktad på en specifik arrangemangsform som dess medlemmar har gemensamt).

Det går därför konstatera att Kulturrådet inte stöder en utveckling av en mångfald av demokratiska infrastrukturer inom musikarrangörs-området, snarare det motsatta. Det rimmar inte väl med de nationella kulturpolitiska målen. Den enkla förklaringen vore att det totala stödet minskat över tid och att det helt enkelt därför inte rymmer fler sökande som kan få stöd. Det är dock en sanning med modifikation eftersom det står Kulturrådet tämligen fritt att prioritera anslaget inom 2:2, så det är alla fall teoretiskt möjligt för Kulturrådet att öka den totala ramen av det stöd som fördelas till riksförbunden. Vidare skulle det gå motivera ökade anslag inom denna del med anledning av de medel som tillkommit i samband med att Kulturrådet – förenklat sett - övertog Musikverkets uppdrag. Kulturrådet har dock valt rakt motsatt linje.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis går det alltså konstatera att det inte skett några stora förändringar i detta stöd år 2025 och att Kulturrådets inriktning om än möjligt förtydligas. Färre sökande delar på medlen, vilket dock inte innebär att merparten får en ökad tilldelning. Även inom detta stöd går det se tre skikt av stödnivåer.

Stödet till riksorganisationerna fortsätter övergripande att minska över tid, så även år 2025. Gemensamt för de som får minskningar är att de valt att samverka över förbundsgränserna i en paraplyorganisation, som även den får minskat stöd. Undantaget är att Kulturrådet prioriterar att över tid öka stöd till den aktör som samlar kommersiella aktörer som medlemmar och som valt att inte samverka med övriga. Det är också en av de aktörer som får mest stöd år 2025.

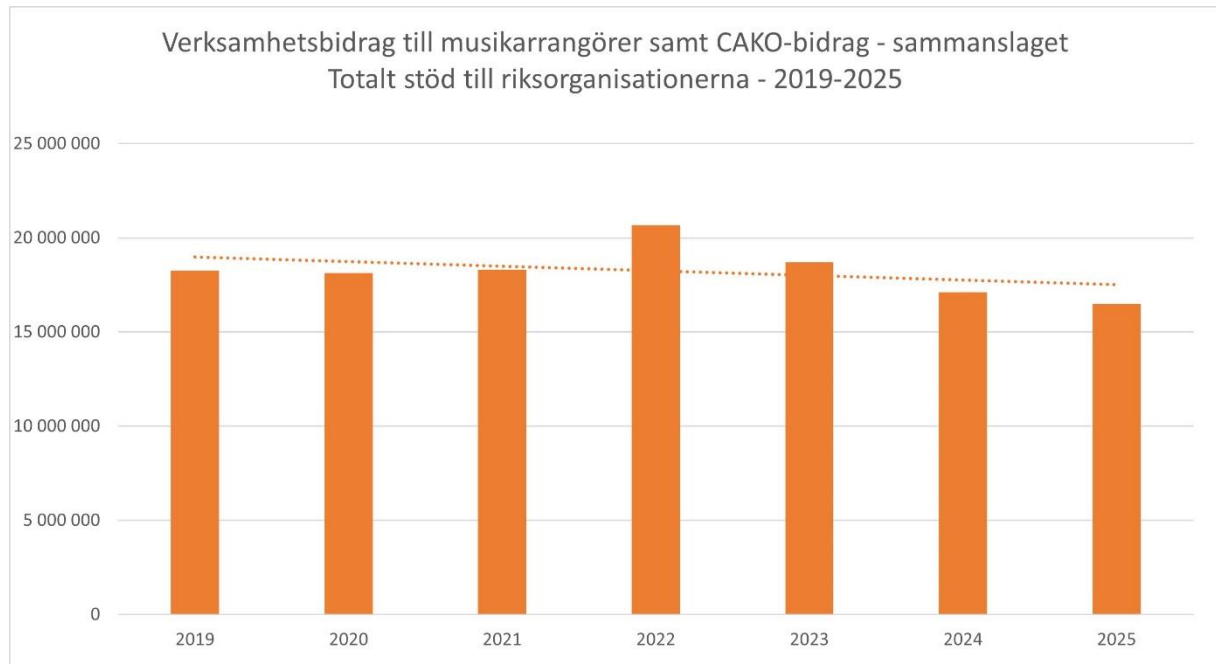
Kulturrådet väljer att avslå ansökningar från sökande som tidigare fått stödet, från de som tidigare sökt och inte fått och från alla nya sökande. Det går även konstatera att Kulturrådet år 2025, men också över tid, prioriterat bort sökande som representerar festivaler, nya uttryck, unga och glesbygd och inland.

Det finns en inlåsningsseffekt av stöden till utvalda aktörer, samtidigt som det finns en utlåsningsseffekt av andra aktörer.

Kapitel 4: Det sammanlagda stödet till riksorganisationerna

En samlad bild

För att ge en heltäckande och rättvisande bild av hur de olika stöden till riksorganisationerna ser ut behöver de sammantagna stöden betraktas över tid. Statistiken blir dock bara jämförbar för året från och med 2019, då tillräckliga data för tidigare år saknas för att kunna göra adekvata jämförelser.



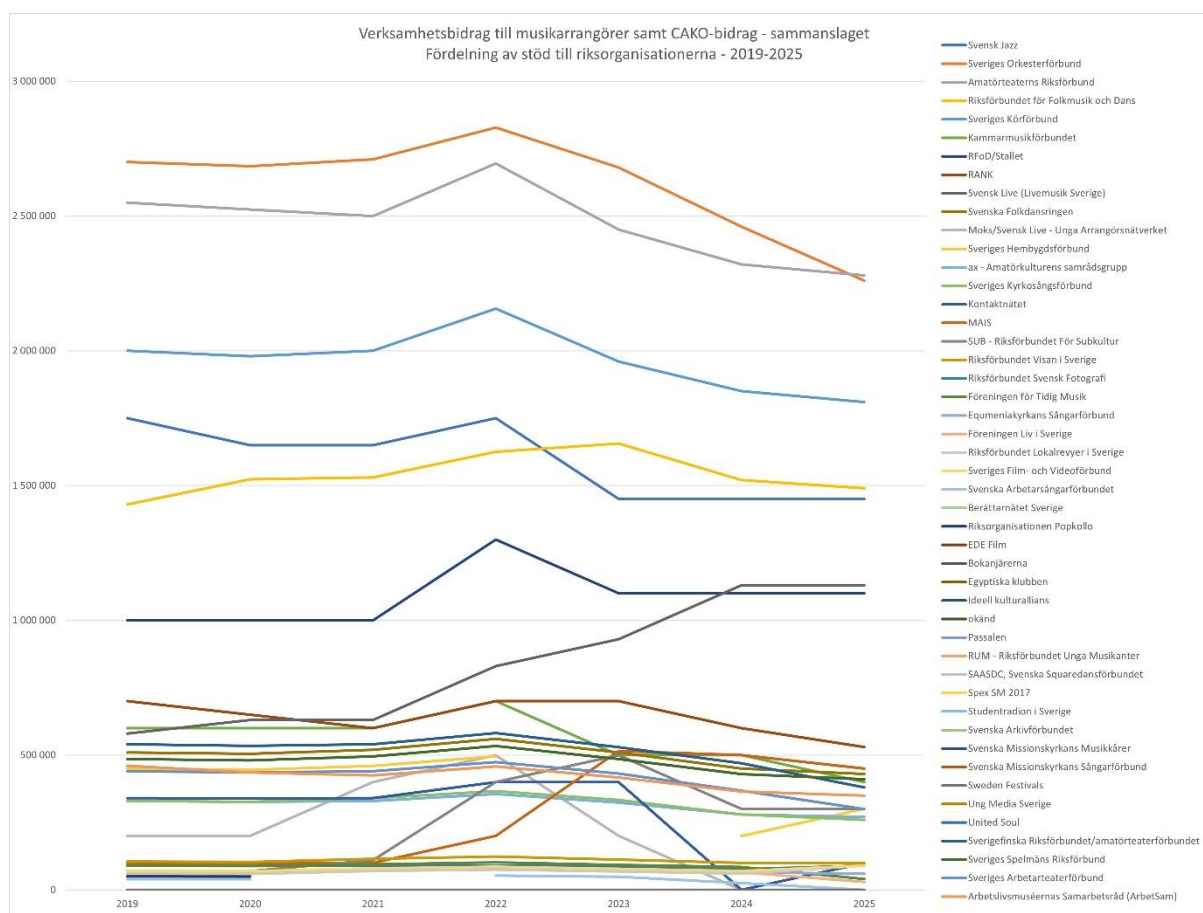
Diagrammet ovan visar det sammanlagda stödet av Verksamhetsbidrag till musikarrangörer och CAKO-bidraget. De båda stödernas omfattning har inte ökat för att möta inflationen och således minskar det faktiska penningvärdet av de stöd som utgår kontinuerligt, samtidigt som det medför att sökandes behov av intäkter för att inte behöva minska ned på verksamheterna ökar.

Totalt sett minskar stöden över tid, även om år 2022 hade extra tillskott med anledning av pandemin. Från 2019 till 2025 har det samlade stödet minskat med mer än 1,5 miljoner, detta till följd av att i båda stödformerna har de totala anslagen minskat över tid.

I sammanhanget kan det påminnas om att Kulturrådet från 2022 även tog över de stöd som tidigare fördelades via Musikverket, vilket alltså borde ge mer utrymme att öka stöden, åtminstone inom ramarna för Verksamhetsbidrag till musikarrangörer. Denna effekt är dock svår att urskilja och det finns till och med tendenser som pekar på att denna förändring rentav haft motsatt effekt sett till stöd till - och förbättring av förutsättningarna för - de nationella infrastrukturerna, alltså riksförbunden.

Totalt söker landets riksorganisationer inom kulturområdet ca 34 miljoner år 2024. Kulturrådet delar endast ut 16,5 miljoner. Detta innebär att stödets storlek svarar mot endast ca 48%, det vill säga mindre än hälften av de uttryckta behoven från de sökande. Även i den sammantagna bilden av stöden till riksorganisationerna går det konstatera att stöden också har en tydlig tendens att minska över tid, med betydande minskningar år 2024 och 2025.

Den totala fördelningen av stöd till de sökande



Diagrammet ovan visar fördelningen av stöd till riksorganisationerna över tid när båda stödformerna slås samman. Totalt sökte 32 riksförbund stöden år 2025. 27 av dessa beviljades stöd i någon utsträckning. Även sett till helheten syns tydligt att stödfördelningen består av tre skikt. I diagrammet återfinns också flera aktörer som söker men som får avslag, samt några aktörer som också mist stödet på grund av att de upphört existera eller uppgått i en annan organisation. Merparten av dessa syns inte då de alltså är på samma nivå som och i flera fall följer X-axeln.

De olika skikten återkommer

I det översta skiktet återfinns sex stödmottagare som tillsammans delar på 11 520 000. Då är stödet till vad som förenklat kan kallas en nationalscen ej inräknat, ett stöd som också fördelas till en av dessa aktörer. Detta innebär att de sex som får mest stöd delar på 63% av stödet. Räknar man in stödet till nationalscenen innebär det att dessa sju aktörer får ca 70% av allt stöd. Det genomsnittliga stödet för dessa sökande exklusive nationalscenen är ca 1 730 000 kr. De som får stöd via CAKO tenderar att dra upp detta genomsnitt.

Mellanskiktet består av 12 sökande som delar på 4 480 000 kr eller 27% av stöden. Det genomsnittliga stödet är ca 365 000 kr per sökande. Inom mellanskiktet är det sökande som beviljats Verksamhetsbidrag till musikarrangörer som drar upp detta genomsnitt.

I bottenkiktet återfinns vi 8 sökande som alla delar på 600 000 kr eller 3,6 % av de totala stöden. Det motsvarar i genomsnitt 75 000 kr per sökande. Fem aktörer blir också helt utan stöd. Här återfinns endast aktörer inom ramarna för CAKO-bidraget. Det indikerar att prioriteringarna inom

Verksamhetsbidrag till musikarrangörer är att stötta färre med mer medel, samtidigt som CAKO-bidragens tre största stödmottagare är de stödmottagare som får mest stöd av alla.

Omfattningen av stödet till de som mottar mest stöd tenderar också att vara tämligen stabil över tid, men med en viss tendens till minskning år 2023 och en mer tydlig minskning år 2024 och 2025. I ett fall ökar stödet med större belopp och det är den aktör som företräder en hög andel marknadsaktörer, alltså aktörer med kommersiell inriktning.

Gemensamma nämnare

Av de sökande som mottar mest stöd har alla utom en en gemensam nämnare och det är att de företräder genrer, uttryck och former som i hög grad kan anses vara kulturpolitiskt traditionellt etablerade (i dessa fall scenkonst, körsång, orkestermusik, klassisk musik, västerländsk konstmusik, kammarmusik, jazz samt folk- och världsmusik). Samma tendens går att urskönja i mellanskiktet, där merparten tillhör denna typ av aktörer.

I mellanskiktet återfinns även de två samverkansorganen, alltså paraplyorganisationer som samlar olika riksförbund och tillför en övergripande nytta. Det bör påpekas att dessa paraplyorganisationer inte agerar styrande över medlemsförbunden, tvärtom styrs dessa underifrån och fokuserar på just den typ av verksamhet som de enskilda förbunden inte kan göra var för sig. Stöd kan inte heller vidarefördelas. Stöd till paraplyorganisationen kan alltså inte anses ersätta de enskilda medlemsförbundens olika behov av stöd.

När det kommer till de stödmottagare som tilldelas minst stöd så är det svårare att hitta gemensamma nämnare utöver att de är ideellt organiserade riksförbund. Några är mindre förbund till storleken, men där återfinns också till medlemstalet och verksamheterna sett större förbund. Några förbund representerar kulturformer, andra är tämligen genreinriktade, o.s.v. Inkluderar man däremot i detta perspektiv de som sökt men fått avslag de senaste två åren så blir bilden dock mer nyanserad. Bland de som får avslag återfinns vi flera förbund som representerar unga och unga vuxna, förbund som representerar nya kulturyttringar och genrer, samt som nämnt i avsnittet om Verksamhetsbidrag till musikarrangörer så återfinns också aktörer som företräder kulturfestivaler, nya, utmanande uttryck, däribland subkulturella, samt förbund som har låg närvaro i de tre storstäderna och snarare har glesbygds- och inlandsperspektiv. Detta blir en väldigt stark kontrast gentemot de aktörer som uppbär de större stöden.

Ser man till ännu en dimension så domineras stödmottagarna av förbund med lång historia, men som också företräder kulturpolitiskt traditionellt etablerade strukturer, former och uttryck. Undantaget är en aktör som företräder medlemmar där många är marknadsaktörer. Denna aktör är också relativt ny sett till den mycket låga tillväxten av nya riksförbund inom kulturområdet. Dock är denna aktör formellt sett egentligen inte så ny utan är som nämnts i kapitlet om Verksamhetsbidraget resultatet av en ombildning där två organisationer som funnits tidigare gått samman.

Det är dock för enkelt att peka på dessa dimensioner som avgörande för stödets fördelning, men det är tydligt att det spelar in i mer eller mindre omfattande utsträckning.

Tillväxt av nya förbund

Förekomsten av nya riksorganisationer bland de som beviljas stöd är minst sagt begränsad, för att inte säga snudd på obefintlig. Det har tillkommit få nya riksförbund inom kulturområdet i Sverige de senaste decennierna. Sedan 2014 är det väldigt få. År 2014 bildades Sveriges och kanske världens enda riksförbund med inriktning på alternativa subkulturer och 2015 bildades ett ungdomsförbund med inriktning mot hiphop-rörelsen. Dessa två har båda sökt stöd från Kulturrådet. Det ena förbundet har efter 10 års kontinuerliga ansökningar fått bifall inom CAKO-bidraget med en tilldelning av stöd som nått och jämt hamnar över det lägsta skiktet av stödmottagare. Det andra förbundet har också sökt CAKO-bidraget men fått avslag.

Statistiken visar att det inte finns mycket till förnyelse inom de stöd som går till landets fria och demokratiskt organiserade grundpelare i kulturlivet; riksorganisationerna. Allt detta pekar på att det råder en tydlig inlåsningseffekt av medel, framför allt till vissa sökande. Samtidigt finns en tydlig utlåsningseffekt av aktörer, framför allt av nya sökande och sökande som inte tilldelats de stöd som motsvarar behoven. Detta har troligen också stora effekter på kulturlivet, framför allt om man ser till hur stödgivningen svarar mot de kulturpolitiska målen.

Kontinuerliga stöd gör skillnad

En väldigt viktig faktor när det kommer till stöd för de fria och ideellt organiserade nationella infrastrukturerna - riksorganisationerna – är hur planeringsförutsättningarna och resurserna ser ut över tid. En aktör som har ett årligt återkommande adekvat stöd har goda förutsättningar att planera för verksamhet även flera år framåt, då den åtminstone kan anta att det med god sannolikhet kommer finnas ett grundstöd under de närmast kommande åren.

Om sökande dessutom har haft ett sådant stöd över tid talar mycket för att det bör ha funnits goda förutsättningar att också kunna stärka medlemsorganisationerna och verksamheterna och bidra till kontinuerlig utveckling. Exempelvis kan det handla om att verksamheterna får ökad kvalitet, ökad räckvidd och stärkt ekonomi. Detta bör i sin tur exempelvis leda till att medlemmarnas förutsättningar att stärka förbundet, exempelvis med medlemsavgifter, ökar. Dock bör i sammanhanget också nämnas att en sådan situation även bör ta hänsyn till inflation och hur penningvärdet över tid i förhållande till stödets utveckling påverkar förutsättningarna, det vill säga om stödets värde urholkas så möter även dessa organisationer en med tiden mer utmanande situation.

Det förefaller kanske självklart att om man investerar i en verksamhet så ökar möjligheterna till utveckling och om detta sker konsekvent över tid så bör det bidra till att stabilisera och stärka verksamheten. Men det motsatta gäller för de som inte har möjlighet till sådana investeringar över tid. De har då inte samma möjlighet att göra en sådan resa. Tvärtom kan det till och med vara det motsatta som händer. När vissa aktörer har stora stöd över tid kan det leda till en osund och orättvis konkurrens.

För att ta ett exempel så kan aktörer som har goda finansiella förutsättningar boka upp lokaler för evenemang i god tid. De som inte kan göra det får då, om det ens finns lediga datum, genomföra verksamhet på kvarvarande datum, vilket kan ha stor inverkan på exempelvis publikens köpkraft. När detta sker för en hel folkrörelse kan det exempelvis ha stor inverkan för utövarnas möjligheter att

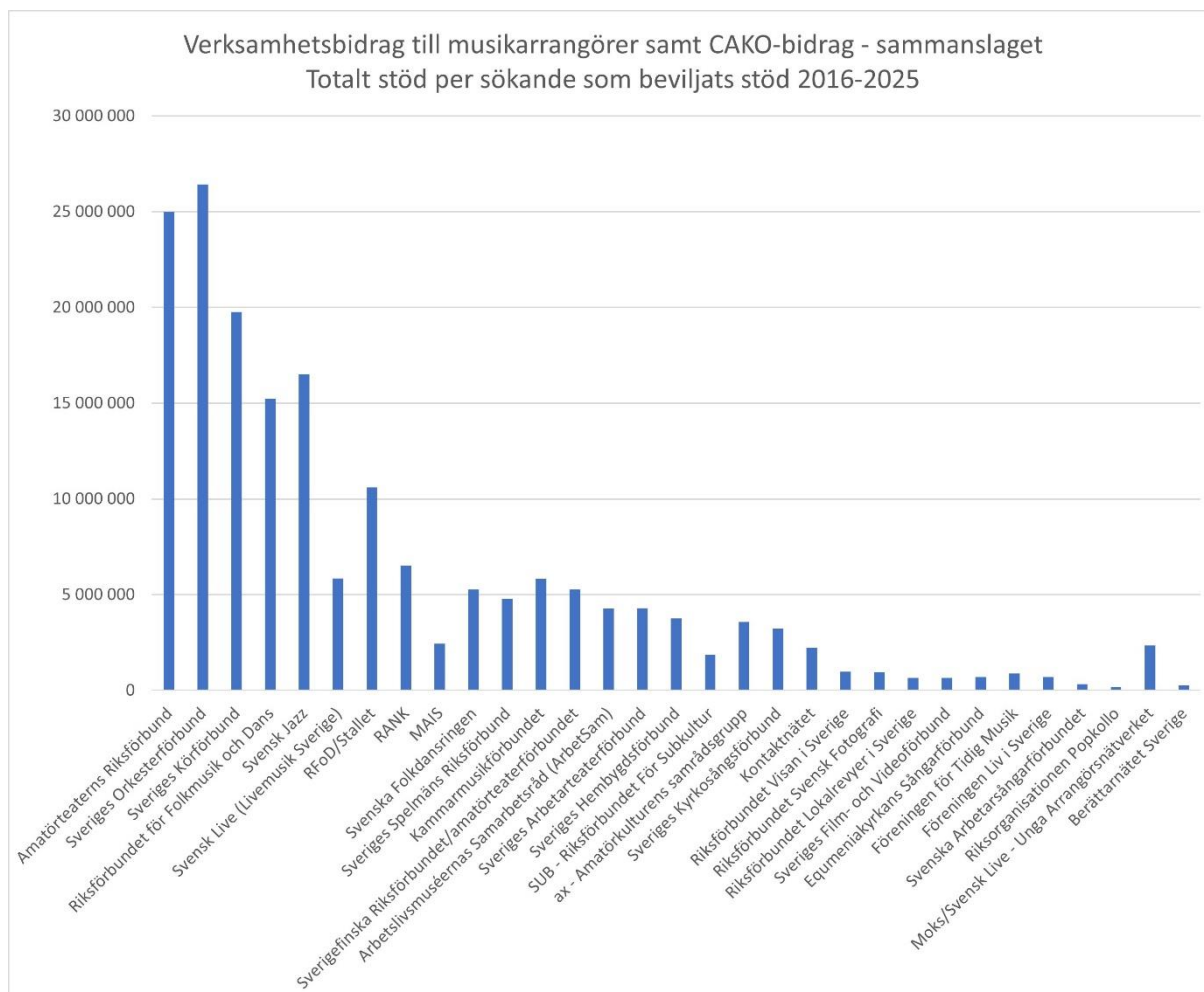
turnera. En försvagad infrastruktur har svårt att hävda sig gentemot en infrastruktur som har strukturella stöd.

Med det inte sagt att läget för riksorganisationerna och alla verksamheter skulle bli bättre utan stöd och att stöden inte behövs. Tvärtom skulle uteblivna stöd leda till att de ideellt organiserade strukturerna som helhet blir ännu mer utsatta, då de då endast skulle ha marknadens aktörer och privatpersoner att förlita sig till för intäkter. En sådan situation skulle med stor sannolikhet leda till att verksamheterna styrs helt utifrån kommersiella villkor, något som inte rimmar med idén om att kulturpolitiken skulle ha en utjämnande effekt för att omfatta en mångfald av olika uttryck, även sådana som inte är kommersiellt gångbara eller som riktar sig till mer välbärgade medborgare.

Däremot är det mycket viktigt att beakta vad strukturella stöd över tid ger för effekter och vad kulturpolitiska åtgärder kan och bör bestå av för att skapa balans och bidra till att motverka de negativa verkningar som kan uppstå till följd av exempelvis kommersiella intressen eller offentliga stödstrukturer som inte möter behoven från kulturlivet.

Likaså är det viktigt att beakta stödens olika syften. Stöd av kompensatorisk art - som exempelvis stöd som syftar till att stärka ungas organisering bör rimligen inte betraktas som ett stöd som förutsätts ge fördelar. Sådana stöd är snarare tänkta att utjämna och stärka en ekonomiskt eftersatt målgrupp. Sådana stöd bör inte jämföras med stöd som syftar till att stärka kulturverksamheter, där unga då snarare tack vare sådana stöd ska ha förutsättningar att kunna möta vuxna på samma villkor. I ett sådant läge bör ett stöd för kultur kunna tillfalla båda målgrupperna på samma villkor. Det vi dock ser är att Kulturrådet tar bort den möjligheten för unga inom ramarna för CAKO-bidraget, samt att det finns indikationer på att det även påverkar fördelningen av verksamhetsbidrag till musikarrangörer negativt för aktörer vars medlemmar består av många unga.

För att kunna analysera hur stora skillnaderna i stöden faktiskt är och vilka effekter det kan få över tid så behöver stöden betraktas samlat över tid, sett till totalt stöd per sökande. En viktig faktor är att fram till och med 2018 mottog vissa organisationer stöd som de kunde vidarefördela till medlemsorganisationerna. Denna del är borttagen för att ge en jämförbar statistik över tid när det kommer till stöden till riksorganisationernas centrala verksamhet.



Diagrammet ovan visar den totala stödfördelningen över tid. Det framgår tydligt vilka som är de största stödmottagarna och då rimmar stapeldiagrammet ovan med det linjediagram som visar fördelningen per sökande över tid. Det som syns tydligare är hur stödets skiftande storlek, samt olika avslag, blir betydande för hur den totala tilldelningen placerar övriga sökande, där det kan finnas vissa kanske mer oväntade positioner än vad linjediagrammet ger sken av.

Det som framför allt blir tydligt är att det handlar om enorma skillnader i stöd till olika infrastrukturer över tid. Vissa aktörer har på 10 år haft över 20 000 000 kronor att disponera medan en tredjedel av alla sökande haft mindre än 10% av detta belopp, varav fyra av dessa mindre än så tillsammans.

Det genomsnittliga stödbeloppet är ca 5 780 000 kr, men det bör sägas att endast 9 organisationer har mer än så. Om stödet skulle fördelas lika på alla sökande hade beloppet varit ca 4 925 000 kr, eller då ca 500 000 kr per sökande och år. Det är dock inte samma sak som att ett sådant belopp skulle vara adekvat i förhållande till behovet från de sökande. Beloppen som söks indikerar motsatsen.

Vad som är ett skäligt stöd till en riksorganisation beror på många faktorer. Exempelvis blir ett stöd till ett riksförbund med flera hundra medlemmar inte samma sak som om förbundet hade trettio. Samtidigt kan det vara så att dessa trettio representerar en marginaliserad grupp eller ett smalt konstuttryck och i det fallet kan ett högre stöd vara motiverat, givet att det inte finns en stor medlemsbas eller för den delen en verksamhet som har förutsättningar att generera stora intäkter. Att stirra sig blind på antal individuella medlemmar i en struktur är nödvändigtvis inte heller bra. Det

finns inget absolut samband mellan antal medlemmar i ett förbund eller i en enskild kulturförening och hur många som nås av verksamheterna, eller exempelvis om verksamheterna når ut till glesbygd och inland och så vidare. Att se till annan finansiering kan vara väldigt missvisande. Exempelvis kan det vara mycket enklare för en organisation som historiskt haft stöd och kulturpolitiskt erkännande att uppbåda olika former av medfinansiering. En ny aktör möter ofta stora hinder för att kunna söka och få stöd och står ofta inför ett moment 22 där en form av medfinansiering behövs för att kunna söka en annan, där resultatet blir att ingendera blir möjlig att söka. Det finns också en inlåsningsseffekt av medel som verkar vara vanligt förekommande inte bara på nationell nivå. Detta hindrar nya sökande från att kunna få stöd, annat än på bekostnad av de aktörer som historiskt fått stöd, vilket i sin tur urholkar stöden till dem.

Detta är bara några få exempel av alla faktorer som behöver vägas in i en samlad bedömning av behoven av stöd och vad stöden ger för effekter. Det är däremot viktigt att myndigheten har kunskap om och ser till betydelsen av stöd över tid och vilka stora konsekvenser detta kan få för de sökande, beroende på tilldelning.

Det vore konstigt om en bedömning av stöd som tenderar att inte förändras nämnvärt över tid samtidigt inte tar hänsyn till vilka indirekta effekter detta får för de nationella infrastrukturerna i sin helhet. Det vore därför logiskt om myndigheten framför allt hade ett kulturpolitiskt, snarare än konstpolitiskt perspektiv när det kommer till att stärka de nationella infrastrukturernas rikstäckande organisationer. På så sätt skulle också tydligheten öka när myndigheten kommunicerar behov av utveckling som politiken behöver ha kunskap om och ta ställning till.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis går det alltså att se att stöden till riksorganisationerna inte utvecklas utan minskar över tid, samt att färre sökande får ta del av stöden. Stöden räknas inte upp mot inflation och minskar i penningvärde. När man betraktar stöden samlat så finns tydliga indikationer på en inlåsningsseffekt av medel och vissa aktörer, samt en utlåsningsseffekt av andra aktörer.

Det blir också tydligt att merparten av de som låses ute är förbund som företräder strukturer, former och uttryck som inte är kulturpolitiskt traditionellt etablerade. De som tenderar att gynnas mest av stöden är förbund som företräder kulturpolitiskt traditionellt etablerade strukturer, former och uttryck, samt de som företräder aktörer med tydligt kommersiell inriktning. De senare är de enda aktörer som fått betydande ökning av stöden över tid. Samtidigt urholkas stöden till de som fått stöd över tid. Övriga tenderar att få minskade stöd.

Det är också väldigt viktigt att se till samlade stöd över tid, vilket innebär väldigt stora strukturella skillnader för olika verksamheter, skillnader som blir kulturpolitiskt betydande.

Stöden möter alltså inte behoven från de sökande och tenderar att urholkas, samtidigt som de inte bidrar till förnyelse eller utveckling.

Kapitel 5: De nationella infrastrukturerna och de enskilda musikarrangörerna

Om stöden till de fria och ideellt organiserade musikarrangörerna i kulturlivet

För att få en bild av hur stöden till de enskilda fria och ideellt organiserade musikarrangörerna inom kulturlivets strukturer ser ut behöver man – precis som i fallet med analysen av stöd till riksorganisationerna - avgränsa vad som betraktas utifrån perspektiv av relevans.

Rapporten första avgränsning är de för musikarrangörerna sökbara offentliga stöden. Övriga stöd, exempelvis från privata stiftelser, omfattas inte av vad som med försiktighet kan kallas kulturpolitisk styrning. Förenklat sett avgränsas rapporten till medel som kulturlivets musikarrangörer kan söka via svenska myndigheter. Rapporten omfattar däremot inte stöd till av kulturpolitiken utpekade aktörer.

Nästa betydande avgränsning är statliga stöd. Det finns offentliga stöd i alla nivåer av trenivåmodellen och även om musikarrangörerna på lokal nivå många gånger har möjlighet att söka stöd från både kommuner och regioner och att dessa stöd också har stor betydelse för musikarrangörernas förutsättningar, så kommer denna rapport inte att betrakta dessa mer än som faktorer i förhållande till de statliga stöden. Denna rapport fokuserar alltså på de statliga stöden.

Rapporten kommer i detta perspektiv till att i första hand se till stöden som musikarrangörer kan söka från Kulturrådet, detta av samma anledning som rapporten Utlåsningseffekten del 1, enkelt förklarat att dessa stöd är de mest relevanta. Här finns primärt två typer av stöd, som båda sorterar inom samma anslag (2:2) till myndigheten.

Den ena stödformen är projektstöd och kännetecknas av att det avser en begränsad verksamhet och en begränsad tid, som kan vara allt från kortare perioder till att sträcka sig över flera kalenderår. Den andra stödformen kännetecknas av att stöden ska stärka en mer löpande och ofta årsbaserad verksamhets förutsättningar, samt bidra till dess utveckling. Dessa kallas ofta verksamhetsbidrag och/eller organisationsbidrag.

Dessa två stödformer tenderar också att ha kopplingar till varandra. Exempelvis verkar det finnas en idé om att sökande bör söka projektstöd innan de söker ett verksamhetsbidrag. Detta är dock historiskt föga tydligt beskrivit i informationen om stöden och stödvillkoren. Något som däremot blir tydligt är att Kulturrådet ibland väljer att behandla ansökningar till en stödform inom den andra stödformen, vilket indikerar att de har ett direkt samband.

Denna rapport kommer i första hand att betrakta verksamhetsbidragen, då de kännetecknas av att sökande har möjlighet att söka och erhålla dessa kontinuerligt. Dessa stöd är - precis som i fallet med stöden till riksorganisationerna - väldigt betydande strukturella stöd till infrastrukturerna. Även om vissa sökande tenderar att få återkommande projektstöd så syftar inte det stödet till att ge långsiktiga förutsättningar på samma sätt som verksamhetsbidragen.

Verksamhetsbidrag till musikarrangörer

Verksamhetsbidrag till musikarrangörer kan sökas av enskilda musikarrangörer – i princip oavsett organisationsform – för att stärka musikarrangörerna. Stödet kan också sökas av andra aktörer, bland annat riksförbund och regionala strukturer. Detta är alltså samma stödform som riksorganisationerna också söker från och som behandlats i tidigare kapitel.

Ur Kulturrådets riktlinjer för Verksamhetsbidrag till musikarrangörer – år 2023 (vilka är de senast gällande som är beslutade och som finns tillgängliga på Kulturrådets hemsida):

Kulturrådets verksamhetsbidrag till musikarrangörer har som övergripande mål att:

- främja ett varierat utbud av konserter av hög kvalitet i hela Sverige
- främja musikers möjligheter att vara yrkesmässigt verksamma i hela Sverige
- främja samlande och stödjande insatser för arrangörer inom musikområdet
- stärka den nationella infrastrukturen inom musikområdet
- stärka aktörer som är av central betydelse för musikområdet och som säkrar produktion, speltillfällen, arbetstillfällen samt bevarar kompetens inom sektorn

Dessa riktlinjer är Kulturrådets egna, men bygger på det regleringsbrev som myndigheten har att utgå från, samt de förordningar som styr Kulturrådet. Ytterst utgår dessa styrdokument från de nationella kulturpolitiska målen och de beslut som fattas av riksdag och regering.

Som framgår i riktlinjerna kan stödet också sökas för ”samlande och stödjande” insatser för arrangörer inom musikområdet och för att stärka den nationella infrastrukturen inom musikområdet, samt för att stärka aktörer av central betydelse för musikområdet. Likaså betonas i riktlinjerna att det ska vara ett utbud av konserter i hela Sverige, vilket i sammanhanget av allt att döma bör ses utifrån ett helhetsperspektiv, det vill säga att det kan vara många aktörer som tillsammans möjliggör detta. Att det finns ett sådant utbud går också härleda till de nationella kulturpolitiska målen, exempelvis det som Kulturrådet även refererar till som *tillgänglighetsmålet*. Däremot hur dessa infrastrukturer ska nås är en helt annan fråga.

Sammantaget indikerar riktlinjerna mycket tydligt att uppdraget som Kulturrådet tolkat och uttryckt i riktlinjerna är bredare än att se till endast de lokala musikarrangörerna, även om det är där tonvikten av medel tenderar att direkt fördelas från myndigheten, åtminstone efter år 2018. I kontrast till detta talar riktlinjerna i sig för att det snarare bör handla om att Kulturrådets stöd riktas till just nationella infrastrukturer. Ett sådant perspektiv rimmar också väl med de nationella kulturpolitiska målen och idén om armlängds avstånd. Oavsett i vilken omfattning stöd bör ges direkt till lokala arrangörer eller ej, så går det konstatera att det definitivt är möjligt för riksorganisationer att passa in i ramarna för dessa stöd, likväl som det är möjligt att argumentera för att stöd till lokala – och regionala – musikarrangörer är möjliga att dela ut, åtminstone så länge den samlade stödgivningen får de effekter som eftersträvas.

Riksorganisationerna och främjande verksamhet

Verksamhetsbidrag till musikarrangörer, vilket i denna rapport också kort och gott refereras till som ”Verksamhetsbidraget”, kan alltså sökas av lokala (och regionala) musikarrangörer. Det kan också sökas av de som Kulturrådet kallar ”främjande” aktörer, det vill säga i praktiken att andra organisationer än de som själva arrangerar konserter, etc har möjlighet att söka medel för att på olika sätt stärka musikarrangörer. Så har det även varit historiskt, även om det över tid skett vissa betydande förändringar av vilka som faktiskt har möjlighet att söka och få stödet. Terminologin som

använts för att avgränsa vilka som kan söka stödet har också varierat, vilket även det kan ha haft betydelse för stödets utveckling.

Verksamhetsbidraget, så som det är utformat, bör egentligen inte blandas samman med ett generellt organisationsbidrag. Verksamhetsbidraget har en tydlig inriktning, vilket gör att sökande som också har andra verksamheter har begränsningar i vad stödet kan användas till. Det är tyvärr förekommande att myndigheter betraktar ett Verksamhetsbidrag som generellt, även om det omfattas av tydliga begränsningar. Detta kan få till följd att andra verksamheter då fråntas möjligheten till för verksamheterna relevanta stöd som skulle komplettera, vilket också leder till indirekt styrning av organisering. En organisation kan ha olika verksamheter, exempelvis både musik och dans, där båda verksamheter kan vara väldigt relevanta och kanske rentav unika för målgrupper som samlas i en – ofta – demokratisk och idéburen struktur. Stödstrukturerna kan i vissa fall motverka att en sådan organisering kan vara möjlig om utövarna ska kunna nås av stöd på lika villkor. Därför är det också viktigt att beakta stödformernas syften och avgränsningar.

Verksamhetsbidraget har och har historiskt haft begränsningar för de ”främjande” aktörerna som söker stödet. Begreppet ”främjande aktör” är något som Kulturrådet valt att använda, vilket blev mycket tydligt år 2022, då Kulturrådet bröt ut stöden som söktes av just riksorganisationer till ett eget beslut inom ramen för Verksamhetsbidraget, där de inledningsvis beskriver ärendet som ”Verksamhetsbidrag och tillfälligt stöd till främjande aktörer inom musikområdets arrangörsled för 2022”.

Det bör sägas att flera av riksorganisationerna inte tycker att begreppet främjande speglar riksorganisationerna och deras roll för musikarrangörerna på ett rättvisande sätt. Det finns också de som menar att Kulturrådets ansökningsformulär, i kombination med detta begrepp, tenderar till att begränsa förutsättningarna för sökande att beskriva verksamheten. Detta riskerar även bidra till en bild av att riksförbunden är och/eller arbetar för lika varandra. Detta är något som riksorganisationerna själva inte anser stämmer, men att de som har begränsad kunskap om riksorganisationer kan uppfatta vara fallet.

Riksorganisationerna själva menar på att det är väldigt olika verksamheter som bedrivs. Det går att se att de verksamheter som stöden går söka för är rätt tydligt begränsade, vilket gör att när riksorganisationerna då söker stöd med vetskapen om begränsningarna och med historiken av den verksamhet som varit möjlig att få stöd för, i kombination med ansökans utformning, så skapar det en illusion av att de arbetar lika varandra.

Begreppsanvändandet och ansökansförfarandets inramning blir alltså med stor sannolikhet betydelsefull när en myndighets referensgrupper ska bedöma dessa ansökningar utifrån givna direktiv, vilka i första hand inte handlar om att se till de övergripande förutsättningarna riksorganisationernas infrastrukturer utan till en specifik verksamhetsnytta. Det finns även risk att verksamheten då betraktas allt för instrumentellt från myndighetens sida. Vidare är det viktigt att understryka att de referensgrupper som bedömer riksorganisationerna inte är tillsatta med fokus på att ha kunskap om nationella infrastrukturer.

Verksamhetsbidraget till musikarrangörer utgör ett för många viktigt och för flera i princip avgörande stöd för att de ska kunna bedriva musikarrangörsverksamhet, åtminstone med förstärkta

förutsättningar och möjlighet till att stärka det konstnärliga innehållet och – som målen (2023) säger – främja musikers möjligheter att vara verksamma yrkesmässigt i hela landet. Det är dock inte samma sak som att mena på att Verksamhetsbidraget möter behoven.

Det går avslutningsvis konstatera att när det kommer till vad Kulturrådet kallar främjande aktörer så har de en mycket speciell roll i musikarrangörernas ekosystem och Verksamhetsbidraget blir därför mycket betydelsefullt för de olika riksorganisationernas förutsättningar att verka.

Riksorganisationerna vidarefördelade stöd

Verksamhetsbidraget har under många år delats ut till musikarrangörerna och riksorganisationer har också fått stöd från samma anslag, dels för central verksamhet (det vill säga förbundets egna verksamhet), dels i form av ett stöd som riksorganisationerna kunnat fördela till sina medlemmar (vidarefördela, eller som vissa säger, vidareförmedla).

På det sättet kunde kulturlivets riksorganisationer nå ut till en stor bredd av arrangörer i hela landet och med sin unika kompetens inom sina respektive områden också stötta och stärka där det behövs. Modellerna för denna vidarefördelning såg relativt olika ut. Denna möjlighet försvann dock 2019.

Om genreförbundens strukturer

De genreinriktade arrangörsstrukturerna har i olika utsträckning haft förutsättningar att bygga upp infrastrukturer över tid med offentliga stöd. Dessa stöd kan ha varit mer eller mindre adekvata, men de har stärkt en lång tradition där kulturföreningar runt om i hela landet har fötts och förvaltats. Riksförbund med genreinriktning har formats i takt med att infrastrukturerna växt fram och det är också tack vare dessa – ofta demokratiskt organiserade strukturerna – som flera sådana genrer har fått ett starkt fäste när den svenska kulturpolitiken formades fram till och med 70-talet, med ett mer eller mindre tydligt kulturpolitiskt erkännande. Denna medvetenhet och kunskap har också följt med till politiker och beslutsfattare, som växt upp med dessa rörelser och kommit att betrakta dem som en självklar del av kulturpolitiken. Efter den samtida kulturpolitikens formande år 1974 har detta arv följt med.

Ett tecken på vad som är kulturpolitiskt erkänt finns nedärvt och manifesterat hos många lokaltidningars redaktioner under de senaste 50 åren. Även om det har förändrats och luckrats upp en del med åren så går det ganska enkelt se en indelning av kultur och nöje, där kulturredaktionerna tenderar att skriva om det som är traditionellt kulturpolitiskt etablerat och där det som inte ryms däri tenderar att finnas under andra sektioner, exempelvis en nöjesredaktion.

Det går definitivt att diskutera i vilken grad de etablerade genrestrukturernas aktörer tenderar att vara kulturpolitiskt erkända och etablerade. Vissa är det inte, men det finns ett flertal som går att betrakta som traditionellt kulturpolitiskt etablerade. Det kan i vissa perspektiv framstå som att strukturerna är starka, men de kan i själva verket också vara underfinansierade och tämligen sköra och känsliga. Tack vare att kulturpolitiken i olika grad åtminstone har stöttat genrerna kontinuerligt så har det åtminstone förstärkt möjligheterna för dessa infrastrukturer att kunna professionaliseras och utvecklas till starkare arrangörsstrukturer än vad de annars troligen skulle vara. Ett tecken på detta är att det i många städer och även mindre orter i hela landet tenderar att finnas mer eller mindre

genreinriktade arrangörsföreningar som också ofta uppbär stöd - i olika utsträckning. Exempel på sådana är kammarmusikföreningar, jazzföreningar och folkmusikföreningar. Detta märks också i Kulturrådets stödgivning, då det finns tydliga tendenser av att det finns en korrelation av att jazz- och kammarmusikarrangörer med säte på samma ort tenderar att få stöd.

Det är vanligt förekommande att sådana föreningar också erhåller stöd från sin kommun och/eller region. Denna modell, där offentliga stöd tilldelas på olika nivåer av trenivåmodellen har också format en tradition där många av dessa kulturföreningar kunnat uppbära en offentlig grundfinansiering som bidragit till att dessa arrangörer inte endast är beroende av biljettintäkter för att kunna erbjuda ett utbud som de annars inte skulle kunna klara av, givet publikunderlagen. I ett sådant läge blir det statliga arrangörsstödet något av kronan på verket, det vill säga det som tillför den pusselbit som gör att helheten bär.

Däremot råder väldigt olika förutsättningar för alla kulturföreningar beroende på var i landet de verkar, så även för de som i detta fall förenklat då får kallas genreföreningar. I vissa delar av landet kan det finnas starka stöd från kommun till genreföreningarna, på andra platser kan stöden vara betydligt mindre eller rent av obefintliga. I de fall en region ger stöd (tidigare via landstingen) kan det då i vissa fall vara så att regionens stöd ersätter ett kommunalt stöd, men det finns också regioner som inte ger några stöd alls eller som inte ens har sökbara stöd.

Det är också vanligt förekommande att regioner har ett regelverk som påminner om de statliga myndigheternas. Kommunerna tenderar i sin tur att också rimma med regioner och statliga myndigheter. De statliga stödens upplägg och villkor tenderar att vara normerande. Exempel på detta är att frågor som Kulturrådet tillför sina formulär dyker upp på regional nivå några år senare, även om Kulturrådet då tagit bort dem. Ett sådant exempel är fallet med vissa frågor om målgrupper, som Kulturrådet tog bort i samband med att Myndigheten för kulturanalys i sin rapport "Så fri är konsten" pekade på att sådant kunde ha negativa effekter på den konstnärliga friheten.

Det finns även exempel på frågor i ansökningsformulär på regional nivå som i princip är direktciterade från Kulturrådets historik. Regioner tenderar att sätta upp liknande kvalificerande villkor som statliga myndigheter för stöd. Exempelvis krävs ofta en viss nivå av annan finansiering (även kallat medfinansiering) för att en sökande ska kvalificera för regionala stöd. Ibland krävs även kommunala stöd. Detta följer den modell som Kulturrådet också länge tillämpade, att kräva kommunal och/eller regional medfinansiering.

Kulturrådet har genom historien betraktat sådana stöd som meriterande, som någon slags signal om att verksamheterna värdesätts av sina kommuner och regioner. Detta är dock inte alls samma sak som att verksamheter som inte får lokala eller regionala stöd inte har ett kulturpolitiskt värde, kanske är det till och med det motsatta när det kommer till om verksamheterna ska anses vara i behov av ytterligare stöd. Att inte beakta verksamheternas olika förutsättningar kan leda till att verksamheter som står för förnyelse, utveckling, nya uttryck och som når andra målgrupper stängs ute från stöden.

Krav på offentlig medfinansiering och hög grad av medfinansiering skapar en utlåsningsseffekt för de sökande som av olika anledningar, exempelvis på grund av en lokal eller regional inlåsningsseffekt av medel och utlåsningsseffekt av sökande, inte kan få sådana stöd.

Under de senaste årtiondena har genreföreningarna och deras förbund i olika grad haft möjlighet att med hjälp av olika stöd kunnat bygga upp arrangörsinfrastrukturer. Utöver direkta stöd finns även ibland indirekta stöd via regionala institutioner och strukturer, stöd som kanske består i gagesubventioner, resesubventioner, personella insatser, subventionerade lokaler, hjälp med marknadsföring och så vidare.

Det finns också på många platser en lång tradition av att många föreningar växt och i mångt och mycket blivit en del av ortens identitet och centrala för ortens kulturutbud. Detta fenomen blir ofta tydligt på mindre orter, där det kanske inte finns så många olika aktörer, men även i större städer finns vad som i det närmsta är att betrakta som institutioner i kulturlivet, exempelvis kända jazzklubbar, som i grunden är, eller var, föreningar. Dessa kanske inte betraktas med samma glasögon som en aktör i glesbygd, om än fenomenet i sig är motsvarande.

Det bör också i sammanhanget nämnas folkbildningen, som utgör en slags parallellstruktur till kulturlivet. Utan att gå in på djupet i hur detta komplexa samband ser ut så går det konstatera att stödet folkbildningen genom åren har uppburit har utgjort en i olika grad viktig komponent för att forma och stärka de omfattande civilsamhällesstrukturer som bär upp och möjliggör konst och kulturliv.

När arrangörsinfrastrukturerna lokalt blir starka över tid så har de också bättre förutsättningar att kunna samverka och samarbeta med aktörer från andra orter. Genreförbunden och dess respektive eventuella regionala strukturer formas utifrån ett brett underlag av genreföreningar, en symbios där de stärker varandra. Det finns en logik i att strukturer som får stöd över tid också kan uppbåda exempelvis medlemsavgifter som stärker en riksorganisation. Tack vare sådana så ökar också riksorganisationens konkurrenskraft om statliga stöd, eftersom det anses meriterande att verksamheten inte bara, som förordningen kräver, har annan finansiering, utan också att en sådan finansiering utgör en hög grad.

Stöd till riksförbunden förstärker i sin tur möjligheterna att stärka medlemmarna och de offentliga stöden får i sin tur större effekt. Stöden till kulturlivet utgör viktiga fundament för att det ska kunna finnas möjligheter för medborgarna i hela landet att ta del av – och vara del av – kulturlivet. Däremot bör understrykas att den typen av ekonomiska samband är effekter av och inte mål för majoriteten av arrangörer. Det finns inget egenvärde i att öka medlemsavgifter eller intäkter i sig, verksamheten är målet för de ideellt organiserade. Det blir därför väldigt farligt att ställa ideellt organiserade aktörer i jämförelse med marknadsaktörer och kommersiella verksamheter när man betraktar intäkter, omsättning, osv.

Genreförbunden och genreföreningar har dock haft möjligheter att få statliga stöd via sina nationella infrastrukturers organ. Det går förenklat att mena på att genreförbunden rätt länge tenderade till att fördela stöd från Kulturrådet vidare direkt till lokalföreningarna, som i sin tur arrangerade konserter med en tillgång till ett ofta redan tämligen väloljat maskineri som kunde presentera ett relevant genrebaserat utbud. Detta understöddes även av strukturer som rikskonserter och de regionala musikinstitutionernas olika producenter (vilket också är en term som ibland är synonym med musikarrangör) och konsulenter.

Detta är såklart en del av den framgångsrika modell som byggts upp och som bidrar till att det genom åren funnits ett – relativt – starkt utbud av musik inom genrer som med tiden blivit kulturpolitiskt

traditionellt etablerade. De senaste åren har förutsättningarna för riksorganisationerna som verkar inom genrestrukturer att kunna bedriva sådan verksamhet drastiskt försämrats.

Kulturpolitiskt traditionellt etablerade strukturer

Det är inte bara flera av genreförbunden som tillhör vad som kan kallas kulturpolitiskt traditionellt etablerade strukturer. Det finns också kulturformer, exempelvis att spela musik i orkester och att sjunga i kör, som har haft ett tydligt kulturpolitiskt erkännande. Stöd har tenderat att utgå och i vissa fall i relativt hög utsträckning, vilket dock inte är samma sak som att stöden har mött behoven.

Poängen är att det går peka på fler delar av musikområdet än de etablerade genreförbunden som har ett kulturpolitiskt erkännande och som också haft det över tid. Detta erkännande återspeglas ofta i kulturpolitiska styrdokument, i stödstrukturerna och i stödets utformning och tilldelning. Det märks i policy och praktik. Det är i sig alltså inget konstigt att så är fallet, snarare resultatet av den förda kulturpolitiken. Med det inte sagt att detta erkännande är vad det borde vara eller att stödstrukturerna är adekvata.

Mer om kulturpolitiskt etablerade strukturer

En dimension som är viktig att beakta i analysen är just kulturpolitiskt traditionellt etablerade strukturer. Vad som är att betrakta som kulturpolitiskt etablerat eller ej är en svår gränsdragning. Det går mena på att vad som omfattas av kulturpolitiken är det som kulturpolitiken förmår beskriva och påverka. När kulturpolitiken får effekt på ett direkt eller indirekt sätt gentemot en del av kulturlivet påverkas denna del. När kulturpolitiken får sådan verkan att den tydligt inbegriper ett område av kulturlivet, exempelvis en musikalisk genre och detta går att härleda tydligt till både policy och praktik så går det att tala om att det handlar om något som är kulturpolitiskt etablerat. Ju tydligare och mer konsekvent detta sker, desto mer kulturpolitiskt etablerat är det. När en viss typ av verkan sker över tid, exempelvis att ett stöd fördelas till en viss struktur över längre tid, går det mena på att det rör sig om något som är kulturpolitiskt traditionellt etablerat.

Olika områden av kulturlivet ser olika ut. Scenkonsten, dansen och bildkonsten skiljer sig markant från varandra och generellt också från musikområdet. Musikområdet i sig är stort och tenderar att ha en mer fragmenterad uppdelning, vilket återspeglas i mängden av olika infrastrukturer, exempelvis en bredd av olika riksförbund med olika inriktningar. Det finns många förklaringar till varför musikområdet har en stor bredd och spretar, även när det kommer till arrangörsstrukturerna.

Vad som är mer eller mindre kulturpolitiskt etablerat är något som behöver betraktas utifrån ett intersektionellt perspektiv i förhållande till andra sätt att beskriva kulturlivet.

Om andra infrastrukturer

De delar av kulturlivet och i detta fall musikområdet som utgörs av infrastrukturer som inte kan kategoriseras som kulturpolitiskt traditionellt etablerade kännetecknas av att de – åtminstone på nationell nivå - är färre till antalet och att de ofta inrymmer flera genrer och/eller former inom en struktur.

Konstruktionerna, som de ser ut, har dock både styrkor och svagheter för dessa infrastrukturer.

Exempel på styrkor kan vara att de kan ha större bredd och blir mer inkluderande av olika uttryck. Detta kan också vara en svaghet om det är för stora olikheter mellan arrangörernas verksamheter och inriktningar. En vanligt förekommande utmaning är att kunna genomföra turnéer, där det då inte finns samma tydliga genreriktning, vilket kan vara bra ur vissa aspekter men också skapa stora utmaningar, framför allt för uttryck som inte har större publikunderlag eller kapitalstarka målgrupper. Det kan helt enkelt saknas arrangörer som har intresse för och/eller förutsättningar att vara del av sådana turnésamarbeten.

Det är viktigt att hålla i åtanke att för och nackdelar är väldigt relativa. Det som av många kanske uppfattas som mer inkluderande kan också vara begränsande för de som inte passar in och/eller som inte har några alternativ. Varför dessa infrastrukturer inte har fått ett kulturpolitiskt erkännande är i sammanhanget en intressant fråga och detta har ett naturligt samband med vad som kan bli kulturpolitiskt traditionellt etablerat. Vilka är konsekvenserna för dessa infrastrukturer när stödets omfattning påverkas beroende på dessa faktorer? I vilken grad formas dessa strukturer av nödvändighet och brist på möjligheter, av in- och utlösningseffekter? Hur skulle de formas om de hade en högre grad av kulturpolitiskt erkännande och resurser? Vilka konsekvenser får en fördelning som missgynnar en tillväxt av nya aktörer?

De riksorganisationer som förenklat går mena på företräder områden som är att betrakta som ej traditionellt kulturpolitiskt etablerade och som haft stöd från Kulturrådet tenderar till skillnad från genreförbunden att inte vidarefördela stöden i lika stor utsträckning – eller alls – utan att i stället ha modeller där förbunden, förutsatt att resurser finns, samordnar insatser, exempelvis turnéer på medlemmarnas önskemål, men inom olika gener/musikaliska uttryck. Där sker alltså i praktiken mer konsertsubventioner än direkt vidarefördelning av medel, det vill säga riksförbundet behåller ett ansvar för vad medlen användes till i större utsträckning, men också därmed ett visst inflytande. I sammanhanget bör understrykas att riksförbunden är styrda av dess medlemmar, vilket gör att utbudet alltså framför allt formas av de enskilda arrangörerna och inte av en central struktur. Den centrala strukturen är mer ett stöd till medlemmarna än en aktör som styr medlemmarna.

Det är också värt att påpeka att omfattningen av stöd bör beaktas i sammanhanget och att bara för att stöd i viss utsträckning ges till ett flertal genrer så betyder det inte att detta stöd på något sätt möter behoven från musikarrangörerna, dessa genrer, eller för den delen utövarna och publiken. Det kan till och med vara ett tydligt tecken på det motsatta, det vill säga att arrangörsleden är så försvagade att det saknas genrerrelevanta strukturer i hela landet för att kunna möta behov från en mängd olika uttryck.

Riksorganisationernas roll och möjligheter

När riksorganisationerna kunde vidarefördela stöd från Kulturrådet till medlemmarna på olika sätt så hade de i detta sammanhang framträdande och för musikarrangörerna viktiga roller. De hade också ansvar för stöden, att stöden kunde nå ut. De hade tack vare detta möjlighet att få en kontinuerlig överblick och – givet resurser och adekvata stöd – även möjlighet att kunna återrapportera och förmedla kunskap om fältet på ett organiskt, demokratiskt baserat och dynamiskt sätt. Detta förlängde armen mellan myndigheten och den som avgör vilka som faktiskt får framträda. Arrangörens frihet att välja var i fokus. På så vis var det också arrangörerna som avgjorde vilka som kunde vara eller bli professionella i sitt utövande. Denna armlängd har dock varit under lång debatt.

Exempelvis konstaterade Kontaktnätet redan under ett Turnéseminarium redan år 1986 att: "Kulturrådet måste inse spännvidden inom rockmusiken av idag. (Twice a Man – Asta Kask – Europé). De skall heller inte försöka styra vårt utbud annat än mot yrkesverksamma musiker." Frågan är vad som faktiskt hänt på snart 40 år?

Riksorganisationerna hade också en viktig roll för medlemmarna där de också kunnat stötta och stärka mindre arrangörer, arrangörer som inte har kapacitet att ha ett stort utbud. Detta är ytterst relevant när det kommer till glesbygds- och inlandsperspektiv. Här kanske inte den lokala arrangören har möjlighet att ha ett frekvent konsertutbud, exempelvis på grund av att publikunderlaget är begränsat, men det som arrangeras kan vara helt avgörande och det enda på orten eller till och med kommun, region eller ännu större områden. Det vill säga dessa arrangemang bidrar till en mångfald av musikaliska uttryck i hela landet.

Det kan också handla om att musikuttrycket kan vara smalt och ha begränsat publikunderlag, även på större orter. Där en sådan "mindre" arrangör kanske inte passerar Kulturrådets nålsöga blev arrangören i stället del av en större gemenskap som samlat fyller syftet. Då kunde arrangören ändå ha möjlighet till stöd och stöttning och utvecklas. Den samlade kompetensen hos en riksorganisation blev mer tillgänglig. Det var också möjligt för riksorganisationerna att rikta särskilda insatser, exempelvis för att främja jämställdhet inom musiklivet. Det finns många fler perspektiv och exempel på den nytta som riksorganisationerna kan tillföra med sådana strukturella stöd som bränsle.

Det finns såklart också utmaningar för sådana modeller. En sådan utmaning kan vara att alla musikarrangörer inte passar in i något av de befintliga riksförbunden. Det kan också vara så att en enskild musikarrangör har en så omfattande verksamhet i förhållande till andra att stöden inte får önskad effekt ur ett bredare eller nationellt perspektiv, även om verksamheten i sig också fyller en viktig funktion ur ett nationellt kulturpolitiskt perspektiv. Det kan exempelvis också vara så att det är en smal – men viktig – verksamhet, exempelvis nya uttryck eller verksamheter i regi av minoriteter, som inte finner relevans hos ett befintligt riksförbund. Det kan röra sig om nya uttryck som håller på att bygga upp sina infrastrukturer där det inte finns utrymme hos de befintliga riksförbunden. I sådana fall kan det behövas andra möjligheter till stöd och en sådan möjlighet har – åtminstone i teorin - varit att aktörer har kunnat söka stöd direkt från Kulturrådet, så även inom verksamhetsbidraget till musikarrangörer. Detta utgör tydliga exempel på kulturpolitiska utmaningar, vilket en myndighet som Kulturrådet bör ha kunskap om, men också möjlighet till och ett ansvar för att arbeta för att verka stöttande men inte styrande, eller främjande om man så vill.

Något som bör nämnas är också att det finns vissa aktörer som är särskilt prioriterade av kulturpolitiken, det som brukar benämnas som en "utpekad aktör", i för dem positiv bemärkelse, det vill säga att det finns ett kulturpolitiskt direktiv om att stöd ska ges till just denna aktör eller struktur. En vanlig kritik mot detta är också att det skapar en inlåsning av medel i systemen. Det finns ett antal utpekade aktörer som får stöd via exempelvis Kulturrådet och i sammanhanget bör påminnas om att denna rapport inte omfattar stöden till dessa.

Sammanfattningsvis går konstatera att riksorganisationerna har en betydelsefull roll och funktion gentemot musikarrangörerna, vare sig de uppbär dessa riktade stöd som verksamhetsbidraget utgör, eller inte. Däremot påverkar stöden förutsättningarna för verksamheterna.

Kulturrådet förändrar förutsättningarna

Möjligheten till vidarefördelning av stöd via riksorganisationerna upphörde dock år 2019, efter att Kulturrådet – enligt uppgift – på referensgruppernas inrådan valt att inte längre bevilja sådana stöd. Det dröjde inte heller länge innan möjligheten för de förbund som hade andra modeller, där förbundet själva i praktiken var arrangörer och samverkade med lokalföreningen kring arrangemanget (vilket även säkerställde att inte en ren vidarefördelning skedde) inte längre blev möjlig, i alla fall inte med statliga stöd, då Kulturrådet gav avslag på ansökningarna.

Förändringen från och med år 2019 innebar en omfattande och plötslig omställning för musikarrangörerna och riksorganisationerna. Exempelvis behövde inte alla arrangörer göra egna ansökningar tidigare. Detta övergripande ansvar tog riksförbundet hand om. Här var riksorganisationernas funktion mycket betydelsefull, framför allt för många musikarrangörer som inte har stora personella resurser och som därmed är mycket beroende av ideell arbetskraft.

Omställningen 2019 slog detta år hårdast mot de musikarrangörer som ingått i riksförbund med genreinriktning och som också haft ren vidarefördelning av stöd som modell. Det skulle dröja något år innan det även slog mot övriga riksorganisationer, utmaningar som även speglas i ansökningarna till Kulturrådet 2019 och framåt. Innan 2019 nådde riksorganisationerna – enligt Kulturrådets uttalanden i besluten – ut till flera hundra arrangörer. År 2018 skrev Kulturrådet beslutet att vidarefördelningen handlade om ca "...230 medlemsföreningar, av vilka en stor del verkar utanför de tre storstadsregionerna Göteborg, Malmö och Stockholm.". Huruvida detta innefattade de musikarrangörer som omfattades av modeller från riksförbund som inte ägnade sig åt direkt vidarefördelning eller inte, framgår dock ej.

Det är dock svårt att se effekten av denna förändring eftersom redan år 2020 så skedde nästa drastiska förändring av förutsättningarna, vilket dock inte berodde på myndighetens agerande. Pandemin som drabbade världen fick stora konsekvenser för musiklivet, såväl innevarande som följande år. Dock ska sägas att besluten om stöden för år 2020 hann tas innan pandemin slog till, så det går därför att betrakta utfallet av Verksamhetsbidraget 2020 i förhållande till omställningen 2019.

Pandemins konsekvenser

År 2020-2022 omfattades kulturlivet och landets musikarrangörer i olika grad av restriktioner, men effekterna fanns även 2023 och framåt, framför allt den så kallade återstarten. Regeringen beslutade under pandemiåren om ett flertal olika krisstöd. Flera av dessa fördelades via Kulturrådet och vissa kunde sökas av de lokala musikarrangörerna, samt av riksorganisationerna. Dessa stöd nådde ut till delar av musikarrangörerna och var mycket viktiga. När pandemin avtog och restriktionerna släpptes så kunde de musikarrangörer som överlevt "återstarta". I perioden fanns också ett återstartsstöd (en form av krisstöd) som var sökbart och som också bidrog till verksamhetsåret 2023.

Efter 2023 införde regeringen inga nya återstartsstöd. Återstartsutredningen pekade tydligt på att det behövdes mer långsiktiga stöd. Detta var något som många i kulturlivet instämde i. Så även Kulturrådet. Återstartsstöd behövdes i allmänhet men i synnerhet för de delar av kulturlivet som drabbats hårdast, de som inte nåtts av krisstöden och de som har längre startsträcka för en återstart. Några sådana stöd infördes inte av den nya regering som tillträdde. Tvärtom har det kommit nedskärningar av anslag till delar av kulturlivet följande år. Flera av oppositionspartierna har dock i

budgetdebatten förordat nya återstartsstöd och ett parti har även tydligt lyft fram att de borde vara permanenta.

Stora omställningar för musikarrangörerna

Musikarrangörerna har alltså fått vara med om flera stora omställningar de senaste 5–10 åren. Det har även skett andra omställningar av stöden som fått stor betydelse. En av dessa är den förändring som skedde redan flera år innan omställningen kring vidarefördelning. Den innebar att sökande inte längre behövde ha regional eller kommunal medfinansiering för att kunna söka stöden, vilket tidigare varit i princip ett krav. Den omställningen innebar att fler kunde söka stödet.

En kritik som tidigare riktats mot Kulturrådet var att krav på regional/kommunal medfinansiering fick som effekt att exkludera många musikarrangörer som inte hade möjlighet att få sådana stöd, men som nödvändigtvis inte därför var mindre kulturpolitiskt relevanta, kanske till och med tvärtom. Marginaliserade uttryck och smala uttryck är exempel på sådana områden där musikarrangörer kanske inte kunnat uppbåda regional eller kommunal medfinansiering, vilket skapade utlåsnings effekter. Att låsa upp systemet var därför logiskt, men medförde andra – kanske oanade – utmaningar för myndigheten.

I kombination med att Kulturrådet även möjliggör för fler än idéburen sektor att söka stöd ur samma stödform innebar förändringen att musikarrangörer som har verksamhet som genererar stora biljettintäkter fick ökad tillgång att söka stödet. Detta säger dock inte att stödet var möjligt att få. Däremot ökade konkurrensen för de sökande, i synnerhet eftersom en av de faktorer Kulturrådet verkat vikta alltmer över tid i sin bedömning är graden av annan finansiering. En sådan viktning får som direkt följd att den premierar aktörer som antingen har andra större offentliga stöd eller som har verksamhet som tilltalar en köpstark och/eller bred målgrupp, alltså i praktiken en kommersiellt gångbar verksamhet.

En annan historisk förändring bestod i att även festivalarrangörer kunde söka stöd. Tidigare var festivalformen inte inkluderad och stöden var mer fokuserade på arrangörer med fler arrangemang utspridda över tid, snarare än koncentrerade, även om det senare tekniskt sett innebar lika många speltillfällen och kanske även en större publik. Festivalen som form har sina för- och nackdelar, men det har inte varit en självklarhet att festivalen och festivalarrangörer varit inkluderade, vare sig i kulturpolitisk bemärkelse eller sett till stöden.

Konkurrens med de egna medlemmarna

En utmaning med Verksamhetsbidraget är att som tidigare nämnts kan stödet sökas av de lokala musikarrangörerna, samt av riksorganisationerna, men också av andra organisationer, exempelvis regionala strukturer, trossamfund och studieförbund. Att det är möjligt att söka betyder dock inte att det är möjligt att få, det vill säga att stöd faktiskt ges. Men ett faktum är att stöd ges till både lokala musikarrangörer som till riksorganisationer. Detta medför att riksorganisationerna i praktiken konkurrerar med medlemmarna om stödet. Det finns också exempel på hur riksorganisationer fått minskade stöd som direkt följd av att deras medlemmar sökt och fått stöd från Kulturrådet, det vill säga där detta angetts som anledning.

Efter att vidarefördelning inte längre blev möjlig år 2019 stod riksorganisationerna inför en helt ny situation, då de inte längre kunde bedriva samma verksamhet som tidigare. Deras relationer till medlemsorganisationerna påverkades också av förändringarna i stödgivningen eftersom många enskilda arrangörer nu behövde vända sig direkt till den statliga myndigheten för att söka stöd.

Detta behöver nödvändigtvis inte bara ha negativa effekter men oavsett om förändringen uppfattas som bra eller dålig så var det ändå fråga om en mycket kort omställningsperiod, som i att en komplett systemövergång sker från ett år till nästa och det på rätt kort varsel, framför allt sett till förutsättningarna för ideellt organiserade. Detta ökade dessutom konkurrensen för de enskilda musikarrangörer som tidigare sökte stödet direkt, från att ett år ha konkurrerat med strax under 100 andra ansökningar till att nästa år konkurrera med över 300 st.

För de flesta av riksorganisationerna som sökte detta stöd innebar förändringarna att en omfattande verksamhet som bedrivits under många år inte längre kunde fortsätta, vilket även innebar stora organisatoriska förändringar. Vissa välkomnade också förändringen, ska sägas. Däremot drabbades alla av pandemin, som kom året därpå. Sammantaget medförde detta väldigt stora utmaningar.

Riksorganisationerna lyfts ut

I det nya systemet stod riksorganisationerna nu inför en situation där även deras ansökningar ställs mot andra riksförbund, samt indirekt mot såväl egna medlemsorganisationer som andra förbunds medlemsorganisationer, men också i en samlad bedömning mot musikarrangörer som inte tillhör något riksförbund.

Allt detta bedöms av Kulturrådets referensgrupper. Kulturrådet uppfattade problemet och bröt sedermera ut riksorganisationerna i en egen beslutsbilaga, där år 2022-2025 beslut tagits ”i särskild ordning” för ansökningar där sökande är riksorganisationer. Detta innebar att Kulturrådet på ett sätt skiljde ut riksorganisationerna från övriga sökande, åtminstone i den mening att ansökningarna inte längre ställdes mot de enskilda musikarrangörerna – alltså även indirekt gentemot riksförbundens medlemsorganisationer. Kulturrådet har valt att förtydliga detta i besluten, där det framgår att ”Ansökningarna som detta avser är ställda mot varandra och inte gentemot enskilda arrangörers ansökningar.”

Förändringen innebar även att en viss mängd medel av Verksamhetsbidraget avsattes för stöd ”... till riksorganisationer inom musikområdets arrangörsled” som det hette år 2022 och 2023, för att därefter justeras år 2024 och 2025 till: ”...aktörer som bedriver främjande insatser för musikarrangörer på nationell nivå”. Varför den justeringen av terminologi skedde är dock oklart.

Stöd till riksorganisationerna minskar

Hur mycket medel som Kulturrådet varje år avsätter till riksorganisationerna inom anslaget och inom ramen för verksamhetsbidraget varierar, men tenderar att successivt minska. Vad som föranleder dessa beslut framgår däremot inte lika tydligt. I en utsago har Kulturrådets representant i samtal menat att detta skett på referensgruppernas förslag. Oavsett om så är fallet eller inte så har ett beslut tagits av Kulturrådet där en viss del av anslaget till Verksamhetsbidraget har tilldelats riksorganisationerna. Hur stor denna andel är avgör Kulturrådet själva. Som minst ställs då i det

beslutet ansökningarna från riksorganisationerna samlat i förhållande till de samlade ansökningarna från de enskilda musikarrangörerna.

Detta skulle bli tydligt år 2025 då det i beslutet gick att utläsa att: "Mot bakgrund av minskade disponibla medel 2024, det ökade kostnadsläget för arrangörer och med stöd i referensgruppens rekommendation har vissa omprioriteringar av medel gjorts till arrangörer i budget 2025." Exakt vilka omprioriteringar detta handlar om är diffust uttryckt, men i praktiken sänktes det samlade stödet till riksorganisationerna år 2025 jämfört med år 2024. Det innebar också att vissa sökande riksorganisationer fick mindre medel.

Ansökningarna från riksorganisationerna ställs inte gentemot enskilda arrangörers ansökningar, menar Kulturrådet. Detta gäller de enskilda sökande. Det är dock samma referensgrupp som ger omdömen gällande både de enskilda arrangörerna och den del som rör de "främjande" aktörerna, riksorganisationerna. Dessa referensgrupper rekryteras inte heller utifrån särskild kompetens att bedöma just nationella infrastrukturer.

Det är dock ett faktum att Kulturrådet år 2025 agerat på referensgruppens rekommendation och sänkt stödet till riksorganisationerna. Varken handläggare eller beslutande enhetschef har valt att gå emot detta förslag, vilket har bekräftats av handläggare och enhetschef i dialog.

Kritik mot Kulturrådets stödformer

Kulturrådets stödformer har fått mycket kritik genom åren. Exempelvis har det som tidigare nämnts funnits kritik mot de begränsningar som fanns i och med krav på kommunal och/eller regional medfinansiering. Andra exempel på kritik har handlat om att medlen går till vissa typer av genrer eller att medel centreras till storstadsregionerna. Vissa menar att många stora och viktiga arrangörer inom näringslivets strukturer exkluderas. Det finns också en tydligt motsatt kritik, det vill säga att Kulturrådets stöd stärker kommersiellt gångbar kultur och missgynnar demokratiska och ideellt organiserade aktörer som naturligt också har mindre kommersiellt gångbara verksamheter. Det finns också kritik rörande att nya uttryck, normbrytande uttryck och andra – vad som i sammanhanget kan kallas – ej kulturpolitiskt etablerade genrer och musikaliska uttryck – exkluderas och i vissa fall rent av systematiskt.

Kritik har också riktats mot Kulturrådets referensgrupper, vilka genom åren fått en alltmer framträdande roll. Referensgrupperna har också spelat en stor roll i de förändringar som skett efter år 2018 gällande hur stödet fördelas, förändringar som också återspeglas i såväl riktlinjer och bidragsvillkor som i prioriteringar i beslut. Bland annat har flera av riksförbunden kritiserat denna utveckling, signalerat att det finns stora behov från kulturlivet som inte möts och att en betydande förändring behövs. Kritik har också riktats mot att referensgrupperna bedömer det konstnärliga innehållet, som rimligen bör avgöras av arrangörerna själva, menar kritikerna. En liknande kritik handlar om instrumentalisering, att arrangörerna blir en slags kugge i ett maskineri för att nå kulturpolitiska mål, snarare än att det är viktigt att stärka dessa infrastrukturer i sig.

Motsvarande återspeglas även i kritik om hur Kulturrådet ser på riksorganisationerna, att riksorganisationernas primära värde tenderar att bestå i att de ska kvalificera för vad Kulturrådet anser är "främjande" för arrangörer. Vissa kritiker menar att Kulturrådet verkar se på riksorganisationerna som om de vore någon slags institution som har ett uppdrag, snarare än att se

att det handlar om del av en demokratisk nationell infrastruktur som bidrar till hela det kulturella ekosystemet, där de utgör ett hälsotecken på att det finns samverkan, räckvidd och engagemang, det vill säga en dynamisk, obunden struktur som stärker och skapar delaktighet i kulturlivet.

Riksorganisationerna uppkommer ur ett demokratiskt format behov och utgör såklart inte ett verktyg för direkt eller för den delen indirekt politisk styrning. Att stärka nationella infrastrukturer görs då bäst i form av tillitsbaserade och fria strukturstöd och inte av stöd där konstnärlig kvalitet står i fokus för en bedömarkommittés godtycklighet, menar somliga kritiker.

Summering

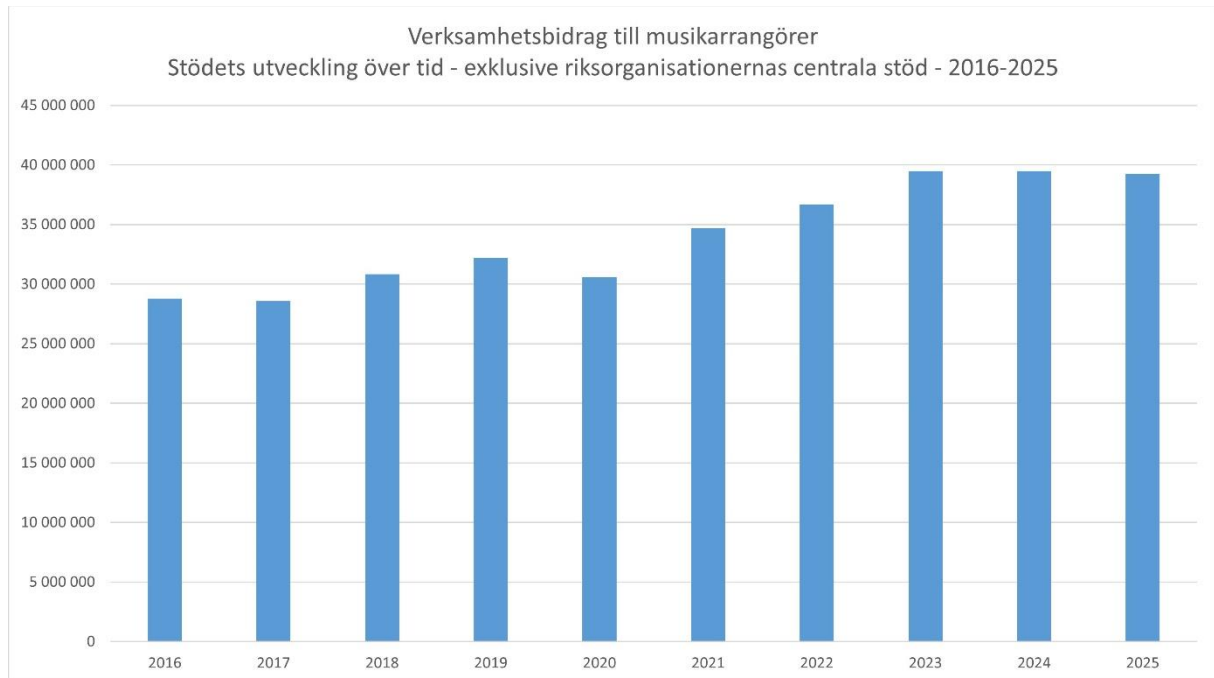
Verksamhetsbidragets utformning omfattar såväl enskilda musikarrangörer som riksorganisationer. Detta skapar många utmaningar, bland annat att riksorganisationerna konkurrerar om stödet med sina egna medlemmar. Den del som utgör stöd till riksorganisationer har dessutom minskat över tid.

Stödet har genomgått flera stora förändringar och samtidigt har många sökande utmanats av pandemiår, inflation, med mera. Omställningarna för musikarrangörer har varit omfattande, likaså för riksorganisationerna.

Det är en minst sagt komplex stödstruktur som möter de sökande, framför allt när det kommer till det som uttrycks i policy och styrdokument i förhållande till vad som faktiskt sker med stöden.

Kapitel 6: Verksamhetsbidrag till musikarrangörerna – riksorganisationerna och de enskilda arrangörerna

Stödets omfattning över tid



Verksamhetsbidraget har som sagt genomgått flera förändringar genom åren. Ur ett kulturpolitiskt perspektiv bör dessa förändringar verkligen analyseras och utvärderas. En samlad statistik kan synliggöra stödets faktiska utfall över tid och ge underlag för en analys. Det är också viktigt att en sådan analys tar hänsyn till och beskriver de förändringar som skett och hur dessa kan ha påverkat utfallet.

Diagrammet ovan visar hur det totala stödet inom ramarna för Verksamhetsbidrag till musikarrangörer har utvecklats från år 2016 till 2025, exklusive de centrala stöden till riksorganisationerna. I diagrammet syns en begynnande ökning av stödets omfattning som börjar redan år 2021 och fortsätter år 2022 och framåt. Ökningen av det totala stödet år 2022 och framåt går av allt att döma framför allt härleda till att år 2022 fick Kulturrådet i och med pandemin ett tillskott av medel i form av ökade anslag, även utöver de omfattande särskilda krisstöden.

En del av ökningen går alltså förklara mot bakgrund av pandemin, där det tillkom olika former av tillfälliga stöd detta år, vilket bland annat rubriken i beslutet till riksorganisationerna tydliggjorde: "Verksamhetsbidrag och tillfälligt stöd till främjande aktörer inom musikområdets arrangörsled för 2022". Men år 2022 skedde även en annan förändring. Kulturrådet övertog i praktiken det uppdrag som tidigare hade givits Musikverket och tillfördes medel som Musikverket tidigare år delat ut i olika projektstöd. I beslutet gick bland annat att läsa att: "Av anslagsposten ska minst 24 000 000 kronor användas till utvecklingen av musikområdet för att säkra en bredd av musikaliska uttryck i hela landet genom bland annat stödjande insatser till aktörer som är av central betydelse för musikområdet och som säkrar produktion, speltillfällen, arbetstillfällen samt bevarar kompetens inom sektorn. Anslagsposten kan också användas till bland annat verksamheter som bidrar till att stärka den

nationella infrastrukturen.”. Den sista delen torde alltså särskilt röra riksorganisationerna, kan tolkas. I det sammanhanget blir det särskilt intressant att se till formuleringen kring att bevara kompetens inom sektorn, där det torde vara viktigt med strukturer som kan fånga upp, bevara och förmedla kunskap över tid och över hela landet.

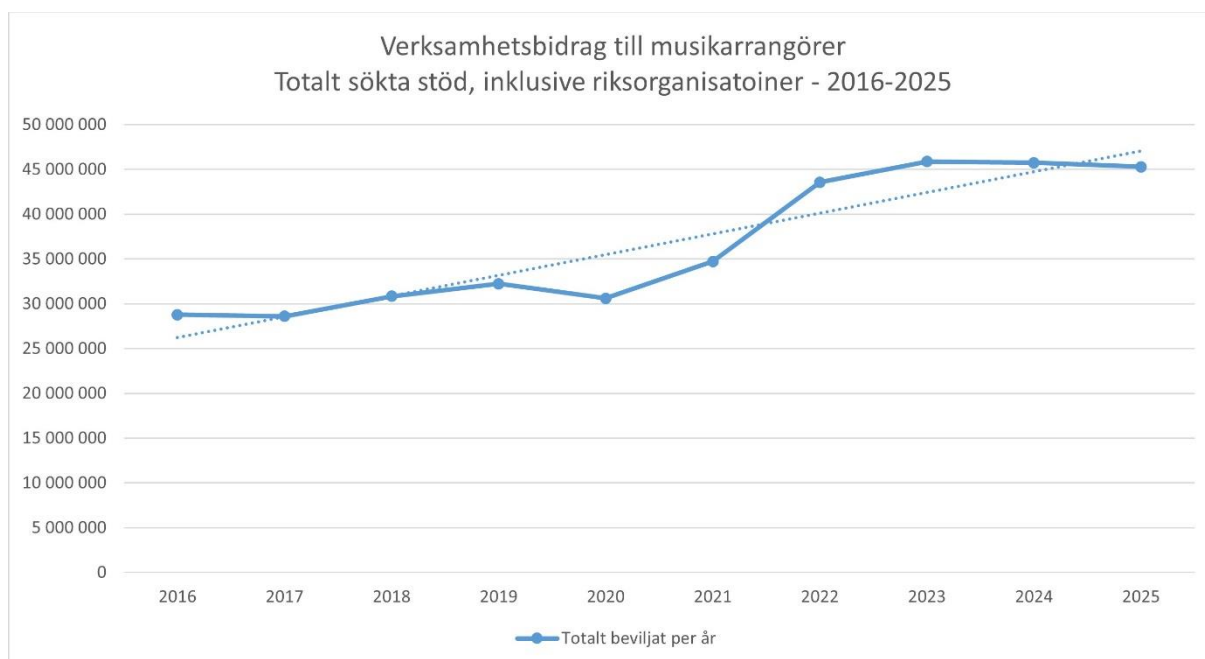
Det är viktigt att påpeka att anslagsposten inte är detsamma som omfattningen av Verksamhetsbidraget. Anslagsposten omfattar även andra stödformer, exempelvis projektstöd, dit medel också kan allokeras. Men effekten av de 24 miljonerna går att se. Beslutet om verksamhetsbidraget inkluderar 4 800 000 kr av dessa. Något som också påverkade år 2022 var att Kulturrådet även disponerade 25 miljoner som skulle användas för ”kultur som riktar sig mot barn och unga”. År 2022 bestod Verksamhetsbidraget enligt samlingsbeslutet av 36 710 000 kr samt 3 800 000 kr i ”tillfälliga stöd”, medel som tillfördes vissa sökande. Däremot bör det nämnas att av den information som gått ta del av framgick det inte vid ansökningstillfället att det var en möjlighet att söka för just detta syfte med möjlighet till särskild tilldelning.

En fråga i arbetet med den sammanställda statistiken är om det är mer eller mindre rättvisande att ta med eller ta bort det ”tillfälliga” stödet ur sammanställningen. Om man väljer att inte ta med detta stöd så ger det en missvisande bild av det totala stöd som gavs och de förutsättningar som fanns för musikarrangörerna år 2022, framför allt givet att detta tillskott var inget stöd som gick söka separat utan något som tilldelades inom ramar för befintliga ansökningar. Det redovisades även inom samma stöd. Det gör att det rimligen inte kan betraktas som en annan stödform. Därför har detta stöd inkluderats i sammanställningen. Däremot har övriga krisstöd och återstartsstöd inte inkluderats, då de var tillfälliga och söktes helt separat och under helt andra villkor.

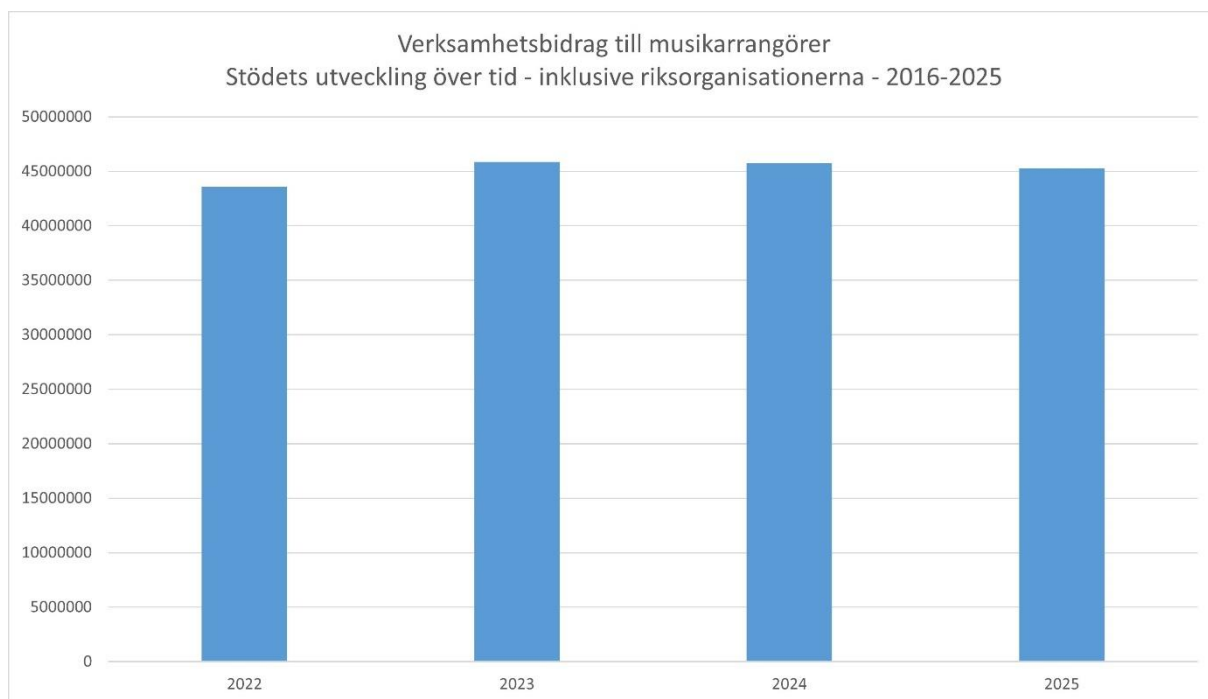
Sammanställningen har även ett annat betydande problem och det är att den inkluderar stöden till riksorganisationer fram till och med det år som Kulturrådet bröt ut dessa stöd till ett beslut i särskild ordning. Det betyder att det även här riskerar att bli missvisande statistik om inte stödet till riksorganisationerna hanteras tydligt. Något som ytterligare problematiserar detta är att mellan åren 2016 och 2018 fick riksorganisationerna även en andel av stöden som avsåg vidarefördelning eller motsvarande syften, vilket 2019 togs bort. Denna omfördelning innebar att från och med år 2019 till 2021 så kvarstod den del som endast avsåg riksorganisationernas så kallade ”centrala verksamhet” som del av det totala beviljade beloppet i samlingsbesluten.



Om man lägger till riksorganisationernas totala stöd under samtliga år, inklusive det som återfinns i en separat beslutsbilaga från och med år 2022, så får man ovan diagram. Bilden av det totala Verksamhetsbidraget framstår då tydligare. Här kan man se både förändringen 2019 och förändringen från år 2022. Ser man till staplarna så verkar det alltså som att Kulturrådet genomförde en förändring år 2019 och verkade tillföra vissa medel, men att stödets omfattning minskade följande år. Det är då viktigt att påpeka att beslutet för år 2020 togs innan pandemin var ett faktum. 2021 tillfördes vissa medel, troligen till följd av pandemin. Det går också att utläsa att effekten av det som hände 2022 med omfördelningen av medlen som tidigare fördelades av Musikverket tenderar att kvarstå även följande år, då Kulturrådet fortsätter ha dessa anslag, om än inte med lika tydlig styrning i regleringsbrevet som för år 2022.



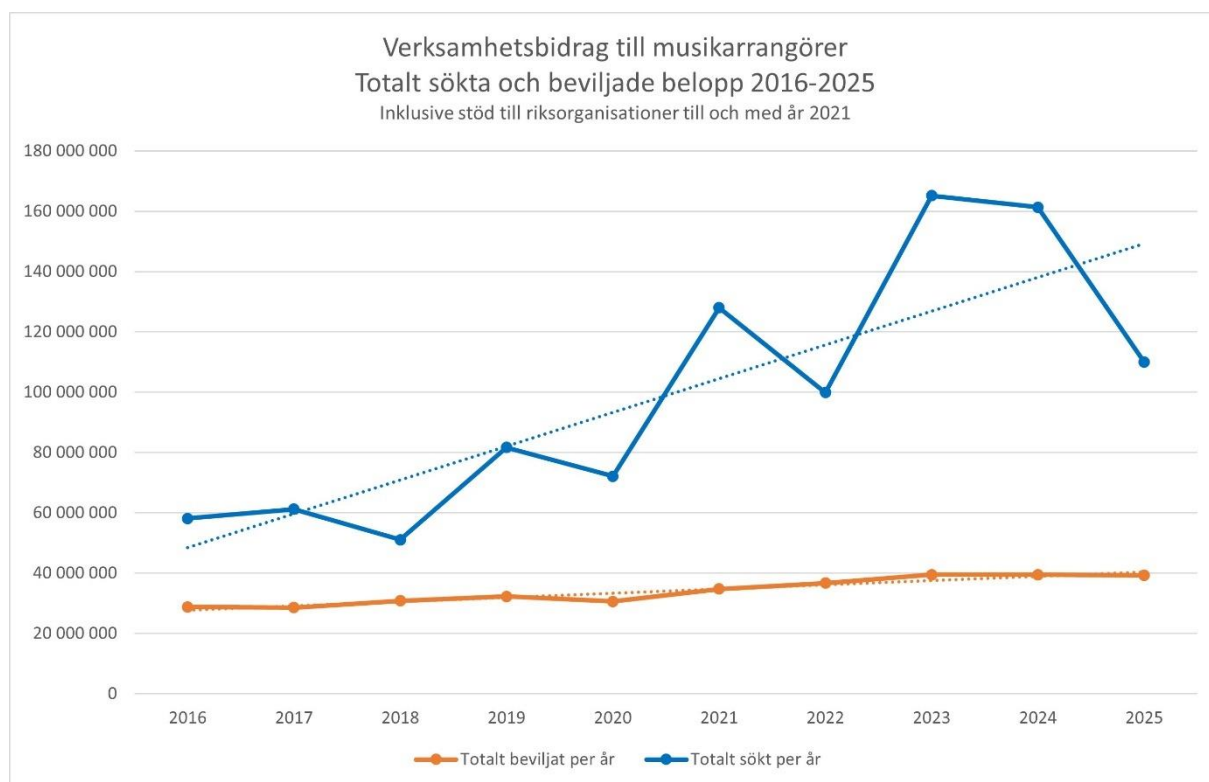
Det går alltså konstatera att det tillförts medel inom Verksamhetsbidraget, framför allt från och med år 2022 och framåt. Det bör i detta sammanhang understrykas att detta nödvändigtvis inte alls är samma sak som att det tillförts mer medel till musikarrangörerna ur ett större perspektiv, då omfördelningen från Musikverket innebär att dessa medel inte längre går söka från Musikverket, vilket också får effekter på musiklivet som ännu är svåra att se, framför allt eftersom denna förändring skedde mitt i pandemin.



Ser man bara till Kulturrådets Verksamhetsbidrag så har det omfattning har ökat över tid. Utan hänsyn till omfördelningen mellan myndigheter kan det alltså ge en illusion av att musikarrangörerna fått en mycket större tilldelning av statliga stöd. Men det är då särskilt intressant att betrakta vad som hänt sedan förändringen. Om man ser till ett lite kortare tidsperspektiv åren 2022-2025 så verkar det finnas tendenser att stödet successivt minskar, om än inte dramatiskt.

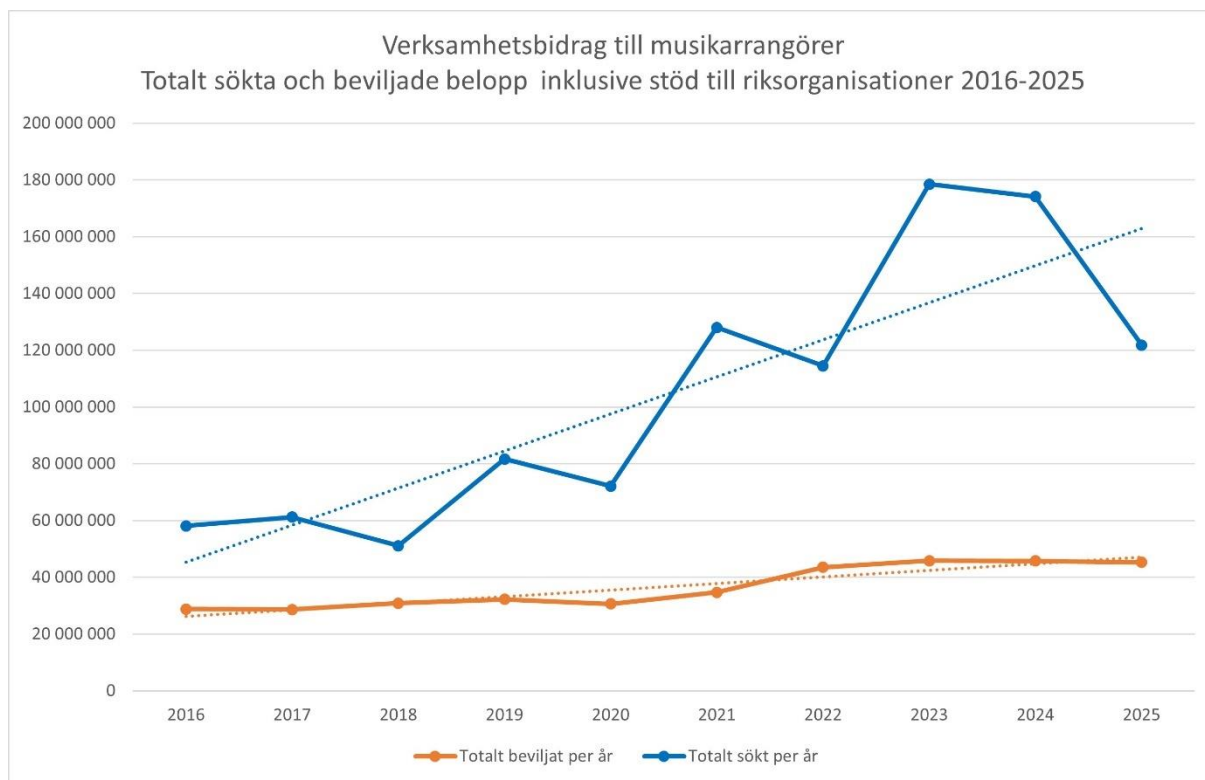
Det är dock viktigt att understryka att även fast mängden medel som riktas till musikarrangörerna ökat inom denna stödform så säger detta i sig väldigt lite om huruvida stödets omfattning eller utveckling möter behoven från fältet. I sammanhanget bör också påminnas om att stödet inte räknas upp mot inflationen, vilket innebär att stödet successivt urholkas.

Behovet från de sökande



Ovan diagram visar utvecklingen av stödets omfattning i relation till de samlade sökta beloppen, inklusive riksorganisationerna, till och med 2021. Diagrammet visar det som Kulturrådet brukar kalla "söktrycket". Det är en term som också kan tolkas som att något trycker på, som i meningen är besvärligt. Det är förvisso besvärligt för de som fördelar stöd, men frågan är nog om det inte är desto mer besvärligt för de sökande. Det skulle i stället gå att tala om behovet från musikarrangörerna. Detta diagram är ett sätt att betrakta det behovet, även om det inte säger något uttömligt om behovet från Sveriges alla musikarrangörer, då detta endast utgör en viss och väl avgränsad del som alltså beskriver vad som sökts inom en viss stödform av det begränsade antal av alla existerande musikarrangörer som faktiskt söker stödet. Det säger inte heller att de behov som här uttrycks nödvändigtvis behöver eller bör mötas av stödet.

Det är dock tydligt att det uttryckta behovet är långt större än vad stödet förmår möta och att behovet ökar, vissa år tämligen dramatiskt. Men precis som i föregående exempel med stapeldiagram visar diagrammet endast samlingsbeslutens omfattning, där riksorganisationerna inte är med från och med år 2022.



Lägger man däremot till riksorganisationerna även efter år 2021 så får man även här en mer komplett bild av Verksamhetsbidragets samlade utveckling, samt behoven från de sökande. Skillnaden är främst att det handlar om mer medel, såväl det som fördelas som det som söks, då riksorganisationernas andel varit relativt jämn över tid.

På denna skala framstår dock det beviljade stödets omfattning som ganska stabil, med en försiktig positiv ökning över tid, om än att denna utveckling stannar av redan år 2023. I kontrast mot det tämligen stabila stödet så är mängden sökt belopp väldigt föränderligt över tid. Den första betydande förändringen sker 2019. Denna ökning av sökt belopp har med stor sannolikhet att göra med förändringen av möjligheten till vidarefördelning via riksorganisationerna som Kulturrådet genomförde, vilket förde med sig att allt fler enskilda aktörer sökte stöden, i detta fall flera hundra. En trolig effekt av detta är att i och med att många fler sökte stöden enskilt så synliggjordes också ett behov som tidigare kan varit delvis dolt när de sökande riksorganisationerna samlade behovet till en ansökan. Detta blir en naturlig effekt av att de enskilda arrangörerna då behöver ta höjd för sin verksamhet, kanske för att framhäva sig i konkurrensen med övriga, kontra en situation där de kunde uttrycka ett behov utan motsvarande konkurrens och då till sin egen riksorganisation.

En viktig faktor som i det sammanhanget bör beaktas är att det behov som före 2019 uttryckts av musikarrangörer till riksorganisationerna och då via riksorganisationerna till myndigheten omfattar endast en viss andel och kan i vissa fall ha bestått av ett mindre antal konserter från mindre arrangörer som inkluderades. När de sökande år 2019 så ställdes inför att kriterierna för att kunna få ett verksamhetsbidrag innebar att det krävdes minst sex konserter per år mer yrkesverksamma musiker för att kunna söka stödet. Detta kan ha medfört att det villkoret begränsade vilka som kunde söka stödet och att vissa arrangörer då planerade och budgeterade för att möta kraven. Båda alternativen kan då få effekter på det behov som uttrycks, men utan en mycket ingående analys går det inte säga om så är fallet eller ej.

Totalt sökt stöd minskar dock år 2020, vilket kanske kan härledas till att vissa aktörer inte kom igenom nålsögat år 2019 och inte sökte igen av olika anledningar. Kulturrådet kanske svarade mot detta till synes minskade behov med att också minska den totala omfattningen av stödet av någon anledning. Även om det finns en korrelation är det ju inte samma sak som att det är anledningen till förändringen. Vidare, huruvida de musikarrangörer som inte återkom med ansökningar år 2020 i stället valde att söka projektstöd från Kulturrådet och om sådana stöd beviljades framgår inte i detta perspektiv.

Nästa stora ökning av sökta stöd infaller år 2021 och detta är något som definitivt har en koppling till pandemiåren, vilket även Kulturrådet själva pekar på, exempelvis i sin arrangörsutredning. Detta beror delvis på att när krisstöd förmedlades via Kulturrådet år 2020 och framåt, så exponerades många musikarrangörer för Kulturrådet för första gången och fick också kunskap om att det fanns fler stöd som var möjliga att söka. Det förklarar dock inte allt. Ett annat exempel är att viss ökning kan även bero på att musikarrangörer som tidigare känt till möjligheten, men inte kunnat eller behövt stöden, sökte stöden under pandemin.

År 2023 sker nästa dramatiska ökning av totalt sökt belopp, vilken troligen kan ha ett samband med att 2023 var det första år som pandemins restriktioner inte längre direkt drabbade musikarrangörerna. Nu befann sig många i det som kallades "återstarten" och verksamheterna skulle återgå till det "normala" efter pandemiåren. Här fortsatte troligen flera som innan pandemin inte känt till möjligheten att söka stöd att söka dem även efter att pandemirestriktionerna upphört. Det förklarar dock inte ökningen i sin helhet. En möjlig förklaring är att de som sökte och inte beviljades återstartsstöd för år 2022-2023 kan ha försökt söka det ordinarie verksamhetsbidraget i stället. Ytterligare en möjlig förklaring är att i och med att fortsätta återstartsstöd inte var sökbara så ökade behovet av verksamhetsbidraget för alla som befinner sig i en pågående återstart.

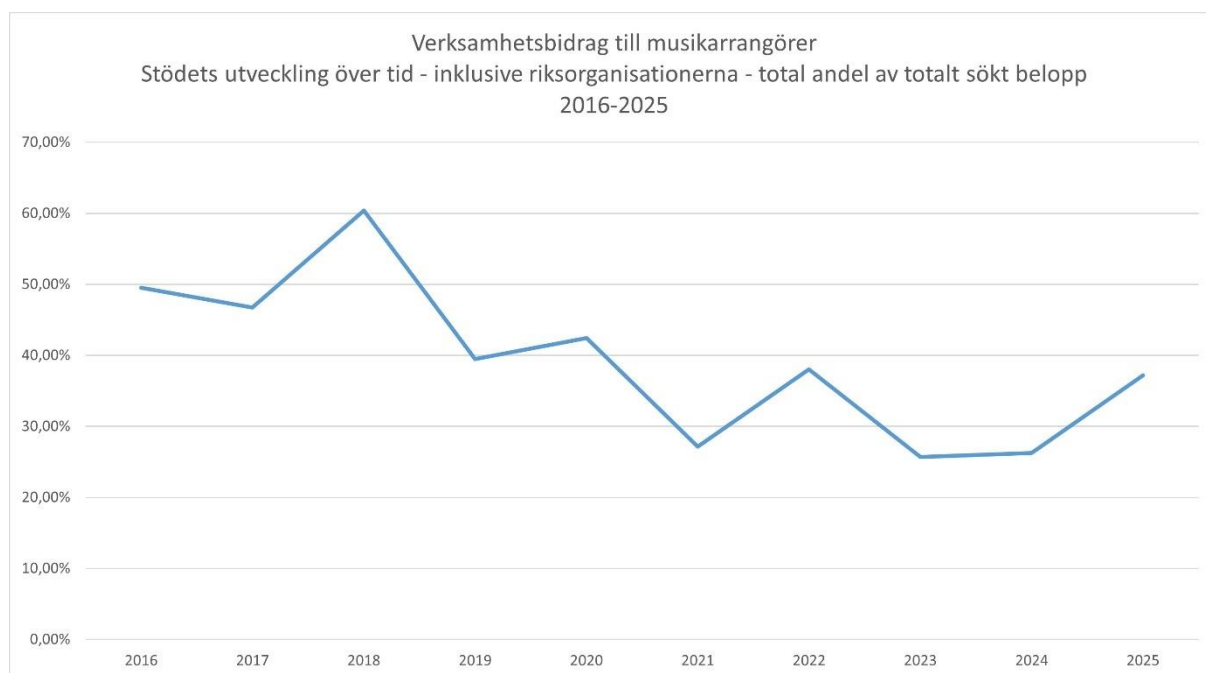
Det är värt att i sammanhanget också kommentera att för musikarrangörer som inför år 2020 befann sig i tillväxt eller rentav var nya, så är det kanske inte ett önskvärt scenario att "återgå" till vad Kulturrådet menar är ett normalläge med en så kallad återstart. Om inte pandemin inträffat skulle deras verklighet sett väldigt annorlunda ut och även under pandemin förändrades kulturlivet, vilket då inte återspeglas väl om synen på syftet med återstarten tenderar att handla om att kunna återgå till hur verksamheten var innan pandemin.

Det är intressant att återkomma till att återstartsprocessen omgavs av ett slags narrativ av att verksamheterna skulle återgå till det "normala" och underförstått också fortsätta där de var innan pandemin. Det vore dock ganska naivt att tro att kulturlivet inte förändrats och utvecklats under de tre år som gått – oavsett pandemin – och att stödnivåer och former för 2020 skulle kunna möta 2023 års behov. Till det bör man också påminna om frågan om huruvida stöden redan innan år 2020 mötte behoven. Det går dock konstatera att behovet som uttrycks i ansökningar har ökat markant men att Kulturrådets stöd i det perspektivet inte har förändrats särskilt nämnvärt mellan åren 2019 och 2023 – i synnerhet om man tar hänsyn till förändringen kring Musikverkets medel.

2024 skär regeringen ner på flera anslag till kulturlivet och det höjs många kritiska röster mot nedskärningarna, som får stora konsekvenser för kulturlivet. Musikarrangörerna vittnar om samma utmaningar. Trots detta minskar dock mängden sökt belopp 2025 för Verksamhetsbidraget. Vad det kan bero på kräver däremot en djupare och bredare analys.

Sammanfattningsvis går det konstatera att det sker en tämligen dramatisk ökning över tid av sökt behov och att stödets omfattning inte möter denna utveckling.

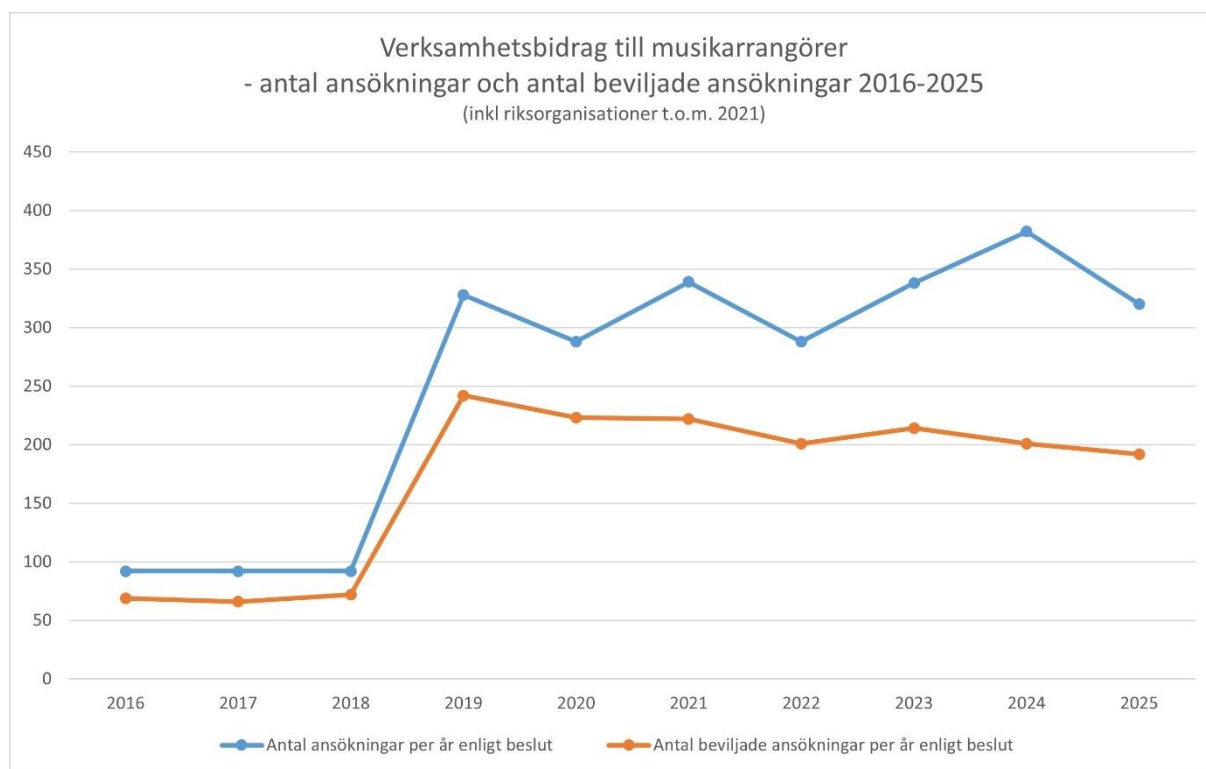
Andelen av sökt behov



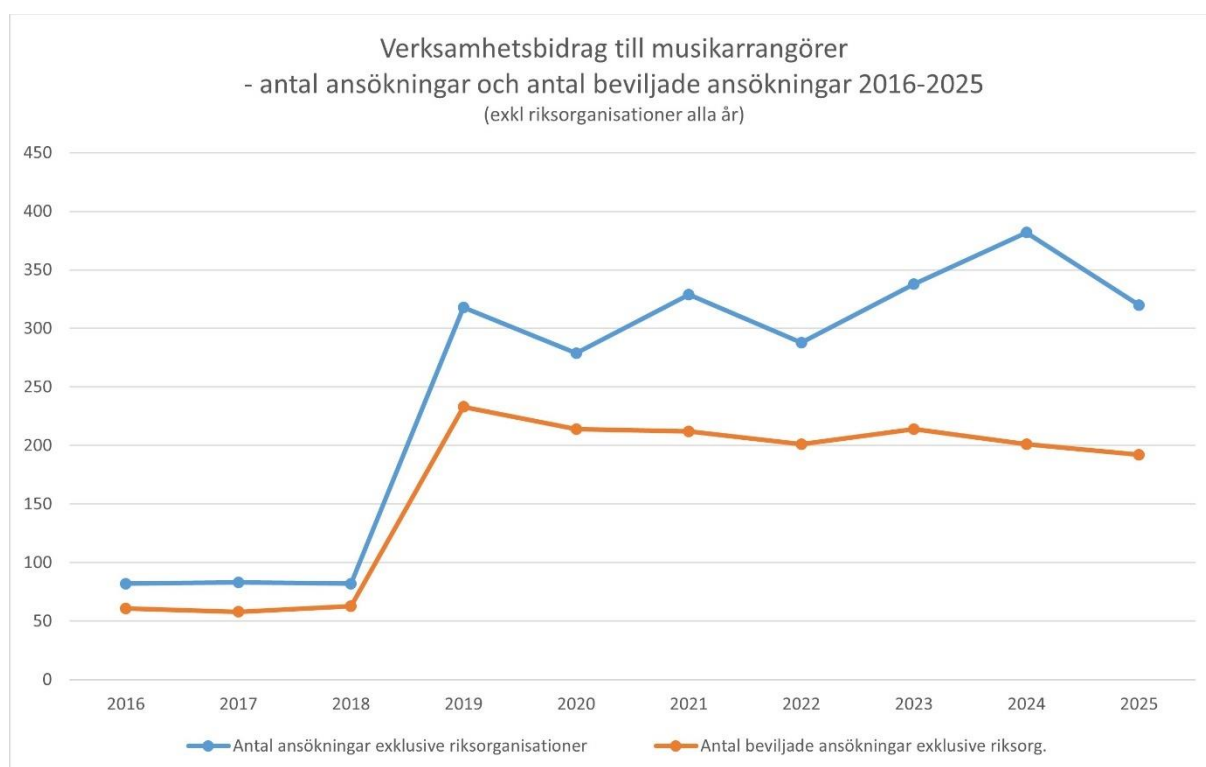
Om man ser till mängden sökt stöd och andelen beviljat stöd så blir bilden av hur väl stödet möter de uttryckta behoven ganska tydlig. Det säger dock inte att stöden möter det faktiska behovet från musikarrangörerna, endast huruvida det svarar mot sökta belopp. Det säger inte heller att sökta belopp nödvändigtvis är desamma som de behov som stödformen syftar till att möta.

Under perioden 2016-2018 klarar stödet att möta hälften eller mer av sökt belopp. Genom förändringen år 2019 så sjunker detta till ca 40%. Detta kan som sagt vittna om att något synliggjorts, där det plötsligt blir svårare att svara upp mot behoven. Mängden sökt stöd minskar dock 2020, vilket också gör att trots att stödets totala omfattning inte ökar så svarar stödet mot en större andel av sökt belopp. År 2021 däremot syns pandemins effekt tydligt. År 2022 verkar stödet kunna svara mot mer, men trenden vänder direkt 2023 och 2024 för att år 2025 verkar kunna bli uppåtgående, men precis som meteorologerna ibland säger, så bör det nog betraktas som en mycket försiktig prognos, samt att det säger inget om vilka som nås av stöden och om stöden får önskade effekter.

Mängden sökande organisationer



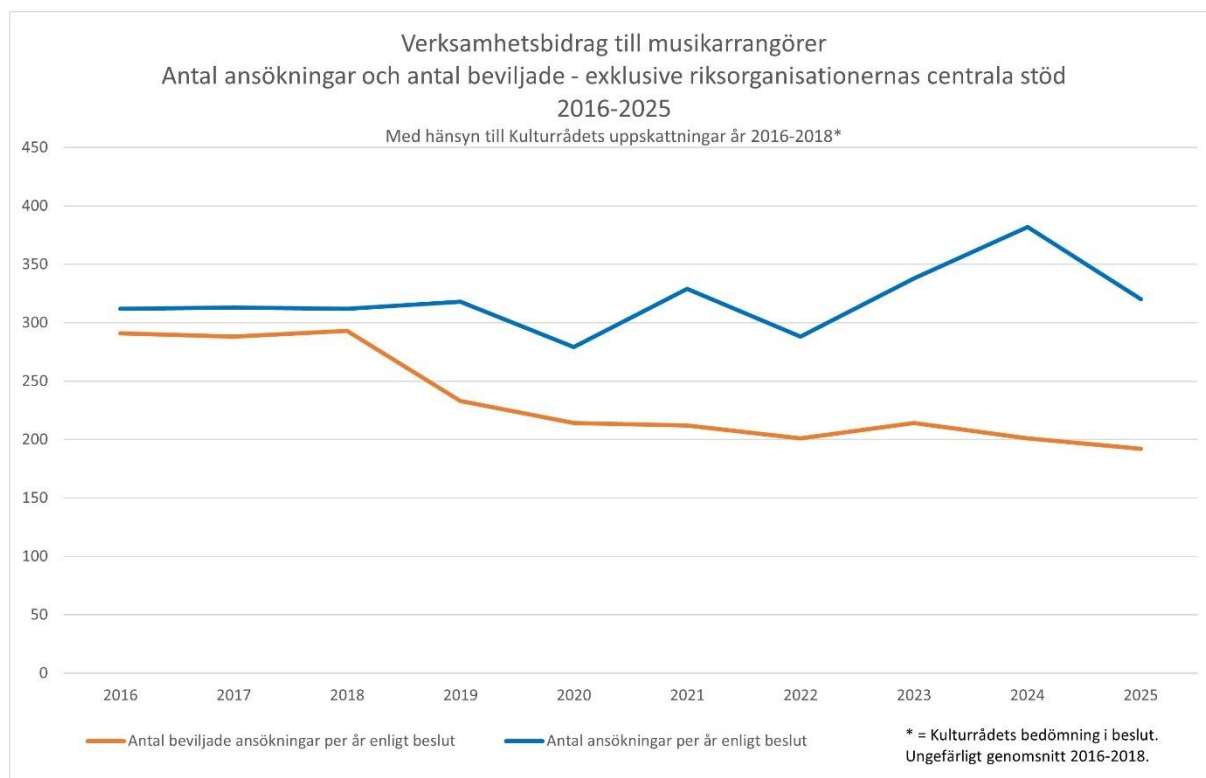
En viktig aspekt för att förstå stödets utveckling är att inte bara se till totalt sökt belopp utan ställa det i relation till antalet ansökningar, vilket i princip är samma sak som antalet sökande parter. Diagrammet ovan visar antalet ansökningar och antalet beviljade stöd över tid, baserat på samlingsbesluten. Däremot efter 2022 uppstår samma problem som tidigare beskrivits om att ansökningarna från riksorganisationerna inte inräknats.



Tar man i detta fall bort de centrala ansökningarna från riksorganisationerna så ger det en mer renodlad bild av antalet ansökningar från de enskilda arrangörerna som inkommit till myndigheten. Åren 2016-2018 är det färre antal ansökningar på grund av att dessa år vidarefördelades stöd till enskilda arrangörer även via riksorganisationerna. Det går dock i båda diagrammen konstatera att antalet beviljade stöd minskar över tid, om man bortser från åren 2016-2018.

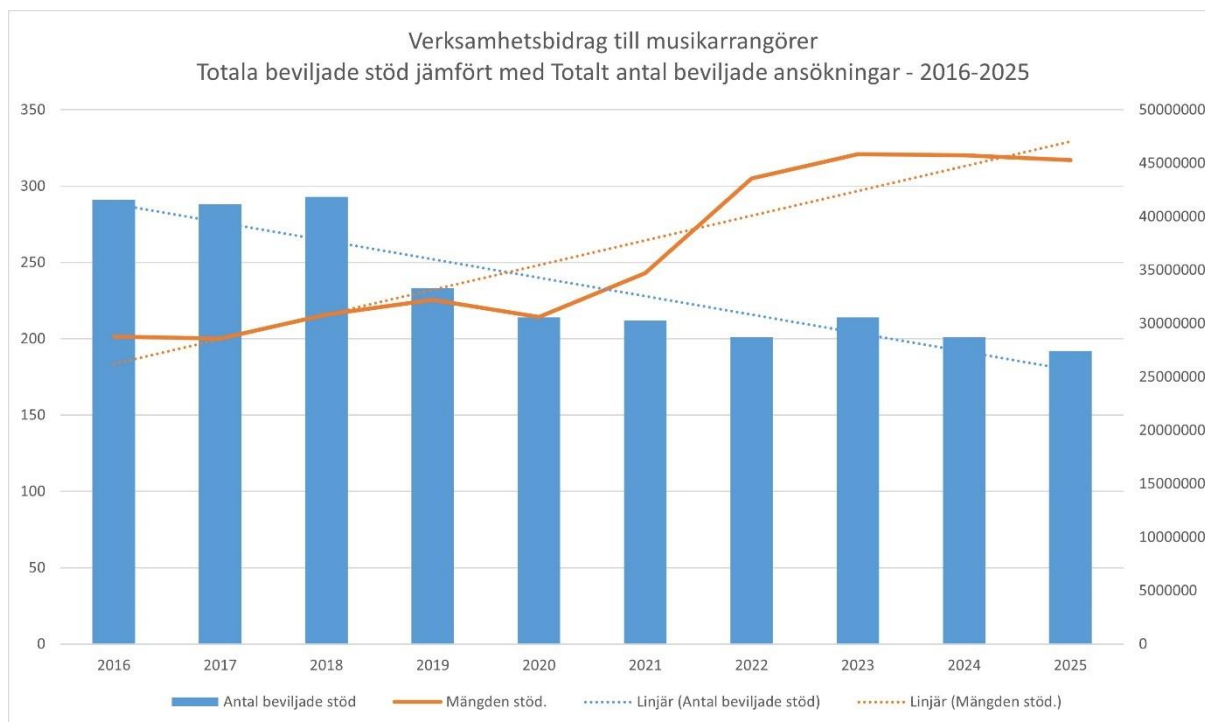
Hur många arrangörer nås av stöden?

Under åren 2016-2018 och dessförinnan kunde alltså stöd vidarefördelas via riksorganisationerna till deras medlemsorganisationer, främst då till ideella föreningar. Kulturrådet anger i sina beslut uppskattningar på hur många av dessa som nåtts. Siffrorna varierar mellan 200 arrangörer i beslutet år 2016 till 250 år 2017 och 230 år 2018.



Om man tar ett ungefärligt genomsnitt av dessa av Kulturrådet givna uppskattningar går det anta att det var i genomsnitt ca 230 ansökningar som skulle inkommit om varje aktör som ingått i en vidarefördelning varit ett separat ärende. Det bör då finnas lika många beviljade ärenden för att statistiken ska bli rättvisande. Med den bilden går det se att efter 2018 så minskar antalet sökande som får bifall, samt antalet ansökningar. Antalet aktörer som får ta del av stöden fortsätter alltså att minska över tid och så även om man som i exemplet ovan tar hänsyn till de antal musikarrangörer som fick ta del av stöden under perioden innan 2019.

Det går även att se pandemins effekter år 2021 på antalet sökande. Detta speglar också till del mängden sökt belopp samma period. Däremot uppstår något intressant år 2022, för trots att det tillkommer mer medel och många söker så innebär det inte fler beviljade stöd.

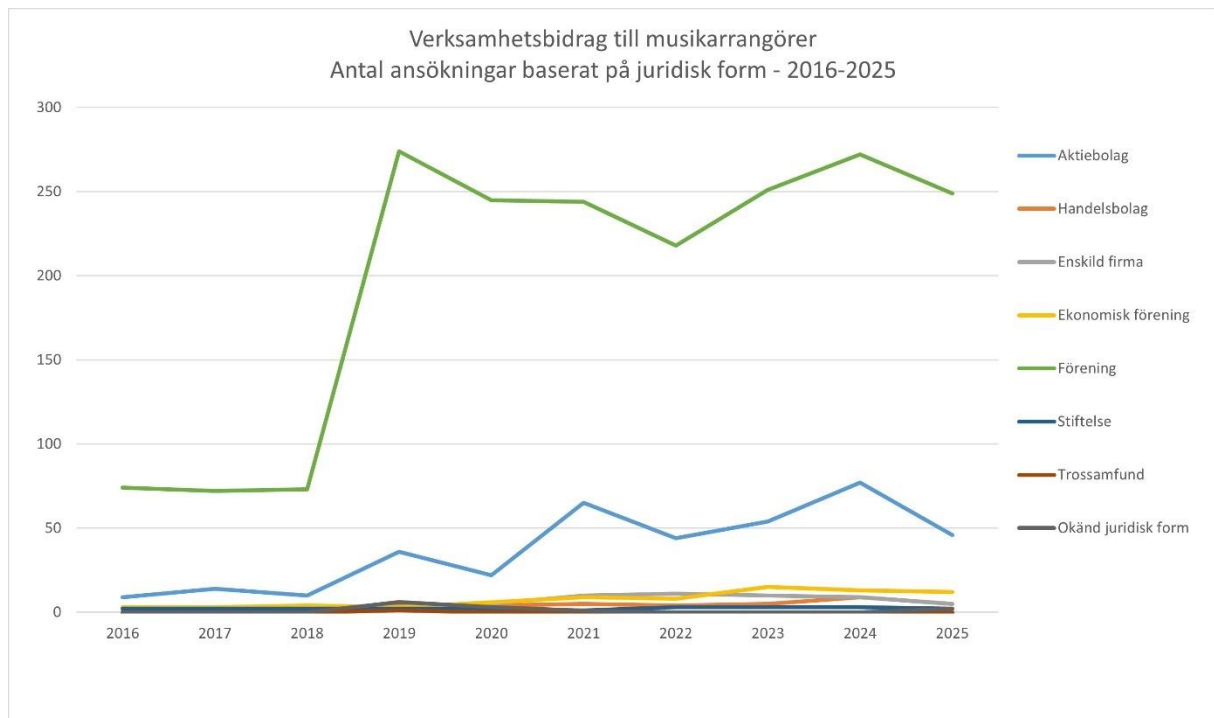


Om man betraktar detta samlat så blir utvecklingen ännu tydligare. Mängden stöd tenderar att öka, samtidigt som antalet beviljade stöd minskar. Även om man inte skulle ta hänsyn till åren 2016 till 2018 och den uppskattning som här gjorts av omfattningen av antal stödmottagare och endast se till åren 2019-2025 så är bilden i stort densamma. Detta visar tydligt att stöden inte möter uttryckta behov. En väsentlig fråga att ställa är då om dessa behov behöver och bör mötas med offentliga stöd.

En annan viktig fråga som inte denna rapport kan svara på är som tidigare nämnts vad som hänt efter att Kulturrådet förenklat sett övertog Musikverkets uppdrag och medel. Om man skulle betrakta stödutvecklingen från Musikverket tillsammans med Kulturrådets samlade stödutveckling till musikarrangörerna, hur ser det då ut? Ur ovan diagram går konstatera att trots att medel tillkommit som tidigare fördelades via musikverket, så är det allt färre aktörer som nås av dessa stöd. Då är inte Musikverkets statistik av sökande med i ovan diagram i perioden innan 2022, vilket kanske skulle ge ytterligare en dimension till analysen.

Vilka typer av organisationer söker stödet?

Det går konstatera att utvecklingen innebär att färre antal sökande delar på mer medel. Men vilka är det då som söker stödet?



Om man delar in ansökningarna baserat på vilken organisationsform som sökande har så går det se till en annan dimension. I sammanhanget bör sägas att vissa aktiebolag kan ha begränsad vinstutdelning och således tekniskt sett räknas till civilsamhällessektorn, men för tydlighet kring organisationsform så ingår här alla aktiebolag i samma kategori.

Det är främst ideella föreningar som söker Verksamhetsbidraget, men det är inte en obetydlig andel aktiebolag, samt att den andelen ökar över tid. Övriga sökande, exempelvis handelsbolag och enskild firma är mindre vanligt förekommande, men även där ökar antalet sökande, framför allt antalet ekonomiska föreningar. Likaså är det få stiftelser som söker och i princip inga trossamfund. Ett par aktörer har också okänd organisationsform, däribland ett par studentnationer. I underlagen saknas dock något år organisationsnummer för sökande, vilket kan ha medfört någon enskild avvikelse i statistiken. Men då statistiken totalt omfattar över 800 sökande aktörer blir någon enskild avvikelse föga relevant.

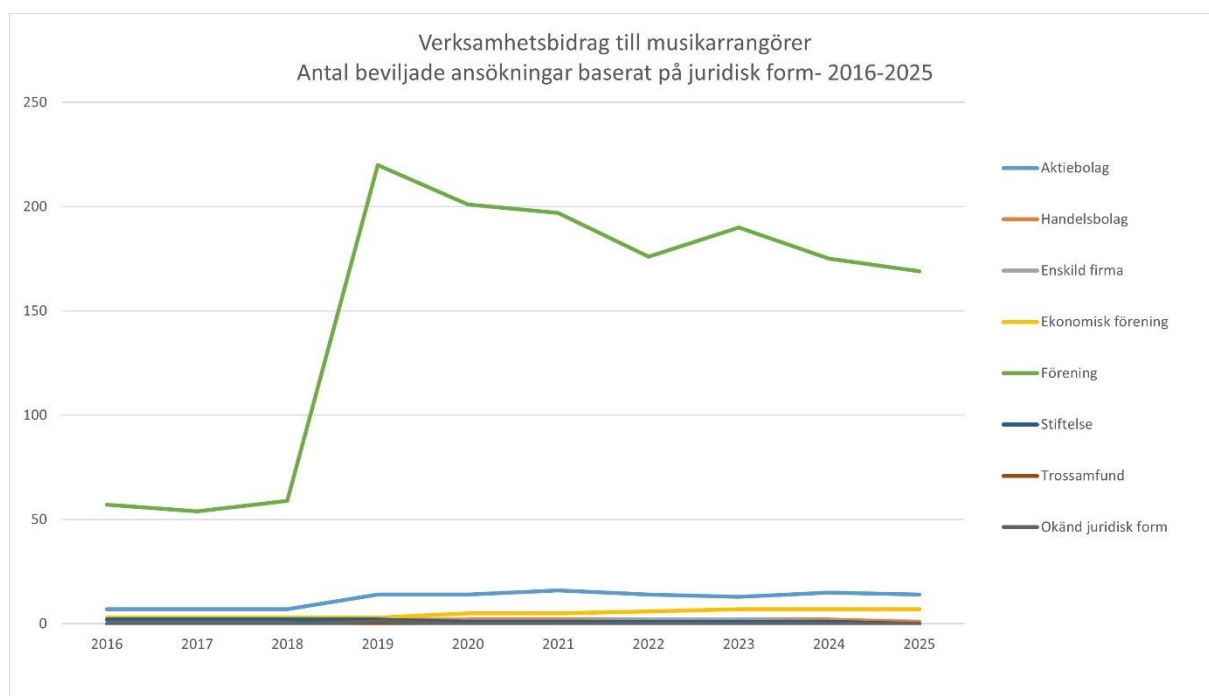
Diagrammet visar mycket tydligt på effekten av att riksförbunden inte längre kunde vidarefördela stöden. Den absoluta majoriteten aktörer som tillkommer i systemet år 2019 är just föreningar, även om övriga organisationsformer också ökar. Detta kan delvis ha att göra med att vissa riksorganisationer även har medlemmar som är företag till formen, om än inte i någon betydande omfattning. Dock finns ett undantag i en riksorganisation som bildades, eller snarare ombildades år 2017 och som har en betydande andel företag som medlemmar. Där kan fler sökande tillkommit tack vare att de fått kännedom om möjligheten att söka medel via sin riksorganisation. En av de riksorganisationer som fått stöd i perioden 2016-2018 som främst har föreningar som medlemmar utgör också en del av denna nybildade organisation, vilket dock inte bör haft stor effekt på antal sökande.

Diagrammet synliggör också effekten av pandemin. År 2021 var stora delar av verksamheterna vilande eller "ställde om" verksamheten för att möta pandemirestriktionerna och fortsätta i någon omfattning. Att verksamheter var vilande gjorde inte att behov av stöd försvann, eftersom det fortfarande finns grundkostnader att täcka för exempelvis lokaler, personal och administration.

Många kanske har bilden av att ideella föreningar inte har så stora löpande kostnader, vilket i vissa fall kan vara sant, men när det kommer till musikarrangörer bör det understrykas att många av dessa har en verksamhet av professionell art och har i vissa fall stora verksamheter med lokaler och personal. Många har en verksamhet med omfattande löpande kostnader. De drabbades med stor sannolikhet i minst lika stor utsträckning som alla företag av pandemirestriktionernas konsekvenser.

Det går också se att antalet sökande ökar successivt efter pandemin, framför allt antalet föreningar, men så även aktiebolagen. Aktiebolagen verkar dock inte återkomma år 2024 i lika stor utsträckning som föreningarna. Detta går tolka som en möjlig indikator på att återstarten för musikarrangörerna tar längre tid för de ideellt organiserade, kulturföreningarna.

Möter stödet behoven?

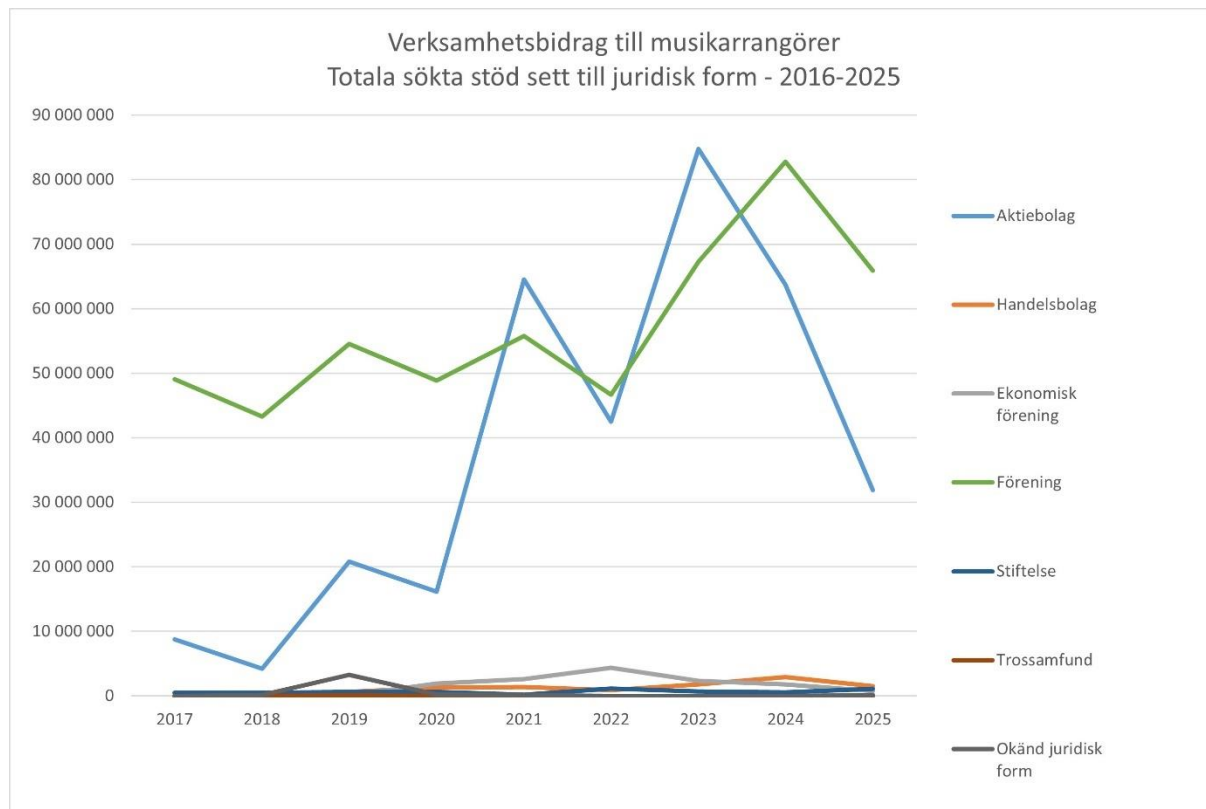


Men vad händer med antal beviljade stöd? Diagrammet ovan visar antalet beviljade stöd från Kulturrådet. Först och främst går det konstatera att Kulturrådet verkar möta upp det behov som de också orsakat genom förändringen år 2019, åtminstone till viss del. Åren minskar antalet stöd till sökande föreningar och det går även skönja att antalet beviljade stöd till aktiebolag och ekonomiska föreningar ökar.

Även om bilden till viss del rimmar med utvecklingen av antalet ansökningar så visar den också på viss utjämnande effekt. Det kan finnas en logik i detta eftersom Verksamhetsbidraget tenderar att – och syftar delvis till att – vara återkommande över tid till de sökande, för att ge långsiktiga förutsättningar.

Detta resulterar även i en inlåsningsseffekt, som Kulturrådets handläggare själva öppet talat om. Men att endast se till antal beviljade stöd räcker inte för att påvisa en sådan effekt.

Det är dock intressant att notera att antalet beviljade ansökningar till föreningar tenderar att minska, samtidigt som antalet ansökningar till aktiebolag och ekonomiska föreningar tenderar att öka.



Diagrammet ovan visar hur mycket stöd som söktes baserat på organisationsform. Här finns mer dramatiska förändringar. Först och främst går det konstatera att förvånansvärt nog så söks inte mer eller mindre pengar under pandemin i någon egentlig utsträckning från kulturföreningarna. De tenderar att uttrycka ungefär samma behov, åtminstone sett till totalen. Det betyder dock inte att behoven inte ökade, för givet endast inflation borde behovet ha ökat successivt över dessa år. Vidare, om det inte varit en pandemi skulle det mycket väl kunnat vara så att behoven från kulturföreningarna hade ökat naturligt, exempelvis framför allt år 2022 och framåt, eftersom de inte längre kunde söka medel även från Musikverket.

Efter pandemin händer något anmärkningsvärt i statistiken för kulturföreningar, då mängden sökt stöd ökar dramatiskt. En faktor kan vara Musikverket, men en stor faktor är troligen återstarten och att föreningar som av olika anledningar inte sökte under pandemiåren söker ånyo när pandemin är över. Effekten från föreningarna verkar framför allt komma år 2024. Det indikerar att de sökta behoven av stöd hos föreningarna kommer senare än hos aktiebolagen.

Det totala behovet uttryckt i sökt belopp ökar avsevärt både åren 2023 och 2024 och ökningen håller i sig, även om den minskar 2025, vilket troligen har sin förklaring att färre antal föreningar söker stödet år 2025. Om detta exempelvis beror på att föreningarna som sökt stöd under 2023 och 2024 inte beviljats och därmed inte söker igen år 2025 är en intressant fråga.

Statistiken visar* att 96 föreningar fick avslag år 2024. Av dessa sökte endast 37 stöd även år 2025 och av dessa sökande beviljades stöd till 5, varav 1 av dessa hade fått stödet flera år tidigare, dock ej år 2024. År 2023 fick 63 föreningar avslag, varav 16 hade någon gång tidigare fått Verksamhetsbidraget. 26 av de 63 provade även att söka stödet år 2024 och av dessa fick 3 sökande bifall. Av de kvarvarande 23 provade endast 12 att söka stödet år 2025. 2 av dessa fick stöd.

År 2025 sökte 248 föreningar stöd. 77 fick avslag. 46 föreningar av dessa sökande hade aldrig fått, men har sökt tidigare. 20 av de som fick avslag hade inte sökt stödet tidigare (i alla fall inte enskilt efter år 2017). Detta år beviljades 9 föreningar för första gången stöd. 4 av dem hade inte tidigare sökt stödet. Samtidigt kan konstateras att 7 föreningar som sökte stöd år 2025 och som tidigare fått stöd över flera år fick avslag. I sammanhanget kan nämnas att statistiken även visar att det var 16 föreningar som tidigare fått stöd över tid men som fick avslag år 2024, som år 2025 försöker söka igen men som då får avslag.

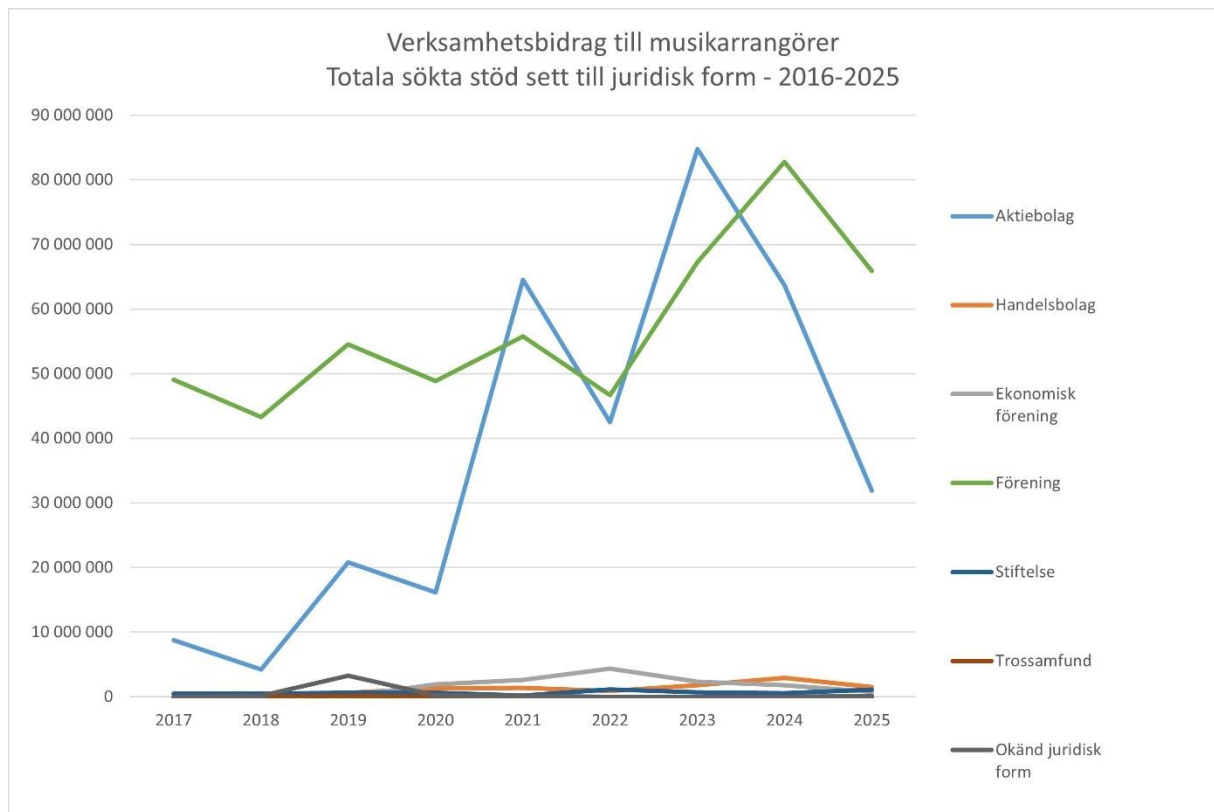
Totalt beviljades 171 föreningar stöd år 2025. Majoriteten av dessa har fått stöd över lång tid, de flesta sedan 2019, vissa ännu längre, då de sökte stödet enskilt redan innan 2019. Andra bland dessa kan alltså ha fått stöd via riksorganisationerna före år 2019.

Förnyelsegraden av antal nya sökande som beviljas Verksamhetsbidrag efter 2019 är ganska låg när det kommer till föreningar. Det är dock rätt komplext att mäta, men det rör sig om ca 25 föreningar som tillkommit bland de som löpande fått stödet över tid efter år 2019. Det tillkom många sökande föreningar just år 2019, varav många men inte alla har fortsatt att söka och få stödet.

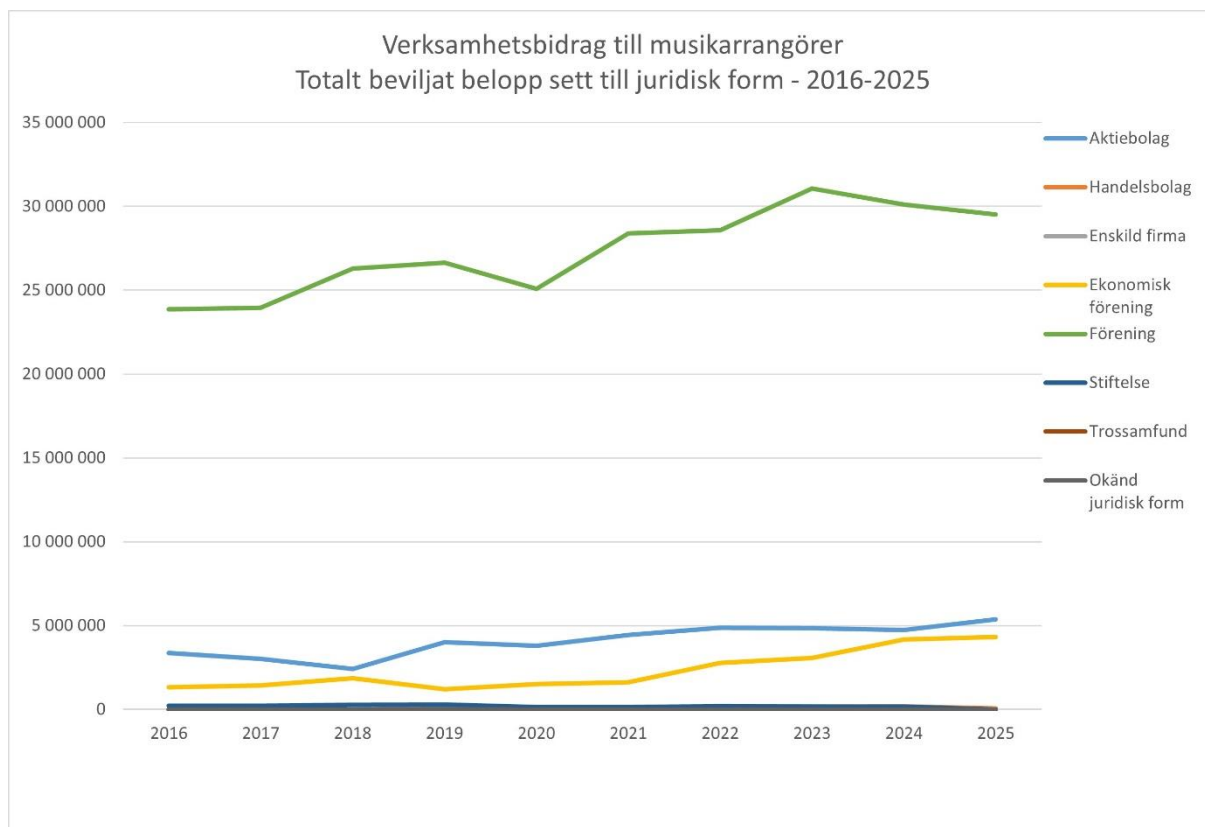
Om man ser till Kulturrådets egna uppskattningar om att det var över 200 föreningar som tog del av stöden år 2018 och till det lägger de 40 föreningar som fick enskilda stöd år 2018 så var det troligen relativt många föreningar av de som tog del av stödet år 2018 som fick stöd år 2019 i och med att 212 föreningar då beviljades Verksamhetsbidrag. Utvecklingen visar däremot på att efter 2019 är det allt färre föreningar som får Verksamhetsbidrag.

* = viss statistik osäkerhet kan förekomma, som i att det kan skilja på någon enskild sökande, beroende på vilken information som funnits tillgänglig i besluten kontra övrig tillgänglig information

Företagen tar plats

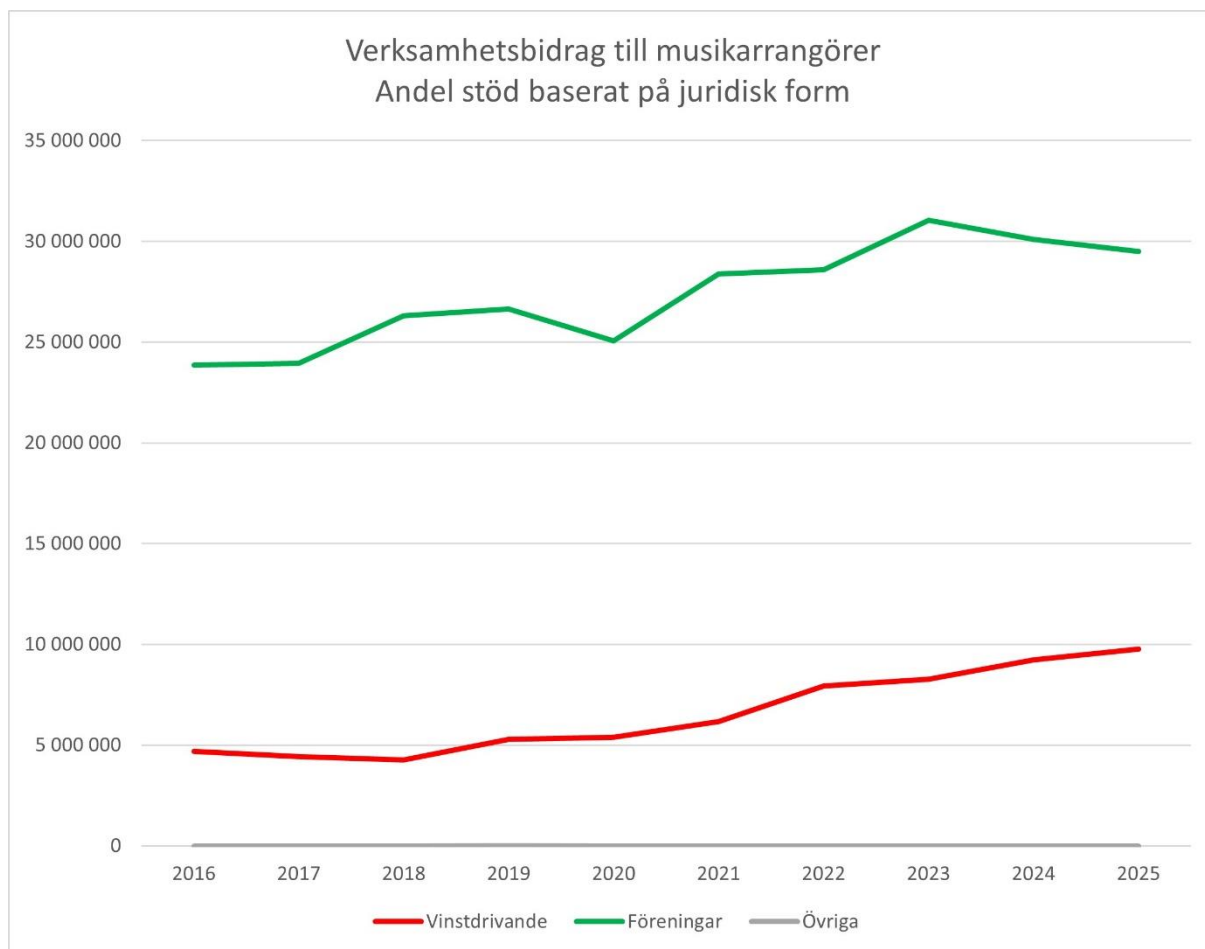


Om man återgår till diagrammet som visar totalt sökta stöd så finns en annan anmärkningsvärd förändring och det har med aktiebolag att göra. Här ser vi en spik i statistiken år 2021 när aktiebolagen för första gången sökte denna stödform under pandemin. Det adderar över 40 000 000 kr till det annars rätt stabila uttryckta behovet från sökande. Här kanske det är mer passande att använda termen söktryck. Detta minskar en aning år 2022, men år 2023 skjuter det ännu mer i höjden, det år som återstarten är ett faktum. Här söker aktiebolagen rekordmycket medel, ca 85 000 000 kr. Detta sjunker dock drastiskt år 2024 och 2025. År 2022, när den första spiken kom, fick majoriteten av de sökande aktiebolagen avslag. 44 sökte och 14 fick bifall. Av de 77 som sökte år 2025 fick endast 15 bifall.



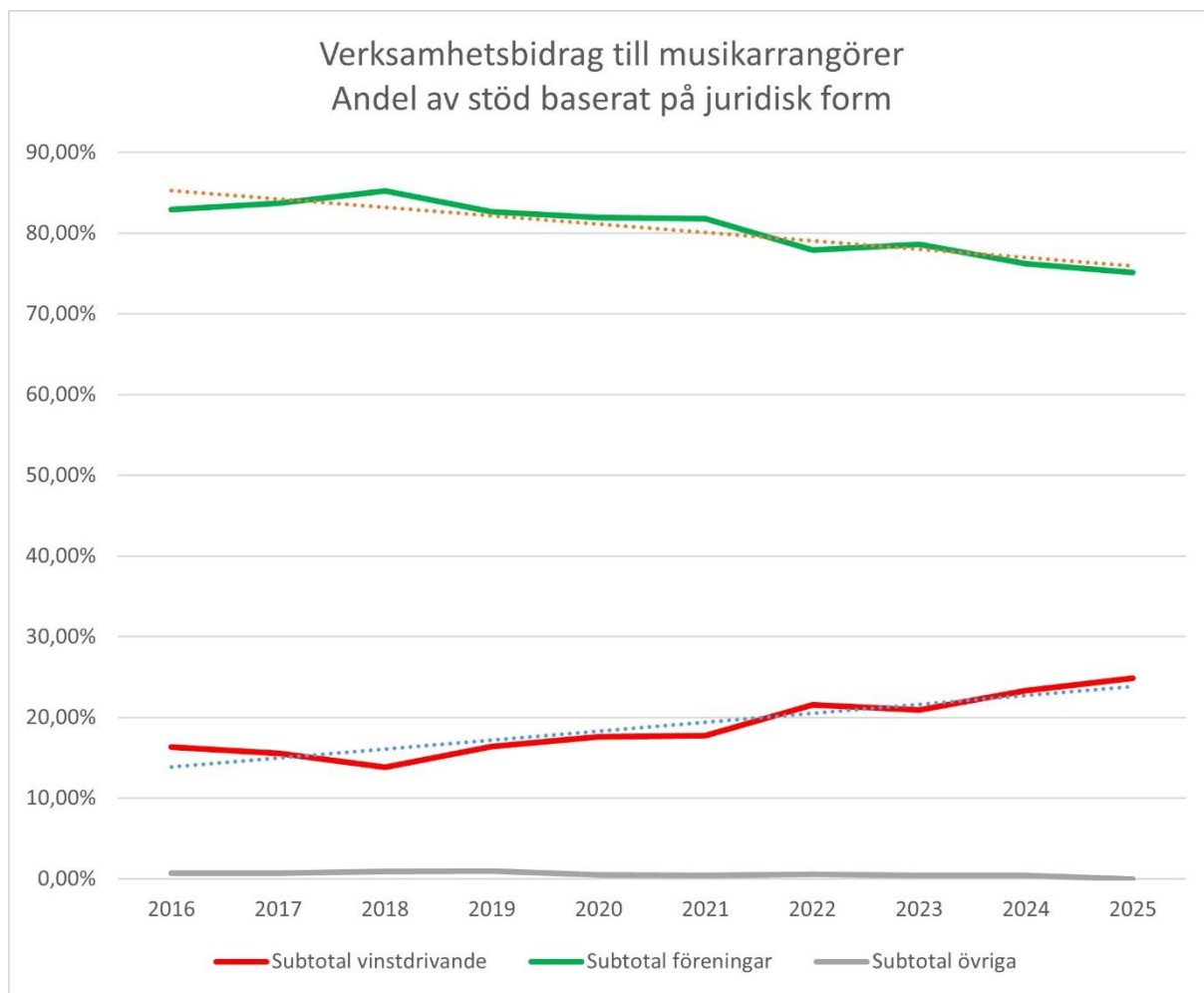
Ser man till utfallet av stödets storlek i förhållande till juridisk form så blir det däremot mer tydligt hur Kulturrådets prioriteringar ser ut. I diagrammet är stödet via riksorganisationer inräknat för åren 2016-2018 för att ge en rättvisande bild. Föreningarna får en ökad tilldelning över tid, som med stor sannolikhet framför allt beror på tillskottet till Kulturrådet som tidigare gick via Musikverket.

Samtidigt är det alltså färre antal föreningar som får stöd. Men det verkar också som att det finns andra vinnare i stödets utveckling om man tar hänsyn till hur stöden fördelas, sett till antal beviljade inom respektive organisationsform.

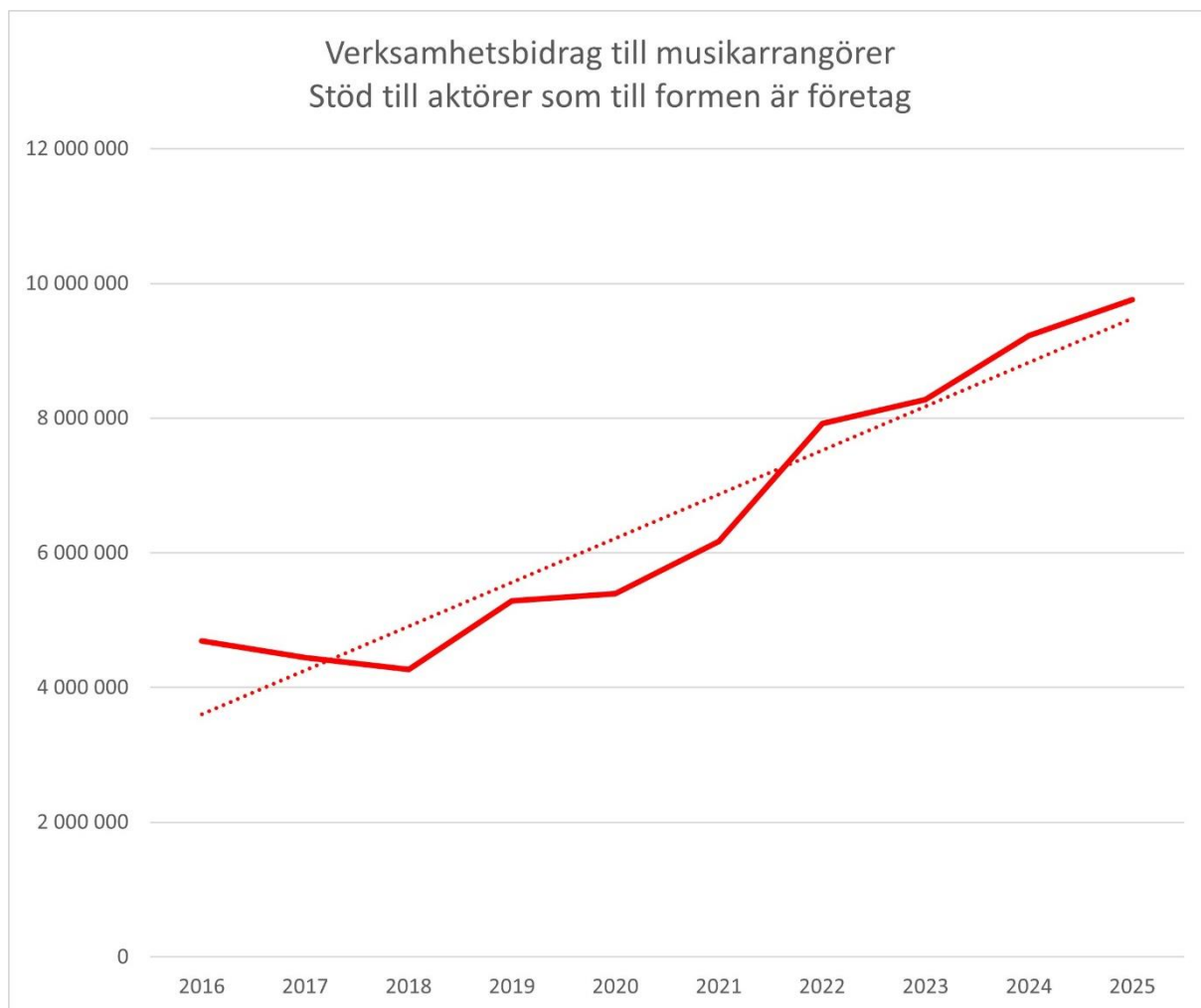


Diagrammet ovan visar fördelningen av stöd över tid till företag, vilka i normalfallet är vinstdrivande organisationer (i detta fall aktiebolag, handelsbolag, enskilda näringsidkare och ekonomiska föreningar) jämfört med stöd till föreningar. Om man endast betraktar utvecklingen av stödets omfattning så kan det tyckas att den varit relativt likartad. Föreningarnas stöd ökar med 5 632 000, vilket motsvarar en ökning med ca 24%. Under samma period ökar stöden till företagen med 5 065 000, vilket är en ökning med 108%.

Det bör betonas att som tidigare nämnt kan ett flertal av aktiebolagen ha begränsad vinstutdelning och ekonomiska föreningarna kan också ha liknande förutsättningar, exempelvis att de ägs av ideella föreningar. Det vill säga termen vinstdrivande kan i vissa fall vara aningen missvisande, men organisationsformen är i grunden densamma. Detta faktum gör dock inte trenden mindre intressant att notera.



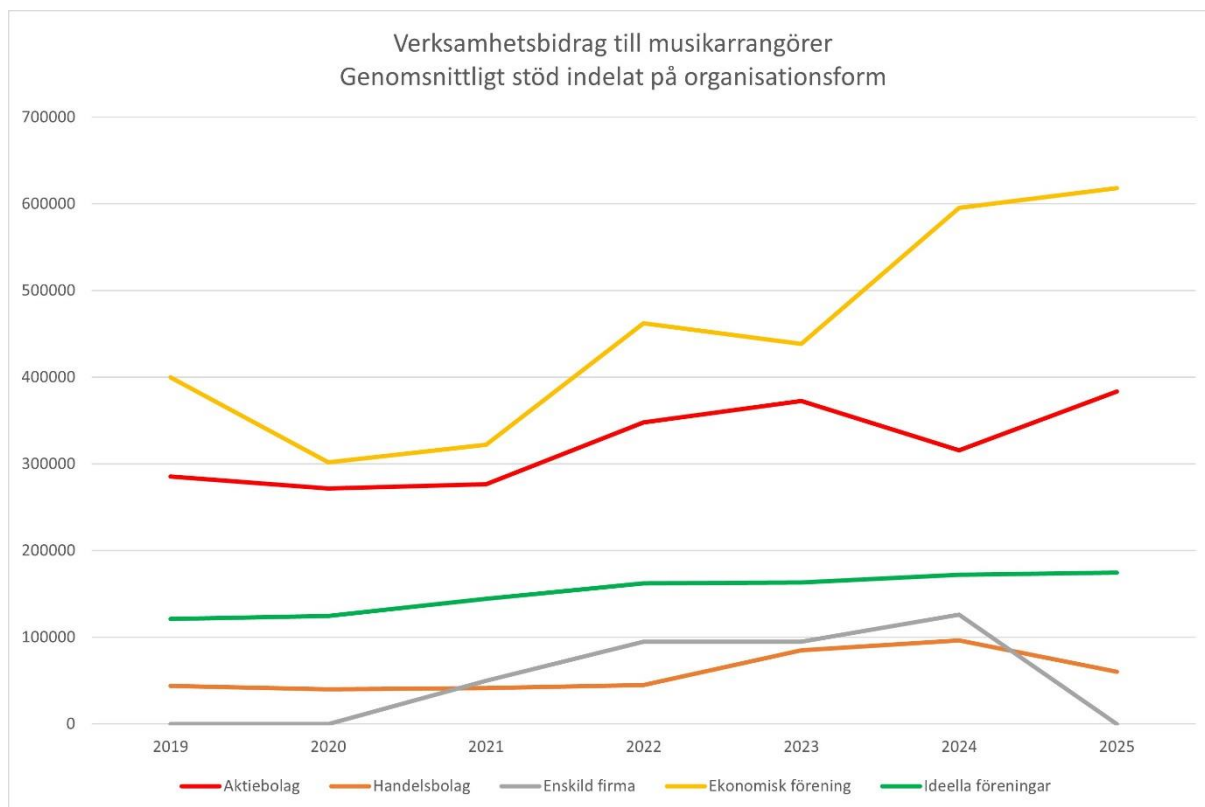
Vidare, om man slår samman andelen stöd till vinstdrivande organisationer i förhållande till totalt stöd och ställer det i förhållande till motsvarande för föreningar och övriga så framträder en mycket intressant bild. Här blir det ännu tydligare att andelen av det totala stödet som går till föreningar tenderar att minska över tid, samtidigt som stöd till företag av olika former ökar över tid. Det sker alltså en successiv omprioritering av stödet där demokratiska och idéburna strukturer får mindre andel.



Här blir det tydligt att när Kulturrådet slutar anförtro riksorganisationerna att fördela medel och lägger ett mycket större ansvar på referensgrupperna så blir kulturföreningarna förlorarna i systemet. Även om mer medel fördelas till föreningarna så är det färre antal föreningar som beviljas och medel fördelas i stället mer och mer till företag. Trenden att företag får mer stöd börjar redan år 2019 och fortsätter stadigt genom pandemin och även efter pandemin. De stöd som frigjordes i och med att riksorganisationerna inte längre fick vidarefördela medel verkar ha fördelats till fördel för företagen. Detsamma gäller för de medel som tillskjuts under pandemin och i samband med att musikverkets uppdrag ändrades. Trenden pekar alltså oavbrutet uppåt för företag, vilket indikerar att detta är en utveckling som kommer fortsätta.

År 2025 går ca 25% av det totala stödet till olika former av företag, varav 14% till aktiebolag och 11% till ekonomiska föreningar. Föreningar får dock fortfarande en stor andel av stödet, motsvarande ca 75%, men andelen minskar. Likaså är det färre föreningar som får del av denna andel av stödet, samtidigt som antalet sökande föreningar ökat.

Det går även konstatera att denna trend verkar tämligen oberoende av politiska maktskiften och därtill förändrade kulturpolitiska förhållningssätt. Där finns en intressant fråga om huruvida politiken har kännedom om dessa aspekter av stödfördelningens utfall och framför allt då dess effekter i förhållande till de nationella kulturpolitiska målen.



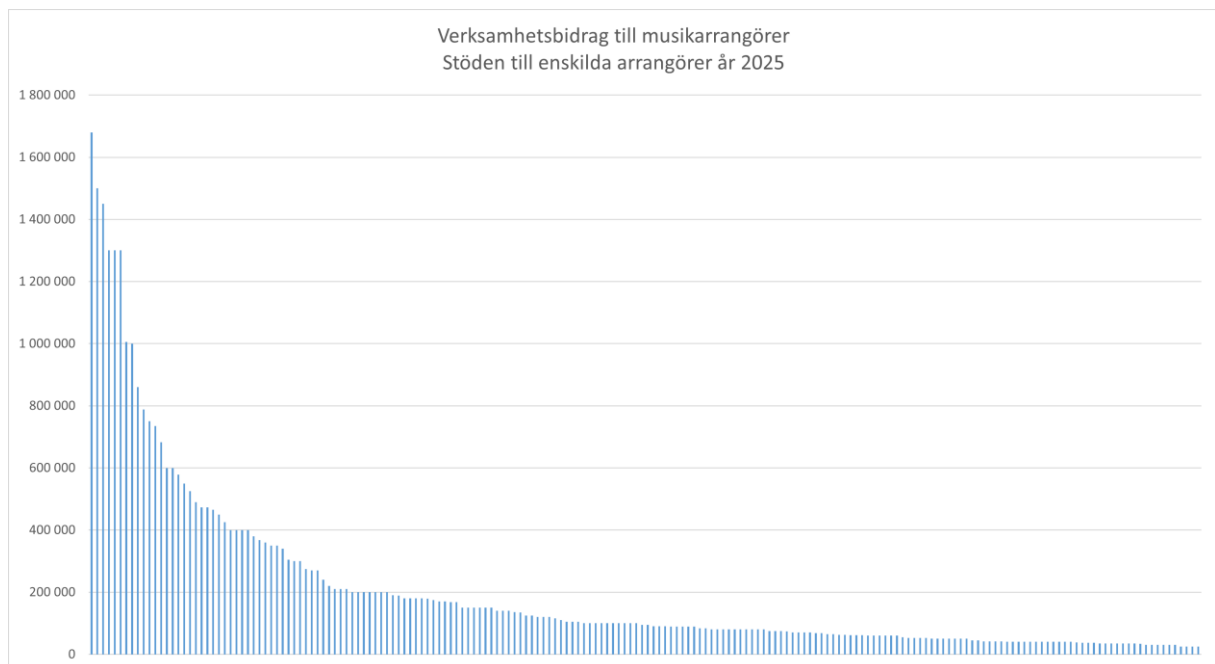
Det är stora skillnader i mängden stöd sett till organisationsform även om man ser till genomsnittet av beviljade stöd. Mellan åren 2019-2025 är det framför allt olika företagsformer som får ökade stöd. Föreningar får också ökade stöd, men jämfört med stödutvecklingen som helhet är det inte stora förändringar som sker.

År 2025 har ekonomiska föreningar det högsta genomsnittliga stödet med ca 618 000 kr. Genomsnittet av beviljade stöd till aktiebolag är ca 384 000 kr. För föreningar är genomsnittet ca 175 000 kr. Ett genomsnitt säger dock inte allt, men det ger en indikation på stödets utfall och ser man till dimensionen organisationsform så verkar företag ha en generellt mycket högre tilldelning.

Fler företag söker stödet över tid, men få av de sökande beviljas stöd. Samtidigt får denna andel företag som beviljas stöd i genomsnitt mycket högre belopp än föreningar. Detta pekar på att företag verkar ha stora konkurrensfördelar i systemet. Om det beror på att referensgruppernas bedömning är medvetna om detta och prioriterar därefter, eller om detta perspektiv inte beaktas, går inte att utläsa.

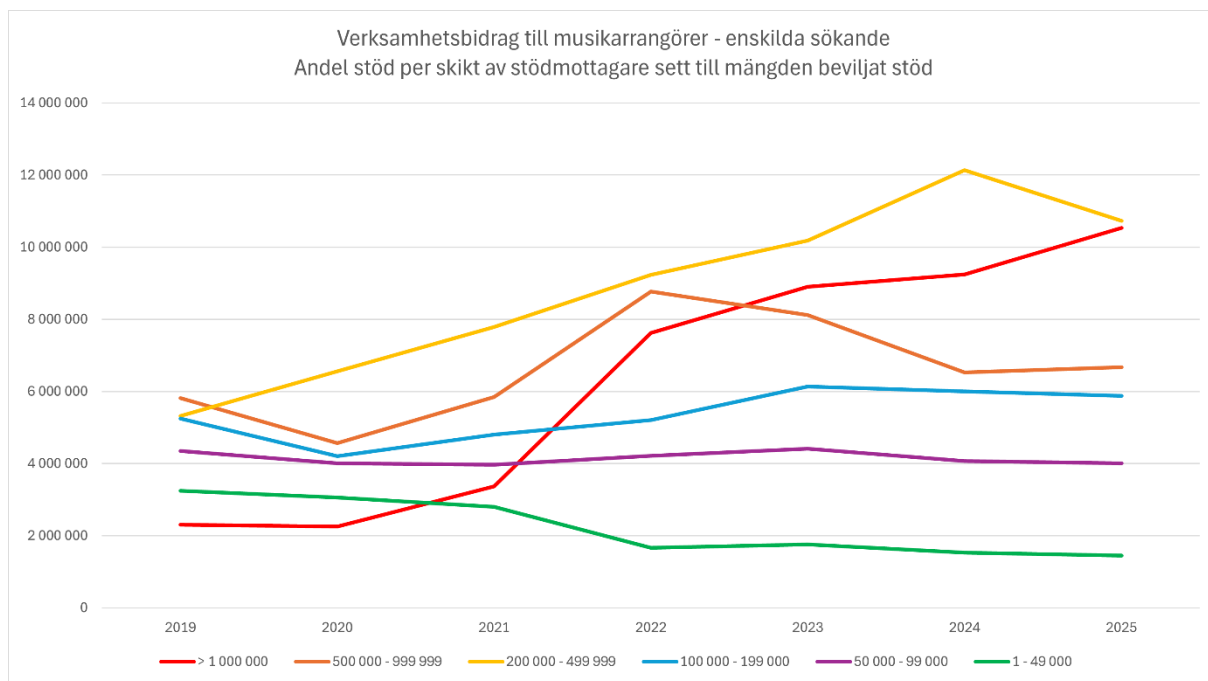
Även om statistiken som tidigare nämnt kan innehålla mindre avvikelser så går det sammanfattningsvis konstatera att om man ser till en dimension av organisationsform så framträder vissa övergripande mönster tydligt över tid, där det går utläsa att stöden till företag ökar, där det tillkommer fler sökande som beviljas stöd. Samtidigt har föreningar inte en motsvarande utveckling, snarare motsatt.

Andra intressanta frågor som också går ställa är exempelvis hur fördelningen ser ut bland enskilda sökande och om det är samma eller nya stödmottagare som tar del av stöden, när mer medel tillskjuts över tid.

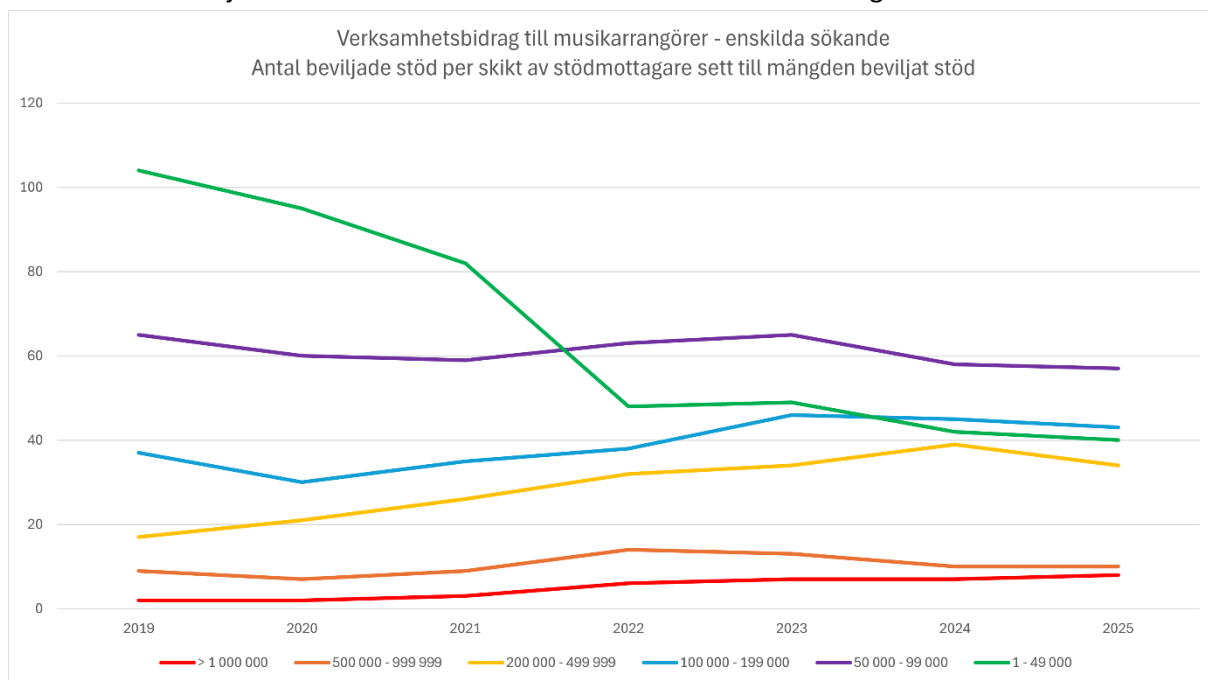


Diagrammet ovan visar fördelningen av stöd mellan alla enskilda sökande musikarrangörer år 2025. Det framstår tydligt att det verkar finnas ett fåtal sökande som erhåller en stor andel av stödet, en aningen större andel sökande som delar på ytterligare en betydande andel, samtidigt som väldigt många sökande delar på kvarvarande medel. Detta påminner åtminstone i detta perspektiv om hur fördelningen av stöd till riksorganisationerna ser ut. Det verkar finnas olika skikt av stödmottagare där skillnaderna i mängden stöd är väldigt stora.

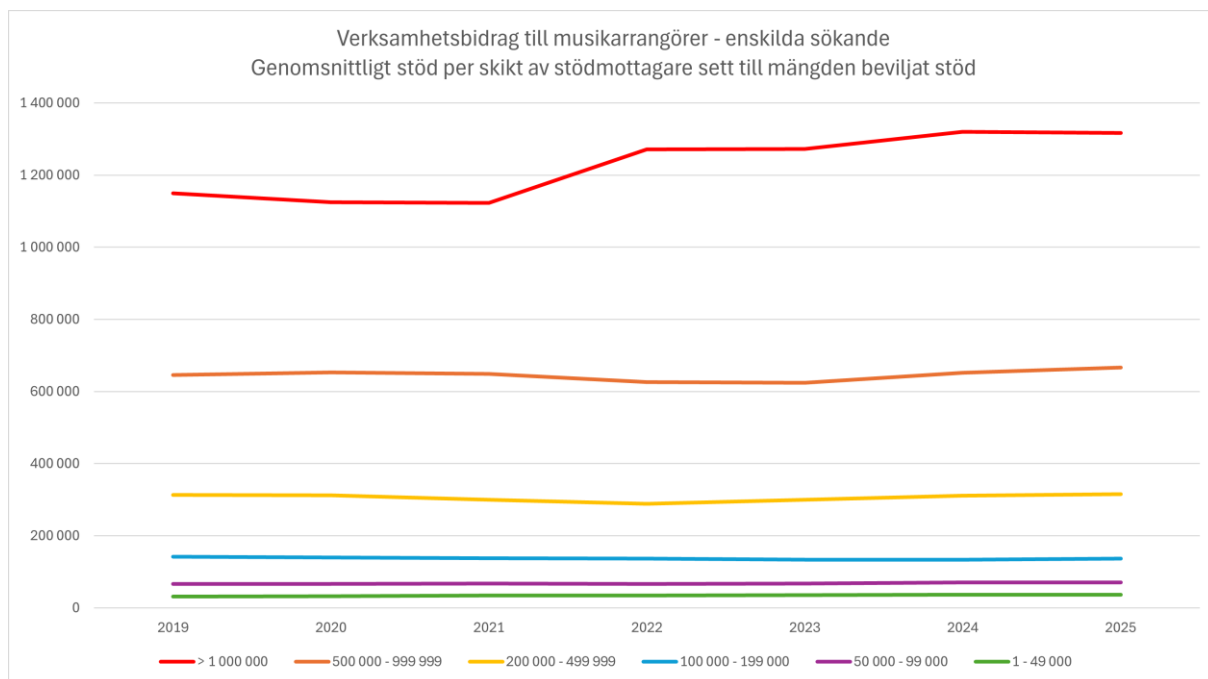
Det blir tyvärr väldigt svårt att synliggöra stödutvecklingen över tid för samtliga sökande i ett linjediagram, då det rör sig om flera hundra organisationer. Däremot går det att synliggöra utvecklingen för olika grupperingar.



Diagrammet visar utfallet om man delar in de sökande i olika skikt beroende på hur mycket medel som beviljas till sökande och därefter betraktar stödets utveckling över tid. Detta visar på starka trender att mängden medel ökar över tid till skikten av stödmottagare som får mer än 200 000 kr per sökande. Det verkar också som att det finns någon slags omfördelning där det skikt som beviljas mellan 500 000 kr och 999 999 kr minskar i takt med att beviljade belopp på över 1 000 000 ökar. De två skikt som beviljas minst medel tenderar att minska i samlad tilldelning.



Om man jämför utfallet av mängd stöd per skikt med antal sökande som beviljas stöd per skikt så ser man att antalet sökande som beviljas mest medel ökar i antal över tid. Den mest dramatiska förändringen sker bland de som beviljas minst medel, som minskar drastiskt över tid.



Om man då ser till genomsnittligt stöd per skikt av sökande så tenderar det att vara rätt oförändrat förutom det skikt som beviljas mest medel.

Sammantaget pekar dessa tre diagram på en tydlig trend. Kulturrådet prioriterar att öka stöden till de som mottar mest stöd. Detta sker på bekostnad av de som får minst stöd, vilka minskar drastiskt i antal över tid. Det sker också en successiv omfördelning av stöd som leder till att färre sökande får mer medel och att allt färre sökande beviljas stöd.

I detta sammanhang är det också viktigt att påminna om att Kulturrådet under perioden fått utökade anslag som gjort att den totala mängden stöd ökat. Effekten av detta är att stöden koncentreras till sökande som beviljas de största stöden.

År 2019 var det endast 2 sökande som fick mer än 1 000 000 i verksamhetsbidrag. År 2025 är det 8, vilket är en fyrdubbling. Sökande i de två därpå följande skikten, det vill säga de som beviljas mellan 200 000 upp till 999 999 kr var 26 till antalet år 2019 och 44 till antalet år 2025, det vill säga nära på dubbelt så många. Motsatt trend går se till de två skikt som får minst tilldelning per sökande. Där var det år 2019 hela 169 sökande som fick stöd och den siffran sjunker till 97 sökande år 2025.

År 2025 delar alltså 8 sökande på 10 535 000 kr, alltså en fjärdedel av stödet. 44 sökande delar på 17 403 000 kr, vilket nästan uppgår till hälften av stödet. Därefter delar 140 sökande delar på det kvarvarande, 11 324 000 kr. Här framstår tre tydliga skikt av sökande, precis som i fallet med riksorganisationerna och fördelningen av medel är mycket ojäm, där ett fåtal sökande mottar mycket stor andel av stöden. 4% av sökande delar på ca 25% av stödet år 2025. 22% delar på ca 50% av stödet och resterande 72% av sökande delar på de kvarvarande ca 25%.

De flesta av de som tilldelas stöd år 2025 tenderar att ha sökt och fått stödet minst en gång tidigare, men det finns några undantag varje år. Vissa sökande faller ifrån då de inte söker stödet följande år. Någon enskild som fått stöd över tid men avslag år 2024 får åter beviljade stöd år 2025. Några sökande som fick avslag år 2024 men som tidigare fått stöd över tid sökte även 2025 och fick avslag.

Några sökande som tidigare år fått stöd får också avslag år 2025. Ingen av dessa har föregående år beviljats mer än 200 000 kr. Det finns dock ingen direkt gemensam nämnare, men något som förenar merparten är att det handlar om traditionellt etablerade musikaliska uttryck/genrer och att de är medlemmar i något av de riksförbund som samverkar, vilka också fått minskade stöd de senaste åren. Även om det inte är ett direkt samband så går det alltså skönja en motsvarande trend till avslag för medlemmarna i dessa förbund.

Förnyelse och förändring

Graden av förnyelse, alltså hur många nya sökande som beviljas ett verksamhetsbidrag är svår att mäta exakt och på ett rättvisande sätt, då det egentligen inte säger så mycket om man endast ser till antal. Kulturrådet skriver i samlingsbeslutet för år 2025 att 18 nya aktörer tillkommit "...som inte uppbär detta under 2024".

Om man ser till de 18 som Kulturrådet listar som nya för just år 2025 så tilldelas dessa 18 aktörer tillsammans 2 654 000. En aktör tilldelas 1 000 000 kr. Resterande delar alltså på 1 654 000 kr vilket motsvarar ett genomsnittligt stöd på 97 294 kr. 4 sökande tilldelas mer än 100 000 kr, som mest 300 000 kr. Övriga sökande delar på kvarvarande medel. Om man ser till organisationsform får 2 aktiebolag ca 50% av tilldelningen av stöd. Den aktör som tilldelas 1 000 000 är ett aktiebolag som har säte i Sveriges näst största stad, som dock tidigare har sökt och fått stöd i form av ett mindre belopp, men har inte sökt stödet de tre föregående åren upp till år 2025. Om man jämför med föregående tilldelning är det en ökning med 400% för denna aktör, vilket sett till att det dessutom är ett av de högsta beviljade beloppen sticker ut rejält.

Just denna tilldelning om 1 000 000 kr år 2025 sticker även ut historiskt som ett av de största beloppen som tilldelats en ny sökande under perioden statistiken omfattar. Det finns historiskt en annan sökande som också fått en stor tilldelning vid vad som till synes är en första ansökan, men detta rör sig om en ombildning av en verksamhet som tidigare uppburit större stöd.

Det är dock anmärkningsvärt att Kulturrådet i beslutet väljer att skriva fram antalet nya som beviljas stöd på ett sätt som endast tar hänsyn till föregående år och inte ser till stödet över tid, vilket borde vara den mest intressanta faktorn att se till gällande ett Verksamhetsbidrag som syftar till att ge långsiktiga förutsättningar. I själva verket är det endast 9, alltså hälften av de 18 som aldrig tidigare fått Verksamhetsbidrag (åtminstone inte efter år 2018).

Av de kvarvarande 9 är 8 aktörer som tidigare tilldelats stöd fram till och med 2023, men som inte sökte stödet år 2024, som åter får stöd år 2025. Det vill säga det är ingen egentlig förnyelse som sker här. Den nionde aktören hade stöd senaste år 2021 och dessförinnan. Det är alltså endast 9 aktörer och inte 18 som bör betraktas som "nya" för år 2025. Det betyder att av 320 sökande gavs 192 bifall, varav det var 9 sökande som för första gången fick ett Verksamhetsbidrag. Totalt tilldelades dessa nya 859 000 kr. Förnyelsen omfattar alltså egentligen ca 2% av det totala stödet som tilldelas 3% av totala antalet sökande.

År 2024 skriver Kulturrådet att de beviljat stöd till 22 aktörer som inte uppbär detta under 2023. Totalt omfattar stöden till dessa 22 sökande 2 204 000 kr. Detta år får en av dessa 300 000. Övriga beviljas upp till 200 000 kr i stöd. Om man undantar den aktör som får 300 000 kr är genomsnittet 90 677 kr, vilket rimmar väl med år 2023. Även år 2024 har aktiebolag en hög tilldelning bland

nyttillkomna. Två sökande, alltså 9% av sökande delar på 18% av medlen, varav en sökande alltså tilldelas 300 000 kr.

Samma fenomen som år 2025 upprepar sig alltså år 2024. Av 22 som Kulturrådet framställer som nya stödmottagare har 15 tidigare fått stödet, varav 14 år 2023. De 7 sökande som inte tidigare fått Verksamhetsbidraget delar på 814 000 kr vilket motsvarar 116 286 kr i genomsnitt per sökande. Detta motsvarar 2% av det totala stödet, som alltså 7 av 382 sökande omfattas av. Noterbart är också att 3 av dessa återkommer inte år 2025 med nya ansökningar. Övriga fyra får beviljade stöd även år 2025.

För år 2023 skriver Kulturrådet att det är 35 sökande som inte uppburit stödet år 2022 som beviljas. Det är dock hela 22 av dessa som tidigare uppburit stöd, varav 14 år 2021 och resterande så sent som 2020. Det finns ett tydligt samband med pandemin, där dessa då inte sökt stödet år 2021 och år 2022, men återkommer 2023 i och med återstarten. En stor del av det som skrivs fram i perspektiv av förnyelse är alltså inget annat än vad som borde beskrivas som en återgång till hur det såg ut innan pandemin.

År 2023 är det 13 sökande som inte tidigare fått Verksamhetsbidraget som delar på 1 810 000 kr, vilket motsvarar ca 4,5 procent av stödet. Dessa 13 nya sökande som beviljas verksamhetsbidrag kan framstå som ganska många men det bör ställas i relation till de 201 sökande som får fortsatta stöd och att 3 sökande som tidigare fått stöd också fick avslag år 2023. Givet dock att det är återstartsåret och det har varit enorma omställningar för musikarrangörerna, så är det inte så konstigt att det finns en viss förändring bland de sökande, snarare kanske mer anmärkningsvärt att det inte syns ännu mer.

Det är alltså värt att notera att Kulturrådet väljer att skriva fram perspektiv av förnyelse i stöden på ett sätt där det inte framgår att många av de sökande som framställs som nya för året tidigare uppburit ett verksamhetsbidrag. Om man som utomstående tar del av samlingsbeslutet och saknar möjlighet att jämföra detta med hur stödets fördelning sett ut över tid så är det svårt att mena på att stödet inte går till för stödformen nya aktörer i motsvarande omfattning. Det som skrivs fram är inte felaktigt men för med sig en i sammanhanget betydande otydlighet kring förnyelse av bidragsmottagare som döljer omfattningen av in- och utlösningseffekt som stödets utveckling resulterar i över tid. Det skulle gå att mena på att sättet det skrivs fram på riskerar att bli vilseledande.

Graden av förnyelse är alltså något som bör betraktas utifrån fler perspektiv än vad som framställs i samlingsbeslutet. Ett annat perspektiv är se till geografisk fördelning, där Kulturrådet i samlingsbeslutet listar län. Sett till de som Kulturrådet listat som nya stödmottagare för respektive år går det konstatera att år 2023, då det tillkom flest "nya", så tilldelas fem av dessa från Kalmar län totalt 230 000 kr, fyra från Södermanland delar på 120 000, fyra från Östergötland delar på 260 000, samtidigt som fyra sökande från Skåne delar på 800 000, fem från Västra Götaland delar på 488 000 kr, två från Västernorrland delar på 600 000 och tre från Uppsala delar på 600 000 kr. Dalarna, Gävleborg, Halland, Norrbotten, Stockholm, Värmland, Västmanland och Örebro har en sökande vardera som får stöd. Det är alltså ganska stor koncentration av medel till storstadsregioner och kusten. Stockholm sticker dock ut med endast en av de "nya".

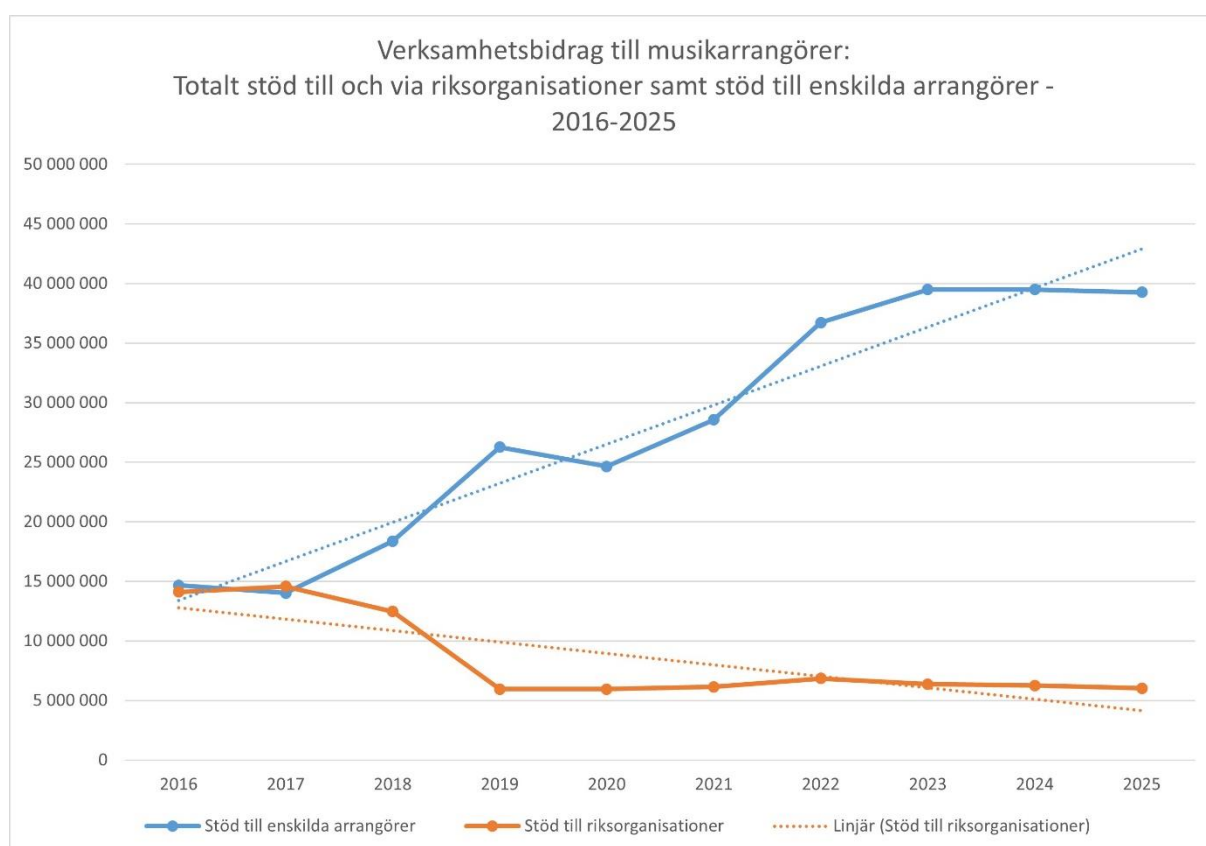
År 2023 är det en sökande från något av de fyra nordligaste länen som tilldelas stöd. År 2024 är det inga nya sökande från något av de fyra nordligaste länen och år 2025 är det två sökande från Norrbotten som tilldelas stöd. Det vill säga efter pandemin är det väldigt få nya aktörer från den del av landet som täcker halva landets yta som beviljas Verksamhetsbidrag.

Det går se till fler dimensioner, exempelvis musikaliska uttryck/genrer. I det fallet saknas för närvarande tillräckliga data för att det i denna rapport ska gå att uttala sig med tillräcklig säkerhet kring vilka uttryck som omfattas. Det går dock med befintliga data att med hög säkerhet uttala sig om de som inte inkluderas i stöden, exempelvis alternativa subkulturer, vilka tilldelats ca 0,3% av det samlade stödet över tid sedan 2019. Endast två av sex sökande aktörer inom detta område har beviljats Verksamhetsbidrag och dessa placerar sig alltså i skiktet av de stödmottagarna som tilldelas minst medel.

Sammanfattningsvis är det en rätt låg grad av förnyelse över tid, vilket pekar på en tydlig inlåsnings effekt. De sökande som av myndigheten uppges beviljas nya stöd för ett innevarande år verkar i hög grad vara sökande som tidigare uppburit Verksamhetsbidraget. En stor mängd sökande avslås och få nya tillkommer, vilket indikerar en tydlig in- och utlåsnings effekt.

Riksorganisationernas roll över tid

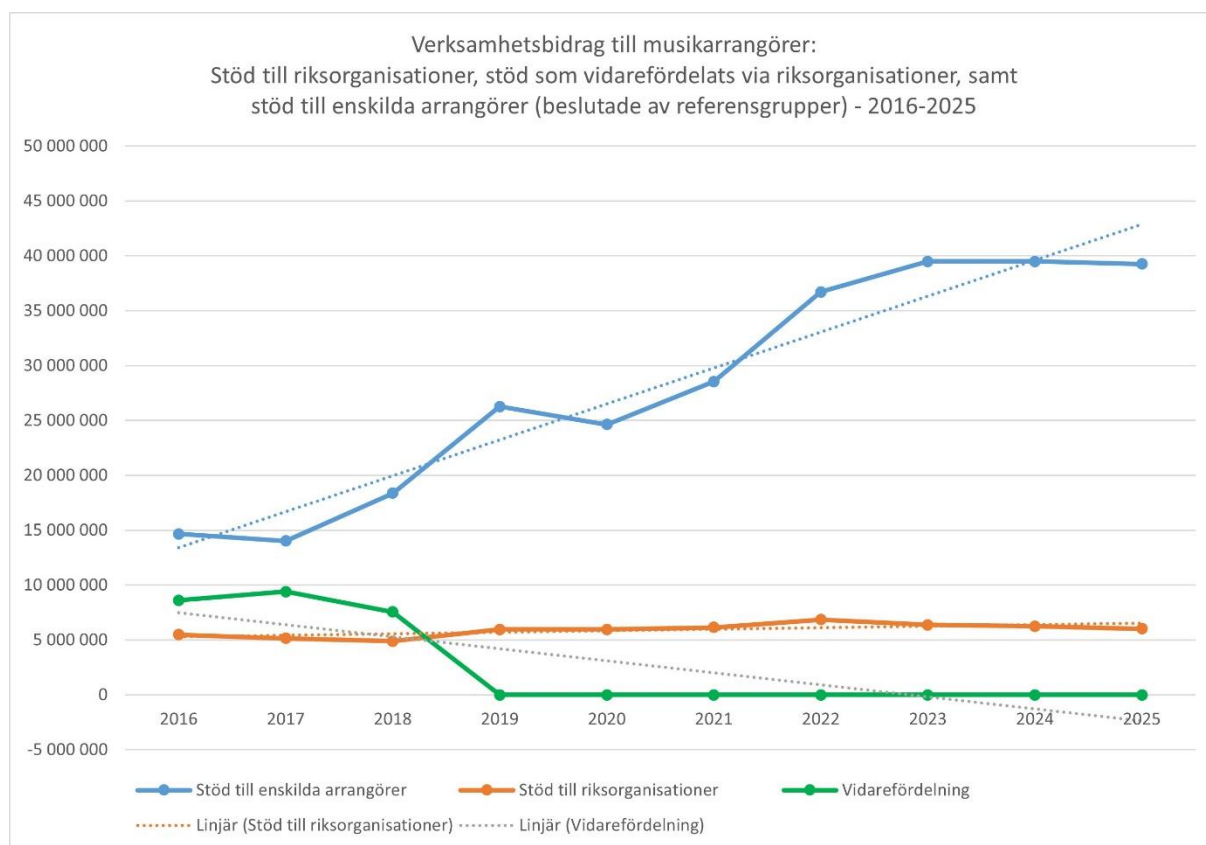
Det är mycket tydligt att den förändring som Kulturrådet införde år 2019 har haft stor påverkan på de sökande och stora effekter på stödets fördelning. Det finns dock många dimensioner av detta och det är inte heller enkla förklaringar, även om det går att se på olika trender. Exakt hur stor betydelse förändringen 2019 haft är svårt att svara på, men det kan vara en av de mest betydande förändringarna som skett över tid. En av de viktigaste frågorna att ställa i detta sammanhang är nog huruvida förändringen varit till det bättre eller sämre för musikarrangörerna över tid. Gav reformen önskad effekt?



Diagrammet ovan visar vad som händer med stöden år efter år 2018 sett till mängden stöd som gick via riksorganisationerna och hur mycket som referensgruppen beslutar över. Fram till och med 2018

kunde riksorganisationerna som sagt fördela stöd, samt göra andra satsningar för sina medlemmar. 2019 försvann den möjligheten. Kvar fanns det centrala stödet till riksorganisationerna, som därefter inte utvecklats. Tvärtom, vilket statistiken för riksorganisationerna visar på så har det försämrats för många. Endast en aktör har haft framgång och intressant nog är det den aktör som samlar just många företag som medlemmar, något som rimmar med utvecklingen av stöden sett till organisationsform.

Diagrammet visar att när Verksamhetsbidragets omfattning ökar så är det med tonvikt på de enskilda sökande. Riksförbunden tilldelas inga ökade resurser, trots att det tillkommer 24 miljoner som bland annat ska avse just "...verksamheter som bidrar till att stärka den nationella infrastrukturen.". Det är framför allt referensgruppen som får ett allt större inflytande över medlen.



Innan förändringen hade riksorganisationerna en andel medel som de kunde använda på ett sätt som tydligt stärkte de nationella infrastrukturerna. Med det inte sagt att det nödvändigtvis var de bästa sätten eller att det gynnade alla. Det fanns som sagt även kritik mot modellerna och sättet Kulturrådet fördelade medel.

Vilka vore alternativen? Denna rapport kommer inte kunna belysa alla dimensioner av stödgivningen, givet de data som finns tillgängliga och som hunnit analyseras, men endast sett till organisationsform väcker statistiken frågor om stöden till och förutsättningarna för det fria och ideellt organiserade kulturlivets strukturer inom musikområdet.

Sammanfattning

Det krävs fördjupad analys för att verkligen kunna se vidden av de förändringar som skett i stödgivningen som påverkat förutsättningarna för Sveriges musikarrangörer över tid. Det går konstatera att det sammanlagda stödet inom ramen för Verksamhetsbidraget till de enskilda aktörerna har ökat mycket över tid, delvis till följd av tillskottet från Musikverket.

Trots detta delar allt färre sökande på medlen över tid och allt fler av de som får ta del av de ökade medlen är företag i form av aktiebolag och ekonomiska föreningar. Det är också stora skillnader på hur mycket medel som tilldelas de sökande. Få stödmottagare delar på en stor andel av stödet och det går utläsa olika skikt av stödmottagare. Medlen koncentreras alltmer till fördel för de största stödmottagarna, däribland flera aktiebolag och ekonomiska föreningar. Ekonomiska föreningar har det högsta genomsnittliga stödet, följt av aktiebolag. Genomsnittsstödet till kulturföreningar är mindre än hälften av detta.

På 10 år har det totala stödet till kulturföreningar ökat med 24% samtidigt som det totala stödet till företag har ökat med 108%. Det sker en successiv och kontinuerlig omfördelning av stödet, från kulturföreningar till företag.

Omfattningen av det totala stödets tenderar dock att minska en aning år 2024 och 2025, samtidigt som behovet, framför allt från föreningslivet ökar, troligen till följd av att återstartsperioden av statistiken att döma är mer utdragen för det ideellt organiserade kulturlivets infrastrukturer i jämförelse med näringslivet.

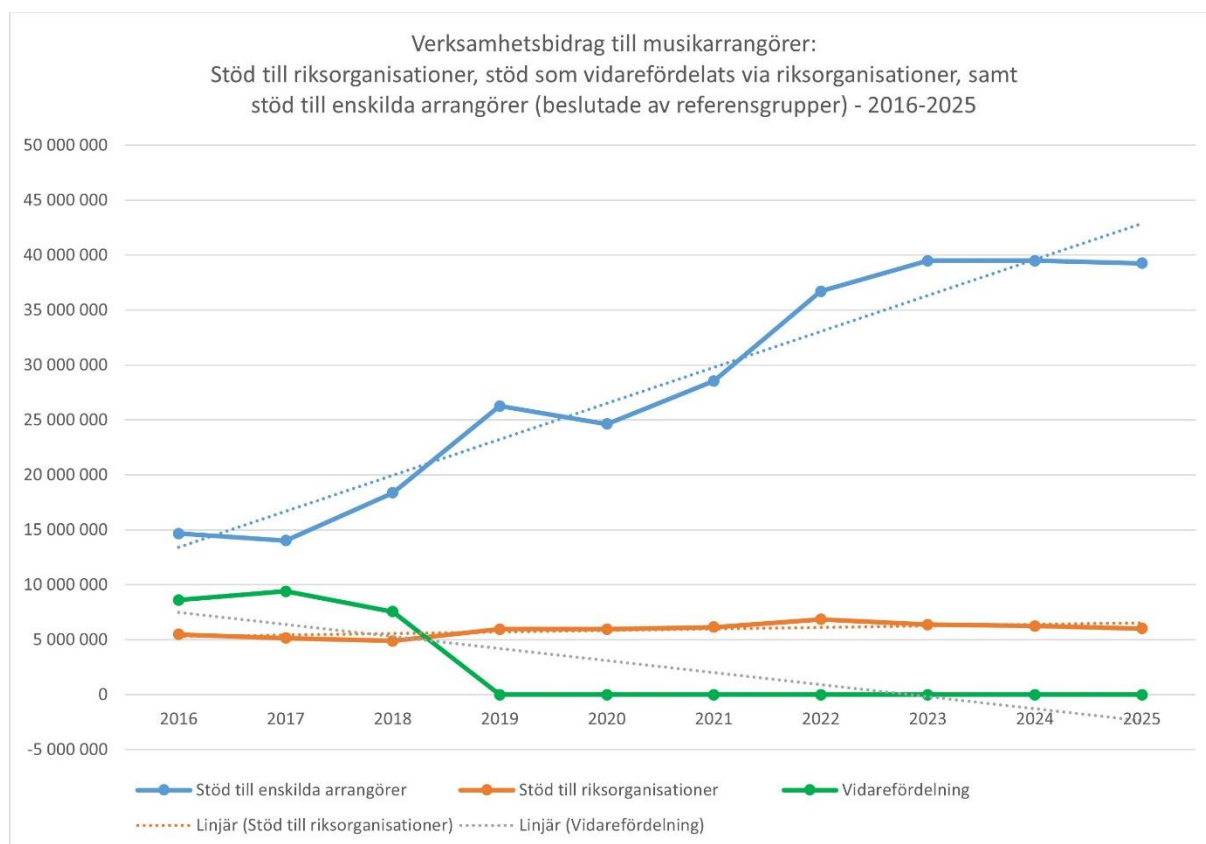
Stödets totala omfattning möter inte på långa vägar de av sökande uttryckta behoven, framför allt inte över längre tid och det är en sluttande kurva. År 2025 mötte stödet mindre än 40% av det uttryckta behovet från de sökande. Det är dock framför allt företagen som står för de mest dramatiska ökningarna i totalt sökt belopp inom stödformen, troligen delvis till följd av pandemin. Kulturrådet verkar dock möta upp detta behov och det på bekostnad av stöd till kulturföreningarna. Förnyelsegraden av nya som beviljas stödet är låg, där tilldelas ca 2% av det totala stödet 3% av totala antalet sökande.

Riksorganisationernas roll och förutsättningar har också förändrats till följd av omställningarna. Kulturrådet har valt att omöjliggöra för riksorganisationerna att kunna fördela stöd till sina medlemmar på kontinuerlig basis. Detta verkar ha medfört att många mindre arrangörer förlorat möjligheten till stöd. Mer om stöden till riksorganisationerna har rapporten behandlat även i tidigare kapitel.

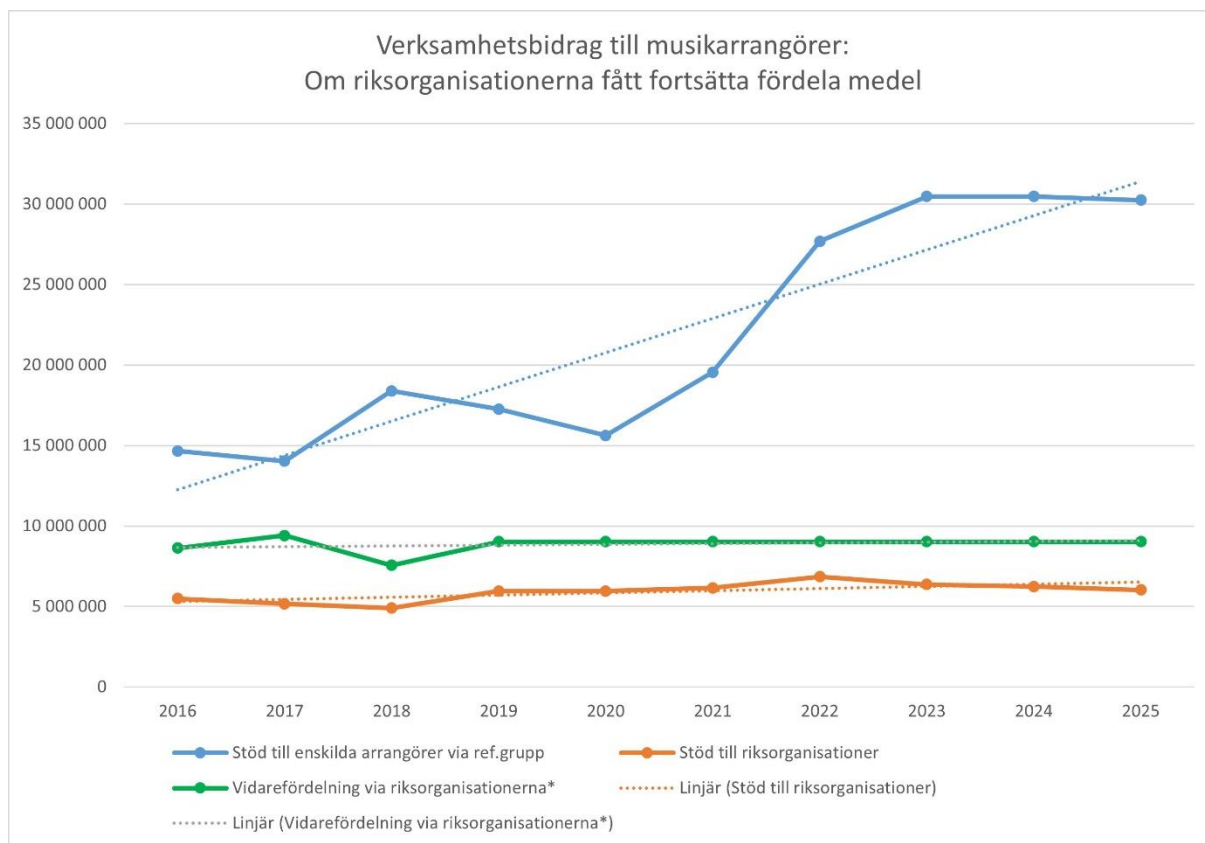
Det går att peka på en tydlig inläsningseffekt av medlen, samt en utläsningseffekt av aktörer även när det kommer till de enskilda arrangörerna. De demokratiska och ideellt organiserade kulturföreningarna verkar vara förlorare i förändringen både sett till antal stödmottagare som till stödets storlek.

Kapitel 7: Diskussion

Fördelning via riksorganisationerna – fanns andra alternativ?



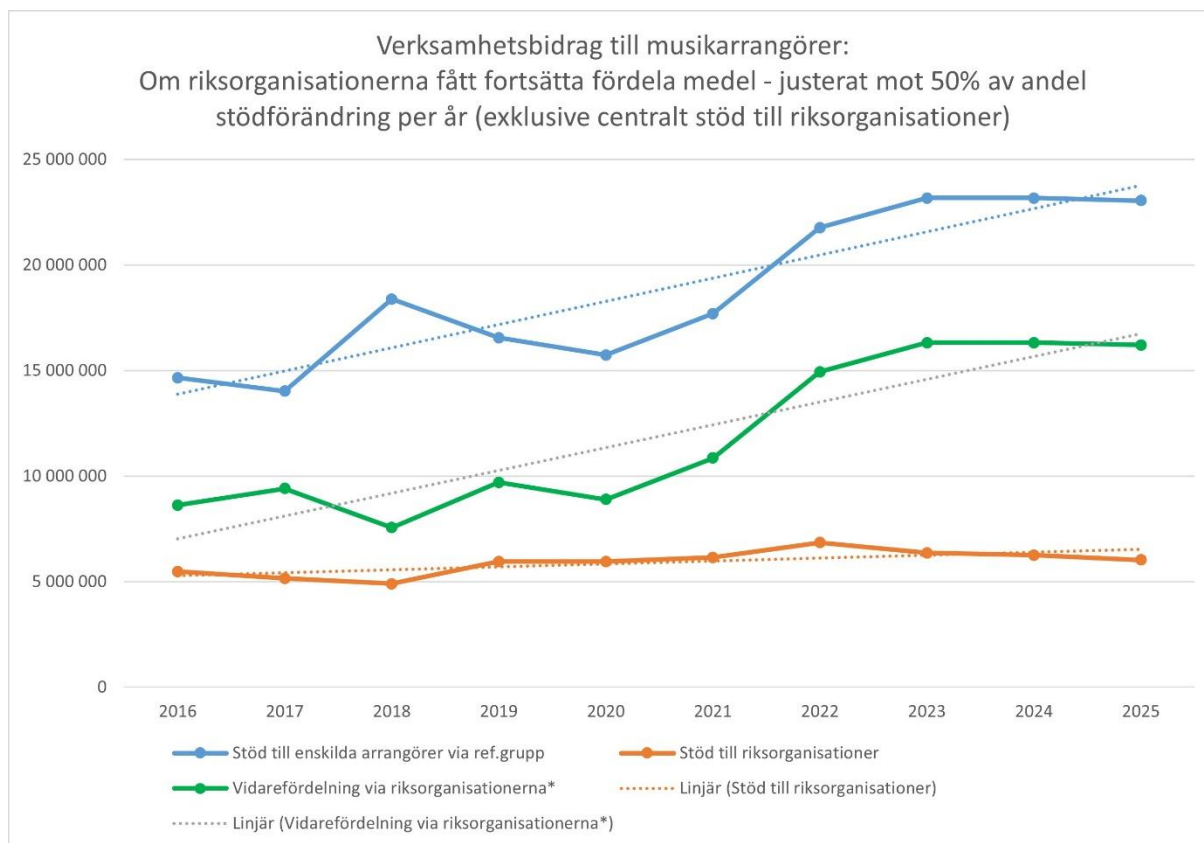
Som tidigare påvisats har Kulturrådets förändring av möjligheter för riksorganisationer att fördela stöd till sina medlemmar fått stora konsekvenser för riksorganisationerna, samtidigt som mängden medel som referensgruppen fördelar till enskilda sökande arrangörer har ökat dramatiskt därefter. Hade det kunnat se annorlunda ut? Det finns många svar på den frågan, men ett väldigt uppenbart alternativ vore om Kulturrådet valt att inte ta ifrån riksorganisationerna möjligheten att med vidarefördelning och andra insatser kunna stärka sina medlemsorganisationer.



Om man antar att riksorganisationerna fått fortsätta fördela stöd även efter 2019 och det stödet varit oförändrat, baserat på ett genomsnitt av denna del av stöden år 2016-2017, så hade det kunnat se ut som ovan. Kulturrådet hade på det sättet faktiskt ändå kunnat fortsätta att dela ut en rätt hög andel av Verksamhetsbidraget via sina referensgrupper.

I stället valde Kulturrådet att minska armlängden till de enskilda arrangörerna och gå förbi riksorganisationernas demokratiska strukturer. Alternativet kunde varit att referensgruppernas uppdrag varit att bedöma de enskilda ansökningarna och att således fördela ansvaret för musikarrangörerna till viss del mellan myndigheten och de demokratiska infrastrukturerna i civilsamhället.

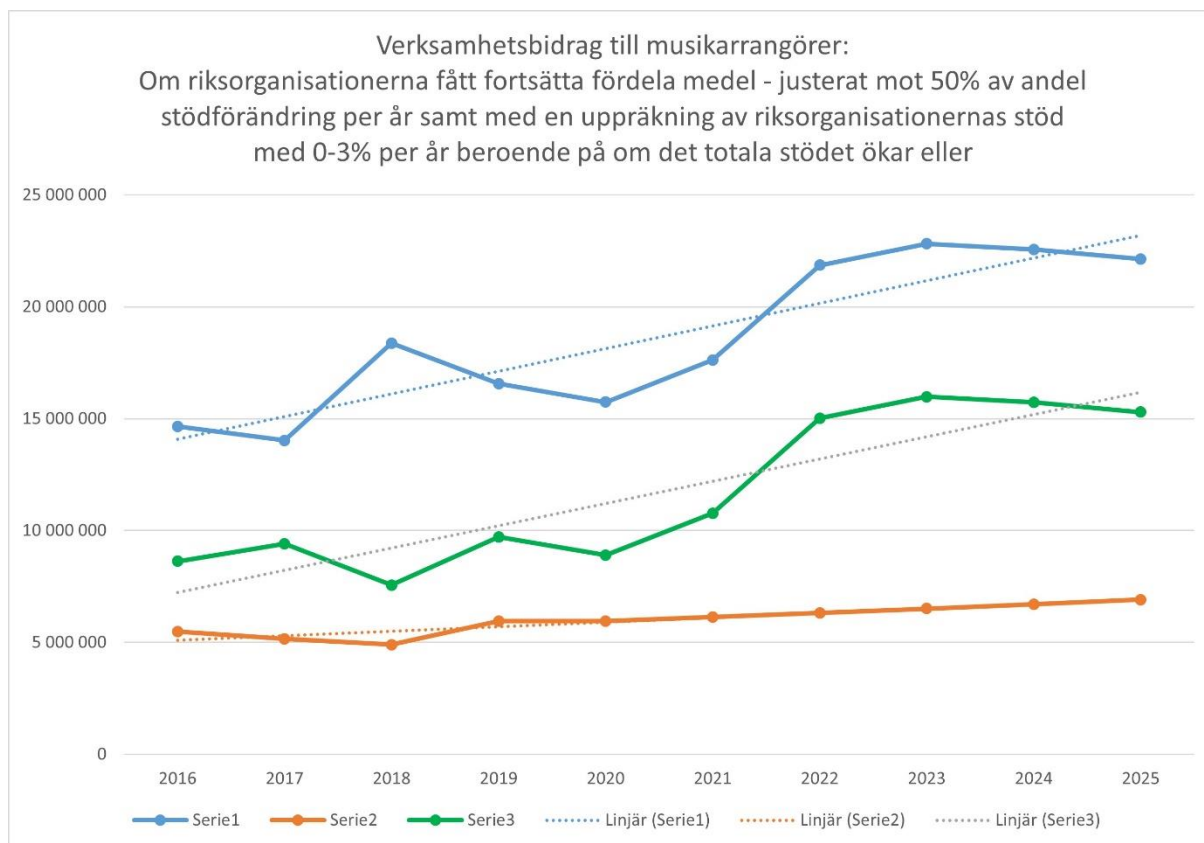
Det vore dock kanske inte så uppskattat för riksorganisationerna att inte få en ökad tilldelning när Kulturrådets övriga andel, som diagrammet visar, skjuter i höjden år 2022, samtidigt som musikarrangörerna också förlorar en för många viktig möjlighet där de tidigare kunnat söka medel via Musikverket som alternativ till Kulturrådets stöd.



Ett sätt att hantera detta vore att andelen stöd via riksorganisationerna också följde Verksamhetsbidragets övergripande utveckling. I diagrammet ovan syns ett sådant räkneexempel baserat på stödets utveckling. Här syns tydligt att riksorganisationerna och de demokratiska strukturerna också får ökad tilldelning av stödet över tid.

I teorin borde det också innebära att fler sökande kan få ta del av stöden på olika sätt och att det finns infrastrukturer som kan stärka och stötta även de lite mindre arrangörerna och de som är nya. Samtidigt borde det kunna innebära att en viss andel av sökande som inte ingår i en riksorganisation men som får stöd av referensgruppernas beslut också kan växa och antingen kanske bli del av en demokratisk samverkan eller initiera en egen. Detta skulle då också ge en ökad delaktighet i kulturlivet.

Modellen har fortfarande en stor utmaning och det är att stödet till riksorganisationerna inte utvecklas. Om riksorganisationerna ska klara inflation och tillväxt kan stöden även behöva öka en aning över tid. Likaså om det tillkommer nya riksorganisationer, som representerar nya uttryck, vilket ur ett demokratiperspektiv samt perspektiv av mångfald och förnyelse måste ses som positivt, så behöver ett utrymme finnas. Kanske behöver det också vara möjligt för befintliga riksorganisationer att agera som inkubatorer för en sådan demokratiutveckling. Detta är dock omöjligt om stöden inte utvecklas och rentav minskar.



Diagrammet ovan visar på ett exempel om det skulle vara möjligt även för riksorganisationerna att utvecklas i takt med stödets utveckling. I exemplet ökar stödet till riksorganisationerna ungefär motsvarande inflation och detta bidrar alltså till att säkra nationella och viktiga infrastrukturer i kulturlivet. Samtidigt finns en dynamik i stödet som också blir tydligt för både den del som riksorganisationerna fördelar (grön linje) och den del av stödet som Kulturrådet och referensgrupperna kan besluta om.

Modellen ovan kan ses som ett kulturpolitiskt verktyg för myndigheten att se till flera intressen samtidigt. Det ger också möjlighet för myndigheten att styra utvecklingen mot just kulturpolitiska mål utan att ha för stor inverkan på konstpolitiska perspektiv, det konstnärliga innehållet, som i hög grad då fördelas mellan myndighetens tillsatta experter och det kulturlivets demokratiskt formade infrastrukturer. Samtidigt finns en tydlighet kring utvecklingen av de nationella infrastrukturerna, alltså riksorganisationerna, jämte de infrastrukturer som inte ingår i dessa.

En finess med modellen ovan är även att myndigheten bör kunna ge politiken en tydligare återkoppling kring utvecklingen av just nationella infrastrukturer. Om fler riksorganisationer tillkommer inom området har myndigheten också möjlighet då att utifrån ett nationellt kulturpolitiskt perspektiv öka andelen finansiering och även återrapportera det behovet till politiken.

Det går också tänka sig andra modeller där riksorganisationerna inte fördelar stöd till sina medlemmar men där den gröna linjer representerar stöd till riksorganisationerna, som skulle kunna få ett ökat ansvar för vad som mer skulle kunna betraktas som projektstöd. Ett sådant alternativ skulle generera större flexibilitet för riksorganisationerna att stärka och redovisa en utveckling av arrangörsleden. Detta alternativ vore också kombinerbart med möjlighet för riksorganisationer att

även fördela mer långsiktiga stöd till sina medlemmar. En sådan reform kräver dock en analys som också ser till just projektstöden och hur de utvecklas över tid.

Detta är alltså inte att betrakta som ett förslag som nödvändigtvis är det bästa, men ett sätt att visa på alternativa fördelningsmodeller där makten över stöden decentraliseras. Det sätter också ljuset på sådant som behöver ges ännu fler dimensioner, utredas och analyseras ytterligare.

Avslutande summering och slutsatser

2024 släpptes rapporten "Utlåsningsseffekten – del 1" som betraktade utvecklingen av stöden till riksorganisationerna. De stödformer som rapporten omfattade var Bidrag till Centrala amatörkulturorganisationer samt den del av Verksamhetsbidrag till musikarrangörer som fördelades till riksorganisationerna. Nu har även fördelningen år 2025 gått att lägga till i statistiken och det är tydligt att de trender som tidigare påvisats i statistiken tenderar att fortsätta.

När det kommer till det stöd som riksorganisationerna får inom ramarna för CAKO-bidraget går det konstatera att stöden fortsätter minska över tid. Kulturrådet har beslutat att även år 2025 minska anslagets totala omfattning. Kulturrådet beskriver även att de har gjort omfördelningar av stödet år 2025. De samlade förändringarna är dock mindre än föregående år och det mest betydande effekterna beror på de kontinuerliga minskningarna av stödet, som urholkas. Stödet möter knappt hälften av behovet från de sökande som beviljas stöd. Stödet har heller inte uppräknats för att möta inflationstakten och sedan 2012 handlar det om mer än 30% skillnad.

CAKO-bidraget omges av en bristande transparens när det kommer till vilka som faktiskt mottar ett stöd inom ramen, eftersom de samlade utfallen av beslut i särskild ordning till de sökande inte redovisas i en samlad kontext, vilket ger en begränsad möjlighet för utomstående att kunna ta del av en samlad och rättvisande bild av stödfördelningen.

Sett till fördelningen mellan sökande aktörer som beviljas stöd råder stora skillnader mellan olika stödmottagare och det finns tre tydliga skikt av tilldelning till de sökande. De som sökt och fått större eller mellanstora stöd över tid, relativt det totala stödet, tenderar att få mindre stöd. Värre är det för en betydande andel sökande, som får dela på en mycket låg andel av helheten, där förändringarna ofta är procentuellt dramatiska, främst i form av minskade stöd. I vissa fall rör det sig om mer än 50% minskningar från ett år till ett annat av anslagen. Stöden är också mycket ojämnt fördelade, där 3 av de 21 sökande aktörerna tilldelas ca 60% av stödet och får även högst andel av sökt belopp. Kulturrådet prioriterar alltså här de största stödmottagarna.

Det tillkommer också allt fler sökande över tid, där majoriteten av nya sökande får avslag. Få nya sökande beviljas stöd över den 14-års period som statistiken omfattar. I de få fall där så sker så är stöden varken förutsägbara eller stabila över tid, snarare mycket inkonsekventa och oförutsägbara. Detta indikerar tydligt att det inte finns något utrymme för tillväxt av nya demokratiska nationella infrastrukturer, det vill säga riksorganisationer, inom ramarna för stödet. Denna bild förstärks också av Kulturrådets tendens att kompensera för denna brist med beslut i särskild ordning.

När det kommer till det stöd som riksorganisationer tilldelas inom ramarna för Verksamhetsbidrag till musikarrangörer så minskar det totala stödet på senare år, detta trots att Kulturrådets anslag inom detta område har ökat betydande dessförinnan, bland annat i form av ett medel som tidigare gick via Musikverket. Det finns även en tydlig trend över tid att färre sökande delar på mer medel, men det innebär inte att de flesta får en ökad tilldelning. Gemensamt för de som får minskningar är att de valt att samverka över förbundsgränserna i en paraplyorganisation, som även den får minskat stöd. Undantaget, som även delvis förklarar varför färre aktörer delar på mer medel, är att Kulturrådet prioriterar att över tid öka stöd till den aktör som samlar kommersiella aktörer som medlemmar och

som valt att inte samverka med övriga. Det är också en av de aktörer som får mest stöd år 2025. Samtidigt får motsvarande aktör med fokus på ideella kulturföreningar, som tidigare fått stöd, avslag.

Kulturrådet väljer även att avslå ansökningar från sökande som tidigare sökt och inte fått, samt från alla nya sökande. Det går även konstatera att Kulturrådet år 2025, men också över tid, prioriterat bort sökande som representerar festivaler, nya uttryck, unga och glesbygd och inland. Flera av de som får avslag företräder också nya, utmanande och/eller ej kulturpolitiskt etablerade musikuttryck.

Om man så betraktar de samlade stöden från båda stödformerna till riksorganisationerna så framstår bilden av stödets utveckling ännu tydligare. Det totala stödet minskar över tid, i synnerhet efter pandemin. Färre av de sökande tar del av stöden. Stödet räknas heller inte upp mot inflation och minskar i penningvärde.

Det finns tydliga indikationer på en inläsningseffekt av medel och vissa aktörer, samt en utläsningseffekt av andra aktörer. Det är också tydligt att många av de som låses ute är förbund som företräder strukturer, former och uttryck som inte är kulturpolitiskt traditionellt etablerade. De som tenderar att gynnas mest av stöden är förbund som företräder kulturpolitiskt traditionellt etablerade strukturer, former och uttryck, samt de som företräder aktörer med tydligt kommersiell inriktning. De senare är de enda aktörer som fått betydande ökningar av stöden över tid. Övriga tenderar att få minskade stöd. Samverkan med andra verkar också straffa sig när det kommer till möjlighet att få stöd till det enskilda riksförbundet.

Det är också viktigt att betrakta det samlade stöd över tid, vilket innebär väldigt stora strukturella skillnader för olika verksamheter, skillnader som blir kulturpolitiskt betydande. De som får stora stöd över tid har andra förutsättningar att bygga upp infrastrukturer och kontinuerligt stärka dessa. Stöden verkar dock generellt inte räcka till för att möta behoven från de som beviljas stöd, än mindre till de som avslås. Avslag är dock inte detsamma som att sökande inte kvalificerar för ett stöd utan resultatet av Kulturrådets bedömning, där inte motiveringar lämnas i enskilda fall. Därför är det heller inte möjligt att mena på att ett avslag innebär att sökandes behov inte bör beaktas ur ett övergripande kulturpolitiskt perspektiv.

Det går sammanfattningsvis konstatera att Kulturrådet inte har prioriterat att hörsamma de akuta behov som under det gångna året uttryckts från landets riksorganisationer. Kulturrådet beskriver i sitt budgetäskande ett behov av ökade stöd till infrastrukturerna. Samtidigt väljer Kulturrådet också att på eget bevåg sänka det totala stödet inom båda stödformerna, vilket framstår som tämligen motsägelsefullt. De nuvarande stöden möter inte behoven från de sökande och tenderar att urholkas, samtidigt som de inte bidrar till förnyelse eller utveckling. Här hade prioriteringar med ökad tilldelning behövt ske för att också rimma med det Kulturrådet själva uppger sig ha identifierat.

Riksorganisationerna har också historiskt haft en annan viktig roll gentemot de enskilda musikarrangörerna, då de kunnat fördela stöd vidare till sina medlemmar på olika sätt för att stärka musiklivets infrastrukturer på ett organiskt sätt utifrån dessa demokratiskt formade ekosystem. Denna möjlighet tog dock Kulturrådet, på inrådan från sina referensgrupper, bort år 2019, vilket medförde stora omställningar för musikarrangörerna. Från ett år till ett annat blev flera hundra arrangörer tvungna att söka stöden direkt från Kulturrådet. I stället för att riksorganisationerna med sin kunskap om sina medlemmar hade möjlighet att fördela stöd skulle nu ett fåtal personer i referensgrupperna i stället avgöra fördelningen till hundratals sökande arrangörer. Resultatet av

denna omställning och omfördelning påverkade många och det är svårt att utreda de faktiska konsekvenserna eftersom musiklivet året därpå drabbades av pandemins restriktioner och i skrivande stund nått och jämnt genomgått en process med så kallad återstart. Det verkar dock som att en effekt av förändringen är att färre mindre arrangörer nås av stöden, vilket i sin tur kan ha stor effekt på orter med mindre publikunderlag och kulturlivet i glesbygd och inland.

De enskilda musikarrangörerna har fått utstå många utmaningar och för många är stöden mycket viktiga. Kulturrådet fördelar årligen Verksamhetsbidrag till musikarrangörer till de enskilda musikarrangörerna och stödet söks av många ideellt organiserade, framför allt kulturföreningar, men i konkurrens med företag, som också får söka stödet. Det totala stödet till de enskilda musikarrangörerna har generellt ökat över tid, framför allt efter år 2020, vilket har sina förklaringar. Den troligen mest betydande förändringen är att från och med 2022 så övertog Kulturrådet medel som tidigare gick via Musikverket, vilket resulterat i att Verksamhetsbidraget till musikarrangörer tillförts relativt stora belopp. Omfattningen av det totala stödet tenderar dock att minska en aning år 2024 och 2025 jämfört med föregående år.

Trots detta är det färre sökande, alltså färre enskilda musikarrangörer som får dela på medlen över tid. De sökande som får ta del av de ökade totala medlen tenderar att i första hand utgöras av företag – främst aktiebolag och ekonomiska föreningar. På 10 år har det totala stödet till kulturföreningar ökat med 24% samtidigt som det totala stödet till företag har ökat med 108%. Det sker en successiv och kontinuerlig omfördelning av stödet, från kulturföreningar till företag.

Det är också stora skillnader på hur mycket medel som tilldelas de sökande. Få stödmottagare delar på en stor andel av stödet och det går utläsa olika skikt av stödmottagare. Medlen koncentreras alltmer till fördel för de största stödmottagarna, däribland flera aktiebolag och ekonomiska föreningar. Ekonomiska föreningar har det högsta genomsnittliga stödet, följt av aktiebolag. Genomsnittsstödet till kulturföreningar är mindre än hälften av detta.

Föreningar får dock fortfarande en stor andel av det totala stödet, motsvarande ca 75%, men andelen minskar varje år, där företagen alltså i praktiken tilldelas en högre andel av skattemedlen som avsatts till detta stöd. Det går även konstatera att trend att stöd ökar till företag och minskar till kulturföreningarna verkar tämligen oberoende av politiska maktskiftet och därtill förändrade kulturpolitiska förhållningssätt. Där uppstår en intressant fråga om huruvida politiken har kännedom om dessa aspekter av stödfördelningens utfall och framför allt då dess effekter i förhållande till de nationella kulturpolitiska målen.

Stödets totala omfattning möter heller inte på långa vägar de av sökande uttryckta behoven, framför allt inte över längre tid. Det är en sluttande kurva. År 2025 mötte stödet mindre än 40% av det uttryckta behovet från de sökande. Det är dock framför allt företagen som står för de mest dramatiska ökningarna över tid av totalt sökt belopp inom stödformen, troligen delvis till följd av pandemin. Kulturrådet verkar dock möta upp detta behov och det på bekostnad av stöd till kulturföreningarna. Statistiken pekar också på att återstarten efter pandemin tar längre tid för kulturföreningarna än för företagen. De demokratiska och ideellt organiserade kulturföreningarna verkar alltså vara förlorare i förändringen både sett till antal stödmottagare som till stödets storlek.

Förnyelsegraden av nya som beviljas stödet är låg, där tilldelas ca 2% av det totala stödet 3% av totala antalet sökande. Här väljer Kulturrådet att i sina beslut skriva fram perspektiv av förnyelse i stöden på

ett sätt där det inte framgår att många av de sökande som framställs som nya för året tidigare uppburit ett verksamhetsbidrag, vilket gör att förnyelsegraden framstår som högre än vad den i själva verket rimligen är.

De sökande som beviljas återkommande stöd är i hög grad sökande som även tidigare uppburit Verksamhetsbidraget, vilket på ett sätt kan förefalla rimligt för ett stöd som syftar till att skapa långsiktiga förutsättningar. Men när nya sökande inte tilldelas medel i särskilt hög grad, trots att stödets totala omfattning ökat betydande blir det föga tillskott av stödmottagare, vilket riskerar leda till låg förnyelse, vilket kan hämma tillväxten i kulturlivet.

Om man betraktar stöden till landets riksorganisationer över tid och jämför detta med stöden till de enskilda musikarrangörerna över tid så framstår i mångt och mycket samma mönster. Det går att peka på en tydlig inläsningseffekt av medel och vissa aktörer, samt en utläsningseffekt av andra aktörer.

Om man summerar så går det se att generellt möter inte stöden de uttryckta behoven. Få stödmottagare mottar hög andel av stöden och stöden koncentreras i allt högre grad mot färre sökande. Kulturföreningarna är förlorarna i utvecklingen. Företagen tenderar att få en allt högre del av den totala tilldelningen över tid. Graden av förnyelse är låg och så även förnyelsen av kulturpolitiskt ej traditionellt etablerade uttryck.

Om man då ställer utfallet av denna rapport mot de nationella kulturpolitiska målen så väcker det frågor om huruvida det råder stora brister i stödgivningen och därmed med stor sannolikhet även stora brister i stödens utformning. Det talar även för att det finns betydande brister i uppföljning av stödens utfall och i eventuella analyser kring förutsättningarna för landets fria och demokratiskt organiserade riksorganisationer att verka. Det verkar saknas en hållbar kulturpolitisk strategi för att stärka infrastrukturerna inom det fria och ideellt organiserade kulturlivet.

Det vore naivt att anta att den nuvarande kulturpolitiken förmår omfatta kulturlivet eller återspegla dess samlade behov. Men kulturpolitiken har bidragit till att Sverige har infrastruktur i kulturlivet som kunnat växa fram. Kulturpolitiken har stärkt delar av kulturlivet och utan stödstrukturerna och anslagen som gått till detta samhällsbygge hade denna tillväxt troligen inte varit möjlig.

Kulturpolitiken så som den sett ut får dock konsekvenser. Om kulturpolitiken inte förmår följa kulturlivets utveckling kommer inte heller stödstrukturerna och stöden att kunna möta de samtida behoven. Det finns värdefulla och framgångsrika strukturer som byggts upp över tid, men det finns också nya uttryck, former och strukturer som behöver vara del av vad kulturpolitiken omfattar. Konsekvenserna av en obalanserad stödgivning till följd av en kulturpolitik som inte förmår följa utvecklingen kan vara förödande.

Samtidigt krävs väldigt lite för att göra skillnad för det fria kulturlivet, framför allt för det fria och ideellt organiserade kulturlivets infrastruktur. Som en jämförelse motsvarar CAKO-bidraget i sin helhet ca 1 krona per svensk medborgare. Det totala CAKO-bidraget utgör också en mindre andel av anslaget 1:2, än mindre av Kulturrådets totala budget. Det handlar alltså inte om särskilt stora medel i ett större perspektiv, men för de sökande kan det blir Kulturrådets förändringar dramatiska. Att exempelvis dubbla stödet till landets riksorganisationer hade gjort underverk och det i sig handlar om promille av kulturbudgeten. Motsvarande gäller i stort även för medel som går till musikarrangörerna. Där är det förvisso mer medel totalt, men ändå relativt lite i förhållande till Kulturrådets totala anslag.

Exempelvis kan ett tillskott med 100 miljoner göra enorm skillnad. Även om det kanske för somliga då kan tyckas handla om stora medel så är det väldigt små medel sett till kulturbudgeten i sin helhet och i synnerhet sett till hela statsbudgeten.

Sammanfattningsvis visar denna rapport på stora utmaningar när det kommer till de statliga stöden till landets riksorganisationer och musikarrangörer. Resultaten talar för att stöden är bristfälliga gentemot de sökandes behov och att stöden brister i förmåga att bidra till de nationella kulturpolitiska målens efterlevnad och uppfyllelse. Det verkar saknas en kulturpolitisk strategi som förmår skapa hållbara förutsättningar för det fria och ideellt organiserade kulturlivets infrastrukturer.

Källor

Kulturrådets beslut:

Bidrag till centrala amatörkulturorganisationer

2012	Kulturrådets hemsida, länk ej längre tillgänglig
2013	Kulturrådets hemsida, länk ej längre tillgänglig
2014	Kulturrådets hemsida, länk ej längre tillgänglig
2015	Kulturrådets hemsida, länk ej längre tillgänglig
2016	KUR 2015/6941
2017	KUR 2017/539
2018	KUR 2017/6430
2019	KUR 2018/8765
2020	KUR 2019/8100
2021	KUR 2020/15487
2022	KUR 2021/14188
2023	KUR 2022/12332
2024	KUR 2023/9626
2025	KUR 2024/9699

Samt därtill hörande beslut i särskild ordning/enskilda beslut.

Verksamhetsbidrag till musikarrangörer

Budgetår	Beslut
2016	KUR 2015/6345
2017	KUR 2016/7114
2018	KUR 2017/6075
2019	KUR 2018/6344
2020	KUR 2019/6598
2021	KUR 2020/8910
2022	KUR 2021/13370
2023	KUR 2022/8368
2024	KUR 2023/4610
2025	KUR 2024/3442

Övrigt

- Rapporten "Utlåsningseffekten del 1 – Stöden till kulturlivets riksorganisationer över tid"
- Intervjuer och dialoger med företrädare för det fria musiklivet, arrangörer, riksorganisationer, utövare.
- Uppgifter från andra riksorganisationer inhämtade direkt eller via respektive hemsidor/sociala media.
- Skrivelser från riksorganisationerna.
- Uppgifter från Kontaktnätets och SUB – Riksförbundet För Subkulturs egna dialogtillfällen med Kulturrådet.
- Kulturrådets hemsida, regleringsbrev, förordningar och därtill relevanta handlingar.

Övriga kommentarer angående sammanställningarna:

Samlingsbeslutens utformning har varierat över tid, vilket skapat vissa mindre utmaningar i att få exakta data. Exempelvis har det ett år i samlingsbeslutet för CAKO saknats information om vilken en sökande vars ansökan avslagits är. Därav har denna organisations benämning "okänd" i sammanställningen. Det finns dock inga betydande avvikelser som identifierats vilket gör att statistiken ska kunna betraktas som mycket rättvisande.

Det kan och bör tilläggas att det finns fler faktorer som också påverkar den samlade statistiken när det kommer till Verksamhetsbidrag till musikarrangörer. Exempelvis har Kulturrådet vissa år lyft ut vissa ansökningar och prövar dem i stället inom en annan bidragsform, framför allt projektbidrag. Vissa bereds och beslutas också i särskild ordning, eller enskilt som det också kan heta. Det gör att det är väldigt svårt att få en absolut fullständig och samlad bild över tid. Mindre avvikelser kan alltså förekomma. I fallet med andelen stöd till riksorganisationerna har det varit möjligt att sammanställa även beslut i särskild ordning med hög träffsäkerhet, men i fallet med hundratals ansökningar från musikarrangörer i kombination med att stödformen i sig förändrats rätt drastiskt under åren, så blir detta lite svårare. Med det sagt är det ändå en väldigt begränsad andel ansökningar som verkar utgå, vilket gör att det går påstå att det denna rapport betraktar i all väsentlighet ger en – om ej komplett – så mycket rättvisande bild.

Det kan också finnas mindre avvikelser till följd av att de underlag som funnits tillgängliga är inscannade dokument, exempelvis samlingsbeslut, från Kulturrådet. Dessa har i vissa fall varit inkonsekventa i uppställning och innehåll, vilket medfört vissa utmaningar att matcha data. Risken för sådana avvikelser bedöms som väldigt låg. Vi reserverar oss även för mindre fel som beror på mänsklig faktor eller för fel som beror på felaktiga/bristande informationsunderlag från Kulturrådet.

Hur inflationen påverkat penningvärdet har beräknats med SCBs prisomräknare, som i sin tur baserar sig på KPI.

AVSÄNDARE

PUBLICERAD AV: Kontaktnätet i samarbete med SUB – Riksförbundet För Subkultur.

www.kontaktatet.se – www.subkulturer.se

RAPPORTENS FÖRFATTARE: Niklas Carlsson, enligt uppdrag.

VISSA STATISTIKUNDERLAG PRODUCERADE AV: Emelie Klein och Denise Thorén (enligt uppdrag), Erik Palm (MAIS)